

ปัญหาการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**The Problem of Considering the Accused
Person as a witness in a Criminal Case**

Pol. Lt. Col. Paphat Wasuthawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

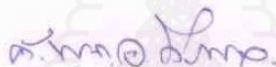
SukhothaiThammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา
ชื่อและนามสกุล	พันตำรวจโทพัฒน์ วสุธวัช
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ 2. รองศาสตราจารย์ชนินาฏ ลีคส์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

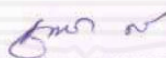
ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกวีรพล กุลบุตร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชนินาฏ ลีคส์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทางผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับศาสตราจารย์พันตำรวจเอก วีรพล กุลบุตร รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ และรองศาสตราจารย์ชนินาฏ ลีตส์ ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และวิจารณ์ในการปรับปรุงอันเกิดประโยชน์ ทำให้ผู้เขียนมีความรู้ ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์เพิ่มพูนขึ้นเป็นอันมาก

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นการทำวิทยานิพนธ์ นับแต่เริ่มต้นจนประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สถาบันการศึกษาอันเป็นที่รัก ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยทุกคนที่ให้การอบรมสั่งสอนตลอดการศึกษา เพื่อนนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องที่กรุณาให้คำชี้แนะแนวทางในการเรียน ความสำเร็จครั้งนี้เกิดจากมหาวิทยาลัยและบุคคลตามกล่าวข้างต้น ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีส่วนอันเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ หรือสาธารณะ ผู้เขียนขอมอบคุณความดีนี้ต่อสถาบันการศึกษาและคณาจารย์ที่ให้ความรู้ หากมีส่วนบกพร่อง ผู้เขียนต้องน้อมขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ปวัฒน์ วสุธวัช

พฤษภาคม 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

ผู้วิจัย พันตำรวจโทพัฒน์ วสุธวัช รหัสนักศึกษา 2544001783 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ (2) รองศาสตราจารย์ชนินาฏ ลีดส์

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ว่ามีหลักเกณฑ์การใช้อำนาจและดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยนำคดีฆาตกรรมนางสยามล ลาก ก่อเกียรติ มาเป็นข้อมูลในการศึกษา

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารคำพิพากษา ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความ ตำรา หนังสือต่างๆ รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การกันผู้ต้องหาเป็นพยานแม้จะมองเป็นการขัดหลักความยุติธรรม หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่เพื่อผลประโยชน์ส่วนร่วมในการใช้ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยาน มาเป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวการสำคัญที่กระทำความผิด จึงมีความจำเป็นเพราะเป็นเครื่องมือในการปราบปรามอาชญากรรมอย่างหนึ่ง และยังไม่มียุติวิธีที่ดีกว่านี้ ส่วนการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน การพิจารณาต้องผ่านขั้นตอนทั้งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ บางครั้งอาจเกิดความเห็นแตกต่าง จึงสมควรให้หน่วยงานทั้งสองทำงานร่วมกันเทียบเคียงกับการสอบสวนร่วมกันในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรม นอกจากนี้การรับฟังพยานหลักฐานของผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานมีส่วนสำคัญ การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนคาดว่าจะกันเป็นพยาน ควรจัดการสอบสวนปากคำลักษณะทมิฬวิชาชีพ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในพยานหลักฐานนั้น และแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมาย เพื่อให้วิธีการกันผู้ต้องหาเป็นพยานเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์ต่อไป

คำสำคัญ การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ผู้ต้องหา พยาน

Thesis title : The Problem of Considering the Accused Person as a witness in a Criminal Case

Researcher : Pol. Lt. Col. Paphat Wasuthawat; **ID:** 2544001783;

Degree: Master of Laws; **Thesis advisors:** (1) Lawan Honoprat, Associate Professor; (2) Chaninart Leeds, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

This study has the main objectives to investigate the concepts and theories regarding discretion and judgment of the person accused of criminal to be a witness. It also analyzes a suitable way of considering the offender as a witness by looking at the murder case of Mrs.Sayamon Lapkokirt as a concrete example for this study.

This research is a qualitative study by examining verdicts, Criminal Code, Criminal Procedure Code, regulations, relevant orders, theses, independent studies, articles, textbooks, books, data in electronic media both in Thailand and abroad . All of these are analyzed and synthesized so as to acquire research outcomes.

The research results found that the offender considered as a witness appears to be contrary to the principle of justice. But for the public interest, the accused person needs to be treated as a witness in order to testify the real offender. It is necessary to use this approach as this is a useful tool to suppress criminal activities. Otherwise, it cannot find out a better way to do this. With regard to the accused person considered as a witness, it needs to be agreed by both interrogator and public prosecutor. Sometimes, such officers have different opinions. By doing so, the officers have to collaborate as if they interrogate an autopsy case of extraordinary killing. Additionally, hearing the testimony of the accused offender considered as a witness is important. This offender should be interrogated by inter-disciplinary team in order to increase in that testimony. Likewise, the content of Criminal Code should be added so that the technique of considering the offender as a witness is effective for operation in respect of protecting stakeholders' rights.

Keywords: The problem of considering the accused person as a witness , accused , witness

สารบัญ

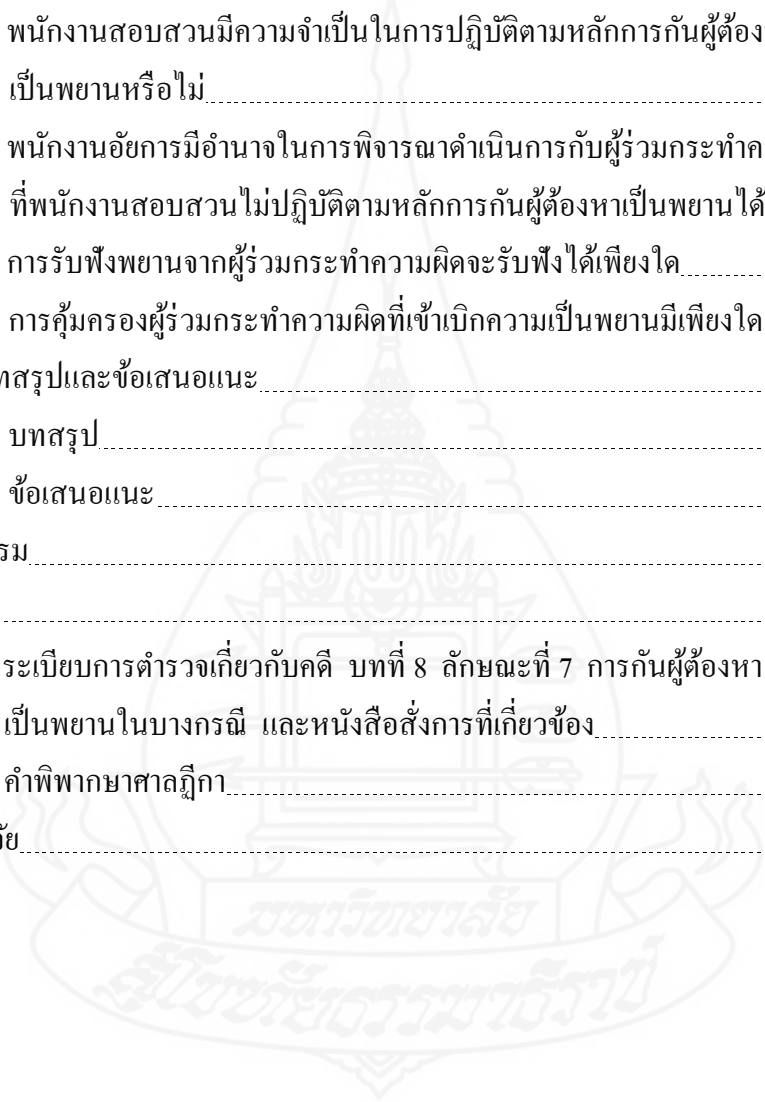
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	7
3. ขอบเขตการวิจัย.....	7
4. คำนียามศัพท์เฉพาะ.....	8
5. วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 ความเป็นมา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา.....	10
1. ความเป็นมาในการกันตัวผู้ต้องหา.....	11
2. หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	14
3. ความยุติธรรม.....	19
4. การดำเนินคดีอาญา.....	21
4.1 การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน.....	21
4.2 การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา.....	22
4.3 ข้อแตกต่างระหว่างระบบกล่าวหากับระบบไต่สวน.....	24
4.4 ข้อดีและข้อเสียของระบบกล่าวหากับระบบไต่สวน.....	25
5. หลักการฟ้องคดีอาญา.....	26
5.1 หลักการฟ้องตามกฎหมาย.....	26
5.2 หลักการฟ้องตามดุลพินิจ.....	27
6. แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง.....	30
6.1 แนวคิดที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย.....	31
6.2 แนวคิดที่รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย.....	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพยานหลักฐาน การรับฟัง และการชี้พยานหลักฐาน	33
7.1 แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน	33
7.2 แนวคิดเกี่ยวกับการค้นหาความจริง	36
7.3 แนวคิดการรับฟังพยานหลักฐานผู้ร่วมกระทำผิด	37
7.4 ทฤษฎีว่าด้วยการชี้พยานหลักฐาน	39
8. แนวคิดและหลักการเจรจาต่อรองคำให้การ	41
8.1 แนวคิดการเจรจาต่อรองคำให้การ	41
8.2 หลักการต่อรองคำให้การในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์	42
8.3 หลักการเจรจาต่อรองคำให้การที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา ในประเทศไทย	45
บทที่ 3 หลักกฎหมายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา	47
1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดี	48
1.1 ขั้นตอนการสอบสวน	48
1.2 ขั้นตอนการฟ้องคดี	51
2. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานสอบสวน	52
3. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานอัยการ	55
4. การรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำผิด	59
4.1 การรับฟังคำรับสารภาพ	59
4.2 การรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำผิด	61
5. การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในต่างประเทศ	66
5.1 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศอังกฤษ	67
5.2 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา	76
5.3 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศเยอรมัน	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา.....	88
1. การกันผู้ต้องหาเป็นพยานขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญหรือไม่.....	92
2. พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหา เป็นพยานหรือไม่.....	93
3. พนักงานอัยการมีอำนาจในการพิจารณาดำเนินการกับผู้ร่วมกระทำความผิด ที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานได้หรือไม่.....	98
4. การรับฟังพยานจากผู้ร่วมกระทำความผิดจะรับฟังได้เพียงใด.....	99
5. การคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความผิดที่เข้าเบิกความเป็นพยานมีเพียงใด.....	101
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	103
1. บทสรุป.....	103
2. ข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	114
ก ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 8 ลักษณะที่ 7 การกันผู้ต้องหา เป็นพยานในบางกรณี และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง.....	115
ข คำพิพากษาศาลฎีกา.....	121
ประวัติผู้วิจัย.....	136

ญ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน กับ การปฏิบัติในคดีฆาตกรรมนางสยามฯ.....	90

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา และเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้ารักษาความสงบเรียบร้อยโดยการเข้าระงับเหตุ จับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ในส่วนการดำเนินคดี แต่เดิมประเทศไทยยังมีความล่าช้าและไม่ให้ความยุติธรรมกับผู้ต้องหา การค้นหาความจริงในคดีจึงไม่มีหลักการ แต่ใช้หลักความเชื่อและความศรัทธาของคนโบราณว่า ผู้บริสุทธิ์จักต้องได้รับความคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนมีสุภายิตกล่าวไว้ว่า ถ้าเป็นคนดีแล้วยอม “ตกลูกไฟไหม้” ดังนั้นเมื่อมีคดีเกิดขึ้น โจทก์และจำเลยต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนด้วยการเดินบนกองถ่านที่ลุกเป็นไฟโชติช่วง กองถ่านดังกล่าวมีความหนา 1 คืบ กว้าง 1 สอก ยาว 6 สอก หลังจากเดินลุยไฟแล้ว 7 วัน โจทก์และจำเลยต่างเป็นปกติทั้งคู่ ถือว่ายังไม่ได้ความจริงว่าใครเป็นผู้บริสุทธิ์ ต้องนำโจทก์และจำเลยไปดำเนินคดีกันอีกวาระหนึ่ง โดยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายดำลงไปในพื้นที่จัดไว้ให้ หากใครโผล่มาก่อนแสดงว่าผู้นั้นเป็นผู้แพ้กคดีต้องลูกลงโทษ¹

ต่อมาได้มีการพัฒนากฎหมายทำให้การแสวงหาความจริงในคดีต่างๆ มีความเป็นวิทยาศาสตร์และนำศาสตร์แขนงต่างๆ เข้าช่วยโดยนำมาเป็นพยานหลักฐานเข้าต่อสู้คดีซึ่งกันและกัน ในส่วนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทางการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ที่พนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ² โดยพยานหลักฐานในการสอบสวนคือ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล³ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือความผิดได้ย่อมสามารถนำข้อมสามารถนำมารับ

¹ คัตนางค์ สาครมนิรัตน์ คำจำกัดความของผู้ร่วมในการกระทำความผิดคืออาญา วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2542 หน้า 6

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11)

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการ

ฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นได้เสมอ⁴ แต่พยานหลักฐานนั้นต้องได้มาโดยชอบ จึงเห็นได้ว่าการสอบสวนเป็นหลักสำคัญอันเป็นหัวใจของการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวก็คือ การร่วมกันค้นหาความจริงเพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ และปล่อยผู้บริสุทธิ์เพื่อให้ได้รับอิสระโดยเร็ว พยานหลักฐานจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินคดีอาญา เพราะจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะคลี่คลายปมปัญหาเรื่องดังกล่าวให้กระจ่างชัดนำมาสู่การวินิจฉัยที่ถูกต้อง⁵

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ปัญหาต่างๆ มีมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อาชญากรรมพัฒนารูปแบบไปจากวิธีการเดิมที่เคยกระทำ มีวิวัฒนาการของการกระทำความผิดที่พัฒนาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมพัฒนาไปมากเท่าไรรูปแบบของอาชญากรรมยิ่งพัฒนาไปมากตามนั้น เพื่อให้ยากต่อการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะรูปแบบของอาชญากรรมที่มีลักษณะขององค์กร จะมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน การทำงานมีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำ มีความสลับซับซ้อน กระทำในที่ลับ การหาพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษจึงเป็นเรื่องยาก แต่ความจำเป็นต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษยังมีอยู่ในบางครั้งได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ แต่ไม่ใช่ผู้บงการหรือตัวการสำคัญ ทำให้ตัวการสำคัญยังไม่ถูกลงโทษสามารถไปก่ออาชญากรรมได้อีก ปัญหาของอาชญากรรมจึงไม่ลดลงและไม่บรรลุผล แม้บางครั้งได้ตัวการสำคัญมาดำเนินคดี แต่การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีกับตัวการสำคัญเป็นเรื่องยาก เพราะการกระทำความผิดที่ทำเป็นขั้นตอน กระทำกันในที่ลับ ผู้รู้เห็นเหตุการณ์มีเพียงผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเท่านั้น จึงเกิดวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน มาเป็นพยานบุคคลยืนยันการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนอื่นที่เป็นตัวการสำคัญ หรือเป็นการหาพยานหลักฐานอันนำไปสู่การเชื่อมโยงวิธีการ พฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิด ทำให้พยานหลักฐานมีความชัดเจนน่าเชื่อถือมากขึ้น การรวบรวมพยานหลักฐานตามกล่าวนี้นี้ ในส่วนของพนักงานสอบสวน อาศัยหลักเกณฑ์ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ที่กำหนดไว้ดังนี้

จงใจ มีค้ำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

⁴ สุานิสร์ วรรณสุข ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษากรณีสิ่งซึ่งได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550 หน้า 2

⁵ เมทินี ชโลธร การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา วิชานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543 หน้า 1

1) คดีบางเรื่องที่เกิดในที่ลับ มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากซับซ้อน หรือร้ายแรง และคนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้ร่วมรู้ร่วมเห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลไว้เป็นพยานก็ได้

พนักงานสอบสวนจะต้องระมัดระวังพยานจำพวกที่กั้นจากผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือน หรือซัดทอด และซ้ำเติมพวกลี้ภัยกัน ซึ่งอาจเป็นความเท็จก็ได้ พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่สงสัย ดังนั้นผู้สอบสวนไม่สมควรใช้ถ้อยคำ หรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คำหรือประโยชน์ใดๆ แก่เขา ซึ่งอาจจะทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ อีกทั้งเสียเกียรติยศ หรือชื่อเสียงของผู้สอบสวนตลอดจนถึงกรมตำรวจ⁶ ด้วย

2) เมื่อมีความจำเป็นที่จะกั้นผู้ต้องหา ซึ่งได้ร่วมหรือเกี่ยวข้องในการกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาด้วยความรอบคอบประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ก. ผู้ต้องหาที่จะกั้นเป็นพยานนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ

ข. ถ้าไม่กั้นผู้ต้องหาคนนั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดีและไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก

ค. ผู้ที่จะถูกกั้นเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวน และจะไปเบิกความชั้นศาลได้

มีข้อที่ยังต้องระมัดระวังให้หนักกว่า การที่กั้นผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จำเป็นต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสาวให้ได้หลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักแก่คดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกั้นผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้ส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุผลแห่งความจำเป็นจริง

3) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นสมควรกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานแล้ว ให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ให้เสนอผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดเป็นผู้สั่งแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่ง

⁶ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้ว ให้รีบสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่นั้นเสนอตามระเบียบจนถึงพนักงานอัยการ พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้ฟ้องและให้ส่งตัวไปฟ้องโดยไม่กันเป็นพยานก็ได้ ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังไม่มีคำสั่งไม่ฟ้องจึงไม่ควรปล่อยหรือขอลปล่อยผู้ต้องหาเพราะผู้ต้องหาอาจหลบหนี และ/หรืออาจมองได้ว่าเป็นการให้สัญญาหรือจูงใจเพื่อให้ถ้อยคำ ทำให้น้ำหนักการรับฟังพยานหลักฐานลดลงและไม่น่าเชื่อถือ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้รีบสอบสวนไว้ในฐานะพยานตามคำสั่งพนักงานอัยการ

4) เมื่อได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยาน และเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้แจ้งให้เขาทราบว่าเขานิสภาพแก่ตัว เขาย่อมมีสิทธิให้ถ้อยคำได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และถ้อยคำใหม่นี้จะสอบสวนในฐานะพยานในคดี และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

5) ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจะขอกันเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหา ให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้รีบสอบสวนปากคำไว้ในฐานะพยาน โดยเพียงแต่ให้พยานยืนยันบันทึกปากคำของตนเอง ที่ให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหาเป็นถ้อยคำของตนในฐานะพยาน ไม่ควรสอบสวนปากคำผู้ต้องหาในรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก เพราะอาจพิจารณาได้ว่าถ้อยคำดังกล่าว เกิดจากการให้สัญญาหรือจูงใจเพื่อให้ถ้อยคำ และจะทำให้น้ำหนักในการรับฟังพยานลดลงไม่น่าเชื่อถือและเป็นการเสียหายต่อคดี

ส่วนของพนักงานอัยการ มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยอาศัยดุลพินิจการสั่งไม่ฟ้องแม้พยานหลักฐานเพียงพอในการกระทำความผิด เนื่องจากเห็นว่าคดีนั้นไม่ควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดหรือเหตุผลอื่น⁷ หรือบางกรณีอาจใช้การต่อรองคำให้การของจำเลย⁸

พนักงานสอบสวน เมื่อมีความจำเป็นที่จะกันผู้ต้องหาเป็นพยานต้องปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าว เพราะเป็นระเบียบที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ การสอบปากคำผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานโดยไม่ได้ดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหาเหมือนกับระเบียบตามกล่าวข้างต้น อาจส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา แต่ในคดีฆาตกรรมนางสยามล ลาก่อเกียรติ เกิดเหตุระหว่างวันที่ 13 กันยายน พุทธศักราช 2536 เวลากลางวัน ถึงวันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2536 เวลากลางคืนหลังเที่ยงต่อเนื่องกัน วันเวลา

⁷ ศุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล วิทยานพนธ์ปริชญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543 หน้า 12

⁸ ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว การต่อรองคำให้การจำเลย : ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย วิทยานพนธ์ปริชญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543

ใดไม่ปรากฏชัด ที่ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน และอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง และ ตำบลมะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวพันกัน นายบัณฑิต โหมยิตชัยวัฒน์ จำเลยที่ 1 ก่อให้นายสมหมาย สังข์เคลือบ จำเลยที่ 2 , นายสาทิตย์ มิเย็น จำเลยที่ 3 และนายสมหมาย เนียมศรี จำเลยที่ 4 กับพวกคือนายบรรจบ นิลห้อย ร่วมกันฆ่านางสยามล ลาภก่อเกียรติ ซึ่งมีพฤติการณ์พอสรุปได้ว่า

นายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 เคยเป็นสามีของนางสยามลฯ และมีบุตรด้วยกัน 1 คน ต่อมา มีปัญหาทางครอบครัวจนเกิดการหย่าร้าง หลังจากหย่าร้างนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 กับนางสยามลฯ ยังมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันอันเนื่องมาจากนางสยามลฯ ยังติดตามก่อกวนความเดือดร้อนคำราญให้กับนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 จนนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 ตัดสินใจจ้างวานนายบรรจบฯ ไปฆ่านางสยามลฯ ทางนายบรรจบฯ จึงร่วมกับนายสมหมายฯ จำเลยที่ 2 , นายสาทิตย์ฯ จำเลยที่ 3 และ นายสมหมายฯ จำเลยที่ 4 วางแผนนำตัวนางสยามลฯ ไปฆ่า โดยมาดักรอบบริเวณที่ทำงานของนางสยามลฯ และเมื่อสบโอกาสขณะที่นางสยามลฯ กำลังขับรถกลับบ้าน นายบรรจบฯ กับพวกได้ร่วมกันขับจี้รถปาดหน้ารถของนางสยามลฯ และนำพานางสยามลฯ พร้อมกับบุตรที่เดินทางร่วมรถคันเดียวกันมาซึ่งที่เกิดเหตุ จากนั้นได้มีการฆ่านางสยามลฯ โดยใช้เชือกรัดคอและมัดแขวงบริเวณหน้าอก จนนางสยามลฯ ถึงแก่ความตาย แต่ไม่ได้ทำร้ายบุตรของนางสยามลฯ หลังเกิดเหตุนายบรรจบฯ กับพวกจึงเดินทางออกมากจากที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนสอบปากค่านายบรรจบฯ เป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหาตามระเบียบกันผู้ต้องหาเป็นพยาน พร้อมรวบรวมพยานหลักฐานจนนำไปสู่การจับกุมตัวนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 , นายสมหมายฯ จำเลยที่ 2 , นายสาทิตย์ฯ จำเลยที่ 3 และนายสมหมายฯ จำเลยที่ 4 หลังจากสอบสวนเสร็จสิ้นพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 กับพวก ทางพนักงานอัยการมีความเห็นสอดคล้องกับพนักงานสอบสวน และมีการฟ้องคดีต่อศาล ระหว่างพิจารณาคดีนายสาทิตย์ฯ จำเลยที่ 3 ถึงแก่ความตาย ส่วนบุคคลอื่นผลคดีชั้นศาลเป็นที่สุดให้ประหารชีวิตนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 และให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนายสมหมายฯ จำเลยที่ 2 และนายสมหมายฯ จำเลยที่ 4⁹

เห็นได้ว่าแม้พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยสอบปากค่านายบรรจบฯ ไว้เป็นพยาน ไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหาดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหาทั้งที่บรรจบฯ เป็นผู้รับจ้างวานจากนายบัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 และนัดหมายผู้ร่วมในการก่อเหตุคือนายสมหมายฯ จำเลยที่ 2 , นายสาทิตย์ฯ จำเลยที่ 3 และนายสมหมายฯ จำเลยที่ 4 มาเพื่อฆ่านาง

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5244/2539

สยามฯ ร่วมถึงเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่มีการฆ่านางสยามฯ โดยตลอด อันเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิด ซึ่งผิดระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ความตอนหนึ่งของคำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ ให้เหตุผลเกี่ยวกับระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้ว่า

“... มีปัญหาว่าคำเบิกความของนายบรรจบฯ ดังกล่าวจะรับฟังได้เพียงใด เห็นว่าแม้ นายบรรจบฯ เป็นผู้ร่วมกระทำผิด แต่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินคดีกับนายบรรจบฯ และได้ สอบสวนเป็นพยานนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้มีบทบัญญัติใดที่ห้ามมิ ให้พนักงานสอบสวนกันผู้กระทำผิดเป็นพยาน ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนกันนายบรรจบฯ เป็นพยานในคดีจึงมีสิทธิทำได้โดยชอบ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าการที่นายบรรจบฯ ให้การต่อพนักงาน สอบสวนตามเอกสารหมายเลข จ.31 ตลอดจนเบิกความต่อศาลเกิดจากแรงจูงใจ ให้คำมั่นสัญญา ของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 135 และ 226 นายบรรจบฯ ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 มาก่อน ไม่มีเหตุให้ระวาง สงสัยว่าจะปรักปรำจำเลยที่ 1 คำเบิกความของนายบรรจบฯ เชื่อมโยงสอดคล้องสมเหตุผล แม้จะ เป็นคำจำกัดของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน แต่ก็มีได้เป็นการจำกัดเพื่อให้ตนพ้นผิดหรือได้รับ ประโยชน์จากการจำกัดนั้นแต่อย่างใด จึงรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์และ โจทก์ ร่วมได้...”

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อวัตถุประสงค์ของการสอบสวนมิไว้เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือ พิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ความผิดเรื่องนี้ทราบข้อเท็จจริงและ พิสูจน์ความผิดว่า นายบรรจบฯ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ไม่มีการลงโทษ เหตุเพราะพนักงาน สอบสวนไม่ดำเนินคดีกับนายบรรจบฯ และสอบสวนเป็นพยาน ทั้งไม่ปฏิบัติตามระเบียบการกัน ผู้ต้องหาเป็นพยานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ศาลรับฟังพยานหลักฐานในส่วนนี้ โดยอ้าง เหตุประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้มีบทบัญญัติใดที่ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกัน ผู้กระทำผิดเป็นพยาน นำมาลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยกัน จึงทำให้เกิดปัญหาว่า

1) บุคคลย่อมได้รับสิทธิในการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การกันผู้ต้องหา เป็นพยานทำให้ผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ถูกฟ้องลงโทษ จะเป็นการขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญเรื่อง ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) เหตุที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาเป็นพยาน เพื่อประโยชน์ใช้เป็นพยานหลักฐาน ยืนยันตัวผู้กระทำความผิดอื่นชั้นพิจารณาคดี การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วม กระทำความผิดเป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตาม ระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ศาลรับฟังพยานหลักฐานส่วนนี้ลงโทษผู้กระทำความผิดอื่น

เช่นนี้แล้ว พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานอีกหรือไม่

3) พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับพยานบุคคล หรือผู้ต้องหาได้ แต่กรณีที่พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วมกระทำ ความผิดเป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบการ กันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการจะมีอำนาจพิจารณาดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำ ความผิดที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ในฐานะผู้ต้องหาได้หรือไม่ เพียงใด

4) การขังนำนักพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของกลุ่มความ มีบทบัญญัติตาม กฎหมายกำหนดไว้ การรับฟังพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำ ความผิดจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐาน ยืนยันการกระทำ ความผิดได้หรือไม่ เพียงใด

5) ทำให้การผู้ต้องหาที่กันเป็นพยาน ย่อมบอกถึงรายละเอียด ข้อเท็จจริง พฤติการณ์ การกระทำ ความผิดทั้งของตนและผู้ร่วมกระทำ ความผิดอื่น เมื่อผลคดีสิ้นสุดลง ทำให้การนั้นอาจ ถูกนำมาดำเนินคดีภายหลังได้ จะมีวิธีการคุ้มครองผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานหรือไม่ อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็น พยานในคดีอาญา

2.2 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การใช้อำนาจและดุลพินิจการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางที่เหมาะสมในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานใน คดีอาญา

3. ขอบเขตการวิจัย

เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม เกี่ยวกับอำนาจและหลักการใช้ดุลพินิจการกันตัวผู้ต้องหาเป็น พยานชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจการกันตัวผู้ต้องหา เป็นพยานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ บทบาทของอัยการในการกันตัวผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดี

ต่อศาลเกี่ยวกับการยอมรับดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูล¹⁰ การต่อรองคำให้การของจำเลยเพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่อัยการจะไม่ฟ้องจำเลยในข้อหาหนัก หรือเสนอต่อศาลให้ลงโทษจำเลยในสถานเบา แต่ศาลไม่จำเป็นต้องผูกมัดกับข้อตกลงดังกล่าว อาจเห็นสมควรให้พิจารณาคดีแบบสามัญก็ได้¹¹ โดยศึกษาจากบทบัญญัติทางกฎหมาย งานวิจัย บทความ ตำรา หนังสือ รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรม

4. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน หมายถึง การนำบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล มาปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอนที่กำหนดจนเสร็จสิ้นครบถ้วนแล้ว จึงนำตัวบุคคลดังกล่าวมาสอบปากคำเป็นพยานเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น

4.2 การใช้ดุลพินิจ หมายถึง การตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมาย

4.3 การรับฟังพยานหลักฐาน หมายถึง การนำพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร มาพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงใดข้อเท็จจริงหนึ่ง

4.4 การชี้แนะนักพยานหลักฐาน หมายถึง การนำพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร มาพิสูจน์ความถูกต้องของคู่ความตามบทบัญญัติของกฎหมาย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารคำพิพากษา ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความ ตำรา หนังสือต่างๆ รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

¹⁰ ศุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดีต่อศาล หน้า 5

¹¹ ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว การต่อรองคำให้การจำเลย : ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย หน้า 1-2

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทราบความเป็นมา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา
- 6.2 ทราบหลักเกณฑ์การใช้อำนาจและดุลพินิจการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
- 6.3 ได้แนวทางที่เหมาะสมและข้อเสนอแนะในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

บทที่ 2

ความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ย่อมที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม บัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการรักษากฎหมาย และให้กฎหมายเกิดความเป็นธรรม กับบุคคลทั่วไป ซึ่งในส่วนของ การสอบสวนพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการ สอบสวนคดีตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เมื่อทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ต้องพิจารณาพยานหลักฐานทางคดีทำความเข้าใจทางคดีพร้อมสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ดำเนินการต่อไป¹² จึงเห็นได้ว่า หากพยานหลักฐานในการสอบสวนมีไม่เพียงพอ พ้อง พนักงานสอบสวนควรทำความเข้าใจควรสั่งไม่ฟ้อง และหากพยานหลักฐานมีเพียงพอ พ้อง พนักงานสอบสวนควรทำความเข้าใจควรสั่งฟ้อง ซึ่งเป็นบทบาทบัญญัติที่ระบุอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาการตีความ กรณีบุคคลหลายคนที่ร่วมกันกระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาคนหนึ่ง แต่เห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาอีกคนหนึ่ง โดยอาศัยเหตุผลซึ่งไม่เกี่ยวกับการวินิจฉัยในเนื้อหาของคดีโดยตรง เช่น การสั่งไม่ฟ้องเพื่อกันไว้ เป็นพยานจะได้หรือไม่¹³ เพราะพนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวน กับทั้งตามหลักทั่วไป ตำรวจมีหน้าที่ต้องรักษากฎหมายคือ เป็นหน้าที่ทั่วไปของตำรวจที่จะต้องดำเนินการให้กฎหมายมี ผลบังคับ ถ้าพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจที่จะสอบสวนคดีอาญาหรือไม่ก็ได้ตามที่เห็นสมควร พนักงานสอบสวนย่อมกระทำความผิดหน้าที่¹⁴ แต่ในความผิดบางประเภทที่ไม่อาจหา พยานหลักฐานที่จะผูกมัดผู้กระทำความผิด อาจเนื่องมาจากขาดประจักษ์พยาน ความแนบเนียนใน การปิดบังความผิดของผู้กระทำความผิด ความผิดที่เกิดขึ้นที่ลับหูลับตาซึ่งจะมีเพียงผู้กระทำ ความผิดด้วยกันเท่านั้นที่รู้เห็นเหตุการณ์ อิทธิพลทางสังคม การเมือง การเงิน ของผู้กระทำ

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140

¹³ สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529 หน้า 90

¹⁴ คณิต ณ นคร ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ ในหนังสือการปรับปรุงระบบงานอัยการและ แนวคิดในการพัฒนาต่อไป กรมอัยการพิมพ์แจกในงานถวายเป็นพระราชทาน ณ วัดสังเวชวิศยาราม พุศชกายน 2521 หน้า 30

ความผิดเอง เป็นต้น แม้จะมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ แต่ในบางครั้งเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดที่การกระทำไกลจากการกระทำความผิด หรือไม่ใช่ตัวการสำคัญ การนำตัวมาเป็น ผู้ต้องหาหรือฟ้องต่อศาลเป็นจำเลยย่อมไม่ได้ผลทางคดีและการรักษาความสงบของบ้านเมืองมาก นึก จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้กระทำความผิดแท้จริงและเป็นตัวการ สำคัญในการกระทำความผิดนั้น โดยนำผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันมาเป็นพยานยืนยันการกระทำ ความผิดของผู้กระทำความผิดอื่นที่เป็นตัวการสำคัญดังกล่าว คือ “กันผู้ต้องหาเป็นพยาน” ซึ่งเห็น ว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความเป็นมาในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน
2. หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
3. หลักความยุติธรรม
4. การดำเนินคดีอาญา
5. การฟ้องคดีอาญา
6. แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการชั่งพยานหลักฐาน
8. แนวคิดและหลักการเจรจาต่อรองคำให้การ

1. ความเป็นมาในการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน

การกระทำความผิดที่จะเข้าสู่กระบวนการสอบสวนดำเนินคดี เกิดจากปัญหา อาชญากรรมที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากสาเหตุปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม พฤติกรรมของมนุษย์ซึ่ง เปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในบ้านเมือง ประชาชนเกิดความไม่ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจที่มีอำนาจและหน้าที่จึง ต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นให้ลดลงอยู่ใน ระดับที่สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขทั่วไป

อาชญากรรมในปัจจุบันนี้ มีความรุนแรงและมีการกระทำผิดในลักษณะที่ซับซ้อน การร่วมกันกระทำผิดมีลักษณะเป็นหมู่คณะหรือองค์กร มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการกระทำ ความผิด ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งการเมืองและทางเศรษฐกิจการเงินสูง เป็นเหตุให้ ผู้กระทำผิดรอดพ้นจากกฎหมายบ้านเมือง บางคดีเจ้าพนักงานตำรวจทั้งฝ่ายป้องกันปราบปราม ฝ่ายสืบสวนสอบสวน จะร่วมกันค้นหารวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ อย่างเต็มความรู้ความสามารถแล้วก็ตาม แต่ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆได้เพียงพอต่อ

การนำมาเป็นพยานหลักฐานเพื่อจะนำตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งกระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิดทุกคนมาฟ้องให้ศาลพิพากษาลงโทษได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน การค้นหาพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานหรือพยานโดยตรงเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะผู้กระทำความผิดมีวิธีการที่แนบเนียนในการหลบเลี่ยงไม่ให้มีพยานหลักฐานหลงเหลืออยู่ และบางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่อาจติดตามเพื่อป้องกันได้ทันทั่วทั้งที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาประเภทคดีอุกฉกรรจ์เช่น ฆ่าผู้อื่น ปล้นทรัพย์ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นองค์กร ผู้กระทำความผิดอาจเป็นผู้มีอิทธิพลในสังคมหรือในทางเศรษฐกิจ จึงเกิดการกระทำความผิดโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ผู้พบรู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้ามาให้การเป็นพยานยืนยันการกระทำความผิด เนื่องจากเกรงกลัวจะเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือมีอิทธิพลบังคับให้มีการให้การที่ไม่เป็นความจริงหรือกลับคำให้การ สิ่งเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองและสังคมอย่างมาก เมื่อเกิดคดีสำคัญที่เป็นเหตุอุกฉกรรจ์หรือเป็นที่น่าสนใจของประชาชน การสอบสวนบางครั้งไม่อาจหาพยานที่มาพิสูจน์ตัวการสำคัญได้ เพียงแต่ติดตามจับกุมได้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดซึ่งไม่ใช่เป็นตัวการสำคัญหรือมิได้เป็นผู้ร่วมคิดก่อการในการกระทำความผิดนั้น บุคคลประเภทนี้บางครั้งไม่มีจิตใจเป็นคนร้ายแต่ไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือมีการกระทำที่ไกลจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หากเอาบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาหรือฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลก็จะไม่เป็นผลในทางคดี เพราะไม่ใช่ตัวการสำคัญที่แท้จริง และทำให้ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันตัวการสำคัญอีก บุคคลดังกล่าวนี้เมื่อถูกจับกุมมาและยอมรับว่าได้ร่วมกระทำความผิดจริง แต่ห่างไกลจากตัวการสำคัญที่ผู้ก่อการต้นคิดในความคิด และเป็นผู้ชี้แนะไปถึงผู้ที่กระทำความผิดที่ต้นคิดในการกระทำความผิดว่าเป็นผู้ใด หากถ้อยคำที่ยืนยันนั้นมีเหตุผลเพียงพอ ประกอบพยานหลักฐานอื่นที่มีน้ำหนักรับฟังได้ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยบุคคลดังกล่าวนี้ในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอันแท้จริงหรือตัวการสำคัญมาดำเนินคดี และเมื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญมาดำเนินคดีได้แล้ว ย่อมต้องอาศัยพยานที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด แต่เป็นบุคคลที่กระทำการห่างไกลหรือไม่เป็นตัวการสำคัญที่ผู้ต้นคิดในการกระทำความผิดนั้นไว้ เพื่อประโยชน์ในทางคดีในการเป็นพยานยืนยันถึงผู้กระทำความผิดแท้จริง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้มีการดำเนินการกันผู้ต้องหาดังกล่าวไว้เป็นพยาน

การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าได้เริ่มมีการดำเนินการในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใด แต่เข้าใจว่าคงเข้ามาพร้อมๆ กับการรับเอาระบบกล่าวหาจากประเทศในยุโรป และเอาวิธีพิจารณาความอาญาจากประเทศอังกฤษ ในหนังสือ “ลักษณะพยานโดยย่อ” ของพระยานเรนดิปัญญากิจ ซึ่งพิมพ์เมื่อ ร.ศ.128 ได้กล่าวถึงกรณีนี้ว่า

“มีคดีหลายเรื่องที่โจทก์ได้อ้างคนที่เป็นพรรคพวกไปกระทำความผิดกับจำเลยเป็นพยานให้การว่า ได้ไปย่องเบาลักทรัพย์ของผู้มีชื่อกับจำเลยอย่างนั้นๆ หรือว่าได้ไปปล้นผู้มีชื่อกับจำเลยอย่างนั้นๆ ศาลได้เคยจดและฟังคำพยานเหล่านี้ในการพิจารณา เพราะพยานพอใจสมัครใจที่จะให้การเอง”

สำหรับเหตุผลที่ยกขึ้นมาอ้างนั้น ต่างสอดคล้องต้องกันว่า เป็นเรื่องของความจำเป็นในทางพยานหลักฐานในกรณีที่โจทก์ไม่สามารถหาพยานหลักฐานได้เพียงพอที่จะผูกมัดจำเลยในคดีอาญาได้¹⁵

เนื่องจากพยานที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ในการพิจารณาคดีของศาล คำให้การของพยานชนิดนี้จะได้รับการเชื่อถือหรือยอมรับน้อยมา โดยเฉพาะหากไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบคำให้การของพยานแล้ว ศาลมักจะไม่นิพิพากษาลงโทษจำเลยเพียงเพราะคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่หลักที่ยึดถือในทางปฏิบัติดังกล่าวในปัจจุบัน มักจะไม่ได้รับการยึดถืออย่างเคร่งครัดนัก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3378/2546 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเห็นจำเลยที่ 5 ว่าจัดหามิดของกลางมาใช้ปล้นทรัพย์ แต่คำให้การขัดทอดของจำเลยที่ 4 ที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยที่ 5 เป็นผู้จัดหาอาวุธมิดมาใช้ปล้นทรัพย์ คำให้การขัดทอดของจำเลยที่ 4 เป็นคำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิด แต่คำขัดทอดมิได้เป็นเรื่องปิดความรับผิดชอบของจำเลยที่ 4 ไปยังผู้อื่น และให้การถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คำรับสารภาพของจำเลยที่ 4 เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ที่ให้การในรายละเอียดถึงเหตุการณ์การกระทำความผิด ตั้งแต่วางแผนจนหลังความผิดสำเร็จแล้วตกลงนำทรัพย์สินที่ได้จากการปล้นทรัพย์มาแบ่งปันกัน เชื่อว่าจำเลยที่ 4 ให้การตามความจริงด้วยความสมัครใจ รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 5 เป็นผู้จัดหาอาวุธมิดมาใช้ในการปล้นทรัพย์ อันเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการกระทำความผิด จึงเป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในกระทำความผิดปล้นทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4310-4311/2547 แม้อคดีนี้ จ. และ ผ. พยานโจทก์จะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยทั้งสอง คำเบิกความของ จ. และคำให้การชั้นสอบสวนของ ผ. จึงถือว่าเป็นคำขัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน และถูกพิพากษาลงโทษไปแล้วในความผิดฐานเดียวกันกับจำเลยทั้งสอง ที่ระบุว่าเป็นคนร้ายที่ร่วมกันลักทรัพย์ด้วย คำขัดทอดดังกล่าวมิได้เป็นเรื่องบอกปิดความผิดของผู้ขัดทอดให้เป็นความผิดแต่เฉพาะจำเลยทั้งสองเท่านั้น หากแต่เป็นการ

¹⁵ ธานีรินทร์ กรีชัยเชียร ศาลกับพยานบุคคล พิมพ์ซ้ำจากวารสารกฎหมายของคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521 หน้า 35 อ้างใน สุชิน ต่างงาม การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552 หน้า 108

เบิกความและให้การถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของตนยิ่งกว่าเป็นการปรักปรำ จำเลยทั้งสอง ทั้งไม่มีเหตุจูงใจที่จะเบิกความและให้การเพื่อให้ตนเองพ้นผิด หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำของตนไม่ ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเบิกความตอบทนายจำเลยทั้งสองถามค้าน จ. พยายามเบิกความบ้ายเบี่ยงว่าจำเลยทั้งสองไม่ใช่คนร้ายรายนี้ เพื่อช่วยเหลือจำเลยทั้งสอง ดังนั้นคำเบิกความและคำให้การของ จ. และ ผ. จึงมิใช่พยานหลักฐานที่จะรับฟังไม่ได้เสียเลย เพียงแต่มิให้นำหนักน้อยและจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง ประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ ซึ่งคำให้การชั้นสอบสวนของ จ. และ ผ. สอดคล้องกับคำเบิกความชั้นพิจารณา และสอดคล้องเชื่อมโยงกับคำให้การและคำเบิกความของ ว. พยานโจทก์อีกปากหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นพยานพฤติการณ์แวดล้อมกรณีใกล้ชิดในขณะที่เกิดเหตุ สามารถฟังประกอบพยานโจทก์ทั้งสองดังกล่าว รับฟังลงโทษจำเลยทั้งสองได้

สำหรับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีหลักกฎหมายใดๆ บัญญัติเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน คงมีแต่การปฏิบัติซึ่งกระทำอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 และชั้นพนักงานอัยการตามระเบียบอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 79 ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 ต่อไป

2. หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ในสังคมนั้น การดำรงอยู่อย่างสันติสุขจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมายให้มีความชอบธรรม คำนี้หลักสิทธิเสรีภาพของคนในสังคมนั้น ในหลักสากลให้การยอมรับกันโดยทั่วไปเกี่ยวกับการให้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐ ในการจัดระเบียบโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการไม่ใช้วิธีการใดๆ ซึ่งรวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการต่างๆ ที่มีชอบ มิให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยอำนาจรัฐ และขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการกระทำของประชาชนด้วยกันเอง ที่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นโดยมิชอบ สิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ดังจะเห็นได้จากกฎหมายภายในของประเทศไทยที่ได้วางหลักการดังกล่าวนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา 29 วรรคแรก “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

มาตรา 30 วรรคแรก “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

เมื่อก้าวถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกคน โดยมิได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใด ชาติใด ศาสนาใด หากบุคคลดังกล่าวได้อยู่ในอำนาจแห่งพื้นที่ที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนั้น บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญด้วยเสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งจำเป็น คุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของมนุษย์ ด้วยเหตุผลเดียวคือ มนุษย์ทุกคนที่มีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ย่อมเสมอ เมื่อเกิดขึ้นมาในโลกโดยไม่ขึ้นอยู่กับเชื้อชาติ ศาสนาใดๆ สิทธิมนุษยชน จึงหมายถึงความถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม¹⁶

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ "สิทธิ (Right)" และ "เสรีภาพ (Liberty)" ของบุคคลได้มีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า

"สิทธิ (Right)" หมายถึงอำนาจที่มีกฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคล ในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่นเช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตร่างกาย กล่าวคือ สิทธิเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลคนหนึ่ง ในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่างประการให้เกิดประโยชน์¹⁷ และนอกจากนี้ยังมี "สิทธิตามรัฐธรรมนูญ" ซึ่งถือเป็น "สิทธิตามกฎหมายมหาชน" อย่างหนึ่งที่หมายถึงอำนาจตามรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุด ได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อ

¹⁶ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 3

¹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

เรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตแห่งสิทธิของตน และในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และยังหมายความรวมถึง "การให้หลักประกันในเชิงสถาบัน" ดังนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลต่อรัฐ ซึ่งองค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งหลายจะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ¹⁸

"เสรีภาพ" หมายถึงภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น อันเป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางเสรีภาพ จึงหมายถึงอำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง ซึ่งอำนาจนี้บุคคลย่อมสามารถเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง¹⁹

เพราะฉะนั้น ประการที่สำคัญที่สุดในการที่รัฐจะใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานก็คือ รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขต "สิทธิ" และ "เสรีภาพ" ของปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งของ "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)" การแทรกแซงในสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐ จะกระทำได้อันเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในประชาธิปไตย ที่ได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงสามารถที่จะกระทำได้²⁰ ดังนั้นในการใช้อำนาจแสวงหาพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยรอบคอบอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐาน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขอบเขตและกฎเกณฑ์ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัด เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่มีสิทธิหรืออำนาจใดๆ ต่อการก้าวล่วงไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ความสำคัญและเคารพสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่อาจถูกกระทบในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพในร่างกาย เคหสถาน การสื่อสาร หรือสิทธิในความเป็นส่วนตัว ตลอดจนจนถึงสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ดังจะเห็นได้จากมาตรฐานสากลขององค์กร

¹⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ *หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่* พิมพ์ครั้งแรก กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2543 หน้า 85

¹⁹ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540* หน้า 22

²⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ *หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่* หน้า 24

ระหว่างประเทศที่ได้วางหลักการในเรื่องนี้ไว้ เกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญาตามกฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรอง คุ้มครองในเรื่องสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญา ไว้ในส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา 40 (4) ที่บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง”

สิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนี้ เป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่ถูกก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมาย อันเป็นเอกสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครอง “ถ้อยคำ” ของบุคคลเป็นสำคัญ ทั้งยังมีข้อสังเกตอยู่ว่า ก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้จะประกาศใช้ สิทธิดังกล่าวนี้เคยบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการ จูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเกียรติ หลอกลวง คุกคามาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้” อันเป็นผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยครั้งยิ่งใหญ่คือ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 ที่คุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้ในขณะนั้นนั่นเอง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติว่าด้วยการแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การ บทบัญญัติว่าด้วยการมีผู้พิทักษ์สิทธิ ตลอดจนบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับให้เจ้าพนักงานต้องแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้พิทักษ์สิทธิ และความเสมอภาคกันในการมีผู้พิทักษ์สิทธิ โดยเฉพาะสภาพบังคับหรือมาตรการทางกฎหมายในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น มาตรา 7/1 (2) มาตรา 83 มาตรา 84 มาตรา 134/1 มาตรา 134/3 มาตรา 134/4 ที่วางหลักการเรื่องนี้ไว้

ดังนั้น โดยผลของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้วางหลัก เพื่อสอดคล้องกับเอกสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ดังที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนั้นจะเห็นได้ว่า มาตรการสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในกรณีที่เจ้าพนักงานของ

รัฐมิได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ นั่นก็คือ การปฏิเสธไม่รับฟัง "ถ้อยคำ" ของบุคคลที่ได้มาจากการที่เจ้าพนักงานมิได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายวางไว้ ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นการได้มาซึ่งถ้อยคำโดยมิชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่งนั่นเอง²¹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1839/2544 ศ. ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมในข้อหาผิดกฎหมายเฟตامينไว้ในความครอบครอง โดยตรวจค้นพบเมทแอมเฟตامينจาก ศ. เจ้าพนักงานตำรวจเสนอว่าหาก ศ. ไปต่อซื้อเมทแอมเฟตامينจากผู้จำหน่ายให้จะไม่ดำเนินคดี ศ. จึงไปต่อซื้อเมทแอมเฟตامينจากจำเลย การที่ ศ. มาเบิกความเป็นพยานโจทก์ จึงเป็นพยานชนิดที่เกิดจากการจงใจและให้คำมั่นสัญญา โดยมิชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ รับฟังเป็นพยานไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4063/2549 เมื่อมีการจับกุมตัวจำเลยทั้งสามและแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสามแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งสิทธิให้จำเลยทั้งสามทราบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ (เดิม) ซึ่งเป็นบทบังคับให้ผู้จับมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิรวม 3 ประการ โดยเฉพาะประการที่ 1 คือพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ดังนั้น บันทึกการจับกุมของจำเลยทั้งสาม จึงไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จับจำเลยมิใช่ราษฎรเป็นผู้จับจึงไม่มีกรณีที่ควรต้องแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง แต่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง เมื่อบันทึกการจับกุมมีข้อความว่าจำเลยให้การรับสารภาพ จึงต้องห้ามมิให้นำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับมารับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคสี่ เมื่อบันทึกการจับกุมไม่มีข้อความใดที่บันทึกการแจ้งสิทธิแก่จำเลยผู้ถูกจับตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติเลย ทั้งพยานโจทก์ที่ร่วมจับกุมก็ไม่ได้เบิกความถึงเรื่องการแจ้งสิทธิแต่อย่างใด แม้โจทก์จะส่งบันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับมาพร้อมกับบันทึกการจับกุมในชั้นพิจารณาสืบพยานโจทก์ แต่บันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบพิมพ์เติมข้อความในช่องว่างด้วยน้ำหมึกเขียน โดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้บันทึกเป็นคนละคนกับที่เขียนบันทึกการจับกุม ทั้งใช้ปากกาคนละด้ามและไม่มีข้อความว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่าถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็น

²¹ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้แต่อย่างใด แม้จะมีข้อความแจ้งสิทธิเรื่องทนายความก็เป็นการแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคสอง ฉะนั้น ถ้อยคำอื่นของจำเลยตามบันทึกการจับกุม จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยหาได้ไม่ ดังนั้น บันทึกการจับกุมจึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ ทั้งนี้ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตอยู่ว่า มาตรฐานสากลสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญานั้น เป็นสิทธิที่สามารถสละ (Waiver) ได้และในหลักสากลก็เป็นที่ยอมรับการสละสิทธิ กรณีตัวอย่างพนักงานสอบสวนในการถามคำให้การผู้ต้องหา ต้องแจ้งสิทธิให้ทราบก่อนว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นการพิจารณาคดี²² หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ นั่นคือการสละสิทธิตามกล่าวมาข้างต้น

3. ความยุติธรรม

ความยุติธรรมเป็นคำสำคัญในทางนิติศาสตร์ เพราะแสดงให้เห็นถึงที่มาและหน้าที่ของกฎหมายหรือบทบาทของกฎหมายในสังคมกล่าวคือ ความยุติธรรมคือชีวิตของกฎหมายเพราะกฎหมายนั้นเกิดจากสิ่งที่อ้างกันว่าดีแล้ว ชอบแล้ว ยุติธรรมแล้ว²³ นักปรัชญากรีกซึ่งอธิบายถึงความยุติธรรมไว้อย่างชัดเจนที่สุดก็คือ อริสโตเติล โดยได้กล่าวไว้ในหนังสือกฎหมายบทที่ 6 ว่า “*อยุติธรรมย่อมเกิดขึ้นเมื่อความเท่ากันถูกทำให้ไม่เท่าเทียมกัน และเมื่อความไม่เท่ากันถูกทำให้กลายเป็นความเท่าเทียมกัน*”²⁴ อริสโตเติล ไม่ยอมรับว่า ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมแต่บอกว่าความยุติธรรมเป็นเรื่องของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม โดยถือว่าสิ่งที่เหมือนกันควรได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน และอริสโตเติล ได้แบ่งความยุติธรรมออกได้เป็นสองประเภท²⁵ คือ

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 (1)

²³ วิษณุ เครืองาม *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา 2525 หน้า 157

²⁴ เมธา วาดีเจริญ *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* กรุงเทพมหานคร สุทรไพศาล 2539 หน้า 10

²⁵ วิษณุ เครืองาม *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* หน้า 158

3.1 ความยุติธรรมในการแบ่งสรรปันส่วน อริสโตเติล กล่าวว่า “...ในการให้เกียรติยศ ความร่ำรวย ตำแหน่ง ยศถาบรรดาศักดิ์ หรือความดีความชอบแก่ใครนั้น รัฐต้องคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละบุคคล ความยุติธรรมประเภทนี้จึงเป็นความยุติธรรมตามฐานานุกรม ซึ่งต้องจัดให้ตามสัดส่วนของแต่ละคน...”

3.2 ความยุติธรรมในการชดเชย อริสโตเติล กล่าวว่า “...ในการให้ความยุติธรรมจะต้องคำนึงถึงความเสียหายเป็นสำคัญ โดยถือหลักว่าความเสียหายอยู่ที่ไหนต้องแก้ไขหรือเยียวยาที่ตรงนั้นเช่น ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเสียหาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามตัวเลขแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง...” ต่อมานักปรัชญาระยะหลังจากนั้นได้อธิบายความหมายของความยุติธรรมไปในทางวิธีอำนาจความยุติธรรมมากกว่าเนื้อหาของความยุติธรรม เพราะการอธิบายในลักษณะนี้ย่อมให้เห็นภาพพจน์ชัดเจนว่าการพรรณนา ความหมายของคำดังเช่นที่ อริสโตเติล อธิบายถึงหน้าที่ของรัฐในการแบ่งสรรปันส่วน หรือการให้ความยุติธรรมเพื่อชดเชยความเสียหาย รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของประเทศต่างๆ ในสมัยต่อมาจึงกล่าวถึงตัวอย่างวิธีสร้างความยุติธรรมไว้อย่างมากมาย เช่น หลักประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎร หลักนิติธรรม หลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของบุคคลในทางอาญาและความสุจริตในทางแพ่ง หลักการเสนอพยานหลักฐาน และหลักการอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีหลักความยุติธรรม ที่มาจากความยุติธรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งสามารถกำหนดหลักความยุติธรรมได้เป็น 2 หลัก²⁶ คือ

1) **ความยุติธรรมทางธรรมชาติ** ความยุติธรรมดังกล่าวคือ ความยุติธรรมที่มีอยู่ในจิตใจมนุษย์ทุกคน โดยมนุษย์ทุกคนมีความคิดหาทางเพื่อที่ให้คุณ ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ก็ตาม หากคนไม่ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนได้คิดไว้ ก็จะดำเนินการเรียกร้องเอาความยุติธรรมที่สูญเสียไปกลับคืนมาจากสังคม ทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์

2) **ความยุติธรรมที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย** ความยุติธรรมดังกล่าวคือ การที่มนุษย์ไม่ได้รับความยุติธรรมจะเรียกร้องความยุติธรรมจากรัฐหรือผู้ปกครองรัฐของตน และรัฐมีความจำเป็นต้องนำเอาความยุติธรรมคืนให้กับประชาชนผู้เรียกร้อง อาจเป็นการลงโทษ หรือชดใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนรูปใดรูปหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแก่ผู้ที่สูญเสียความเป็นธรรมในอาระประเทศถือเป็นหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมาย ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนของตน ที่สูญเสียความยุติธรรมให้ได้รับความเป็นธรรม รัฐต้องบัญญัติกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมกับประชาชนภายในรัฐของตน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอภาค

²⁶ เมธา วาติเจริญ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป หน้า 13

4. การดำเนินคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญามีระบบการดำเนินคดีที่เป็นยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่อยู่ 2 ระบบ คือ การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เป็นการดำเนินคดีอาญาระบบเก่า และการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ คือ²⁷

4.1 การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน

เดิมทีเดียวการดำเนินอาญานั้นนานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ระบบนี้จะไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวน ฟ้องคดี และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน แต่ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่แยกจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น โดยผู้ไต่สวน (Inquisitorial) เป็นผู้ดำเนินกันเองทั้งสิ้นตั้งแต่เริ่มคดีคือ เมื่อทราบว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น จนถึงการพิจารณาพิพากษาคดี ลักษณะการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวตามระบบนี้จึงไม่มีโจทก์และจำเลย คงมีแต่ผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวน ฐานะของผู้ถูกไต่สวนในคดีมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีเท่านั้น

ศาลผู้สืบพยานสำคัญในการพิจารณาคดี มีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมหรือลดสืบพยาน ทั้งนี้ เพื่อค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงความจริงมากที่สุด การกำหนดระเบียบวิธีเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย มักจะไม่มีหลักเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมากนัก โดยเฉพาะจะไม่ มีบทตัดพยานที่เด็ดขาด แต่จะเปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดสู่ศาล ศาลจึงมีสิทธิรับฟังพยานบอกเล่าได้และมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง การพิจารณาโดยเฉพาะคดีอาญาจะมีลักษณะเป็นการดำเนินการระหว่างศาลกับจำเลย โจทก์ไม่มีบทบาทในการสืบพยานน้อยมาก โจทก์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นคว้าหาพยานหลักฐานเท่านั้น ในระบบไต่สวนจะไม่ใช้หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย (in dubio pro reo) ดังนั้น จำเลยจึงมีหน้าที่สำคัญในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองให้ชัดเจน พยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยก็สามารถนำมาลงโทษแก่จำเลยได้²⁸ สภาพของผู้ถูกไต่สวนจึงเป็น “กรรมในคดี” ลักษณะของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนที่มีสภาพของผู้ถูกไต่สวนเป็นกรรมในคดีนี้เอง ในเวลาต่อมาเห็นว่าไม่ถูกต้อง การที่อำนาจ

²⁷ คณิต ณ นคร “ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ” การปรับปรุงระบบงานอัยการและแนวคิดในการพัฒนาต่อไป กรมอัยการพิมพ์แจกงานกฐินพระราชทาน ณ วัดสังเวชวิศยาราม 2521 หน้า 17

²⁸ เข็มชัย ชูติวงศ์ กฎหมายลักษณะพยาน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2536 หน้า 2-3

สอบสวน ฟ้องคดี และอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีรวมอยู่ที่องค์กรเดียวกันนั้น ทำให้ได้ความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนยาก และการที่ผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอก ทำให้เกิดความไม่ เป็นธรรมแก่ผู้ถูกไต่สวน เพราะเขาไม่มีโอกาสเพียงพอที่จะแก้ข้อหาหรือต่อสู้คดีได้ ยิ่งกว่านั้นข้อบกพร่องของระบบไต่สวนนั่นเอง เป็นเหตุชักนำให้เกิดวิธีการค้นหาความจริงโดยการทรมานร่างกายของผู้ถูกไต่สวนให้กล่าวความสัตย์ ในประเทศยุโรปวิธีการนี้ได้เริ่มขึ้นในวงการศาสนาก่อน ต่อมาได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาของรัฐด้วย และวิธีการได้ทวีความรุนแรงจนถึงขีดสุดเมื่อมีการล่าแม่มดเกิดขึ้น และนับเป็นจุดจบของการดำเนินคดีอาญาตามระบบไต่สวนนี้ จึงเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนมีข้อบกพร่อง 2 ประการ คือ²⁹

ประการแรก การที่อำนาจสอบสวนฟ้องร้องและอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีรวมอยู่ที่องค์กรเดียวกันนั้น ทำให้หาความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนยาก เพราะผู้ไต่สวนมีอำนาจมากเกินไป มักมีอคติความลำเอียง และมักรู้สึกตนว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม

ประการที่สอง การที่ผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกนั้น ทำให้เกิดความไม่ เป็นธรรมแก่ผู้ถูกไต่สวน เพราะเขาไม่มีโอกาสเพียงพอที่จะแก้ข้อหาหรือต่อสู้คดี ยิ่งไปกว่านั้นข้อบกพร่องของระบบไต่สวนนั่นเอง เป็นเหตุชักนำให้เกิดวิธีการค้นหาความจริงโดยการทรมานร่างกายของผู้ถูกไต่สวนขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว

4.2 การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา

การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา เป็นการดำเนินคดีอาญาที่แก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน กล่าวคือมีการแยกหน้าที่สอบสวน ฟ้องคดี และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่แยกต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ศาลเป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญาดั้งเดิมนั้น รับผิดชอบเฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดี มีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการพิจารณามีหลักเกณฑ์ละเอียดปลีกย่อยมาก ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อยมาก คู่ความสองฝ่ายมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกัน เห็นได้ชัด ในคดีอาญาศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐาน ดังนั้น บางครั้งศาลอาจยกฟ้อง หักๆ ปรากฏว่าจำเลยกระทำความผิดก็ได้ แต่พยานหลักฐานโจทก์มีข้อสงสัยต้องยกผลประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย และในระบบกล่าวหานี้มีหลักเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมาก ศาลมีโอกาสใช้ดุลพินิจได้น้อย มีบทบาทพยานเด็ดขาดไม่ยอมให้ศาลรับฟังพยานนั้นเข้าสู่สำนวน

²⁹ คณิต ฒ นคร ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ หน้า 18

ความเลย นอกจากนี้มีการห้ามใช้คำถามนำในการถามพยานตนเอง³⁰ ส่วนการสอบสวน ฟ้องคดีก็ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นผู้รับผิดชอบ พร้อมกันนั้นได้ให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) เพื่อให้โอกาสแก้ข้อหาและต่อสู้คดีได้ นอกจากนี้ยังมีองค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่จัดตั้งขึ้นใหม่ให้มีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวน ฟ้องร้องนั้นก็คือองค์กรที่เรียกว่า “อัยการ” และ เจ้าพนักงานของรัฐผู้ทำหน้าที่นี้ก็คือเจ้า พนักงานที่เรียกว่า “พนักงานอัยการ” และสุดท้ายด้วยการให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวมาแล้ว เป็นต้น ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากสภาพการเป็นวัตถุแห่งการซักฟอก และกลายเป็น “ประธานในคดี” ระบบการดำเนินคดีอาญาที่แยกหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน โดยให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่แยกต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดีดังกล่าวมาแล้วนั้นเรียกว่า “การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา” เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ถูกกล่าวหาในระบบการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาไม่เป็นกรรมในคดี แต่เป็น “ประธานในคดี” หมายความว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ร่วมในคดีในฐานะที่เป็น “คน” ไม่ใช่วัตถุ จึงมีสิทธิต่างๆ 2 ทางคือ³¹

- 1) สิทธิอย่างผู้ร่วมในคดีในทางกระทำ (Aktivbeteiligter) และ
- 2) สิทธิอย่างผู้ร่วมในคดีในทางอยู่เฉย (Passivbeteiligter)

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอย่างผู้ร่วมในคดีในทางกระทำที่สำคัญคือ สิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาล (Recht auf Anwesenheit) สิทธินี้รวมถึงทนายของผู้ถูกกล่าวหาด้วย สิทธิที่จะมีทนายช่วยเหลือในคดี (Recht auf Verteidigung) และสิทธิที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหา (Recht auf Gehör) ส่วนสิทธิในฐานะผู้ร่วมในคดีในทางอยู่เฉย ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิในข้อที่ว่าความอิสระในการตัดสินใจของเขาจะถูกจำกัดไม่ได้ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะไม่ให้การเลยในเรื่องที่ถูกกล่าวหา และถ้อยคำของเขาที่จะใช้ยืนยันเขาได้นั้นจะต้องเป็นถ้อยคำที่มีได้เกิดขึ้นจากการหลอกลวงข่มขู่ ให้สัญญา หรือจากการที่มีขบทั้งหลาย และสิทธิที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ “สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา หรือพยานอาจอ้างสิทธินี้ได้” คืออาจไม่ตอบคำถามที่อาจทำให้ตนถูกฟ้อง สิทธิพิเศษนี้ถือได้ว่าเป็นประกันของระบบกล่าวหา³²

³⁰ เจ็มซัย ชูติวงศ์ *กฎหมายลักษณะพยาน* หน้า 3-4

³¹ คณิต ฌ นคร “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา” *อัยการนิเทศ* 38 , 4 (2519) : หน้า 396-401

³² Heike Jung , *พยานแผ่นดินตามกฎหมายเองไกลอเมริกัน* แปลโดย ดร.คณิต ฌ นคร *อัยการนิเทศ* เล่มที่ 40 หน้า 1-2 (2521) หน้า 80

อย่างไรก็ตาม มาตรการบังคับของรัฐเช่น การจับกุม ตรวจค้น ย่อมจะต้องใช้แก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ เพราะมิฉะนั้นแล้วการดำเนินคดีอาญาของรัฐก็ไม่อาจจะดำเนินไปได้ ถึงกระนั้นก็ตาม การใช้มาตรการบังคับกับผู้ถูกกล่าวหา นั้น จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อฐานะผู้ถูกจับในการกระทำที่มีชอบ เป็นต้น

นอกจากการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีการดำเนินคดีอาญาระบบหนึ่งซึ่งเรียกว่า การดำเนินคดีอาญาระบบผสม (The Mixed System) ซึ่งนำการดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหา มาประยุกต์ใช้ด้วยกัน ระบบนี้ยังมีผู้เห็นว่าเป็นเรื่องของวิธีการค้นหาความจริงในระบบการดำเนินคดีอาญา³³

4.3 ข้อแตกต่างระหว่างระบบกล่าวหา กับระบบไต่สวน มีข้อเปรียบเทียบได้ดังนี้³⁴

ประการแรก ในระบบกล่าวหา ศาลมีบทบาทในการพิจารณาตัดสินข้ออ้างจำกัด โดยเป็นกรรมการผู้ดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่มีอำนาจสืบพยานเอง แต่ตามระบบไต่สวน ศาลมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาตัดสิน จะสั่งสืบพยานเพิ่มเติมหรือลดสืบพยานก็ได้ กำหนดระเบียบวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อยเพราะศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง

ประการที่สอง คู่ความในระบบกล่าวหาจะมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้คดีโดยเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง (adversary system) แต่ในระบบไต่สวน โดยเฉพาะในคดีอาญาจะเป็นการดำเนินคดีระหว่างศาลกับจำเลย โจทก์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงเท่านั้น

ประการที่สาม ตามระบบกล่าวหา มีหลักเกณฑ์การนำสืบพยานเคร่งครัดมากเช่น มีบทตัดพยาน (Exclusionary Rule) ไม่ยอมให้ศาลรับฟังพยานนั้นเข้าสู่สำนวนความเลย ทั้งการใช้คำถามซักถาม ถามค้าน ก็ต้องอยู่ในบังคับกฎหมายอย่างเคร่งครัด หากบกพร่องหรือผิดพลาดไปจากนี้ ศาลจะไม่เชื่อเลย ต่างกับระบบไต่สวนที่เปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้โดยไม่จำกัด กำหนดระเบียบวิธีการ (technicality) เกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย และไม่เป็นสาระสำคัญ ศาลจึงมีดุลพินิจอย่างกว้างขวาง

³³ ชาวเลิศ โสภณวิท "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายระบบกล่าวหาจริงหรือ" *คูลพาห* 28, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2524) หน้า 36

³⁴ ชีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ์ *กฎหมายลักษณะพยาน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2549 หน้า

4.4 ข้อดีและข้อเสียของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน มีดังนี้

ข้อดีของระบบกล่าวหาคือ ฐานะของจำเลยถูกเปลี่ยนจากผู้ถูกชักฟอกในฐานะเป็นกรรมแห่งคดีมาเป็นผู้ร่วมในการเสนอข้อเท็จจริง และรวมในการค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณาซึ่งว่าเป็นประธานแห่งคดี ดังนั้น จำเลยจึงได้รับสิทธิต่างๆ ที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ หรือการวางเฉยในการดำเนินคดี เพราะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาคัดสินจากศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิด³⁵

ข้อเสียของระบบกล่าวหาคือ เมื่อจำเลยได้รับการยกฐานะเป็นประธานในคดีแล้ว จำเลยจะมีโอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทำให้อาจมีการพิพากษายกฟ้องจำเลยโดยอาศัยเทคนิคทางกระบวนการพิจารณาคดี จำเลยอาจหลุดพ้นคดีเพียงเพราะพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอหรือพยานหลักฐานน่าสงสัย ทำให้ไม่ได้ความจริงแห่งคดีที่ครบถ้วนและรอบด้าน ศาลมีบทบาทในการเสาะหาข้อเท็จจริงในคดีน้อยมาก เป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง³⁶ จึงมักปรากฏอยู่เสมอว่าจำเลยชนะคดีเนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความ

ข้อดีของระบบไต่สวนคือ มีความรวดเร็วในการพิจารณาคดี คู่ความไม่อาจที่จะประวิงคดีได้ และทำให้คดีได้ข้อเท็จจริงที่รอบด้านครบถ้วน ถ้ามีหลักฐานฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดก็ลงโทษได้ การสงสัยไม่แน่ใจว่าจำเลยทำผิดหรือไม่จึงไม่น่ามีได้ เพราะถ้าสงสัยศาลก็ต้องค้นหาความจริงจนถึงที่สุดให้สิ้นสงสัย ถ้าค้นหาความจริงจนที่สุดแล้วไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่พิพากษายกฟ้องไป³⁷

ข้อเสียของระบบไต่สวนคือ การให้อำนาจชี้ขาดทั้งกระบวนการอยู่ในดุลพินิจของคนเพียงคนเดียวโดยไม่มีการตรวจสอบหรือค้ำอำนาจหน้าที่ ดังนั้นจึงอาจเกิดกรณีที่การพิจารณาและการพิพากษานั้นมิได้เกิดจากความบริสุทธิ์ใจ หรือมีอคติต่อจำเลยโดยง่าย และการที่

³⁵ ณรงค์ ใจหาญ *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร วิทยุชน 2547 หน้า 26

³⁶ โสภณ รัตนกร *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2544 หน้า 2

³⁷ ประพันธ์ ทรัพย์แสง *การค้นหาความจริงของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : แนวทางปัญหาสู่ความเป็นระบบไต่สวนเต็มรูปแบบ* งานวิจัยตามหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2548 หน้า 18

ถือว่าจำเลยเป็นกรรมแห่งคดี ทำให้ผู้นั้น ไม่มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหา³⁸ และศาลจะต้องลดตัวมาทำหน้าที่เป็นทนายความเสียเองด้วย³⁹

5. หลักการฟ้องคดีอาญา

หลักการฟ้องคดีอาญาที่ยึดถือกันอยู่เป็นหลักใหญ่ๆ 2 หลัก คือ⁴⁰

5.1 หลักการฟ้องตามกฎหมาย

ในประเทศที่ใช้หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายนั้น มีหลักว่า “เมื่ออัยการมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดกฎหมาย อัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลเสมอ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเลยทีเดียว และเมื่อยื่นฟ้องแล้วจะยุติคดีโดยการถอนฟ้องไม่ได้เพราะถือว่าอยู่ในอำนาจศาลแล้ว”⁴¹ กล่าวคือเจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีนั้นเองโดยลำพัง เมื่อทราบได้ว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยไม่คำนึงว่าจะได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และเมื่อได้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องฟ้องร้องต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันแห่งความเสมอภาคตามกฎหมาย และยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดการใช้อิทธิพลที่มีชอบด้วยความยุติธรรมต่อการฟ้องร้องคดีนั้น นอกจากนี้เมื่อมีการฟ้องร้องคดีอาญาไปแล้วจะยุติคดีโดยการถอนฟ้องไม่ได้ เพราะถือว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว ซึ่งทำให้เกิดหลักเกณฑ์อันหนึ่งคือ “หลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้” (Immutability Principle) ถือเป็นหลักประกันของหลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย⁴² ประเทศที่ใช้หลักการฟ้องตามกฎหมายนี้ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี สเปน สวีเดน และประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

³⁸ ณรงค์ ใจหาญ หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 หน้า 26

³⁹ ประพันธ์ ทรัพย์แสง การค้นหาความจริงของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : แนวทางปัญหาสู่ความเป็นระบบได้ส่วนเต็มรูปแบบ หน้า 18-19

⁴⁰ เริงธรรม ลัดพลี การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน กรุงเทพมหานคร โพรเฟสชันแนลพับลิชชิ่ง 2528 หน้า 32

⁴¹ กุลพล พลวัน “หลักการชะลอการฟ้อง” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ 3, 1 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2520) : 22-23

⁴² คณิต ณ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์ 2528 หน้า 7

5.2 หลักการฟ้องตามดุลพินิจ

หลักการฟ้องตามดุลพินิจนี้สรุปได้ว่า เมื่อพนักงานอัยการตรวจพยานหลักฐานจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว มีเหตุน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาก็ได้ และเมื่อฟ้องแล้วจะถอนฟ้องในภายหลังก็ได้

หลักการนี้เป็นหลักดำเนินคดีอาญาที่ตรงข้ามกับหลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายกล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเจ้าพนักงานอาจไม่ดำเนินคดีได้ และเมื่อได้สอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง เจ้าพนักงานไม่ฟ้องได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละคดีไป โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่สังคมจะได้รับจากการฟ้องคดี และคำนึงถึงผลร้ายที่เกิดแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องจากการฟ้องคดีแล้วไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดของเขา รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ที่สมควรหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ เป็นหลักผ่อนคลายความเข้มงวดในการใช้กฎหมาย และโดยเหตุที่ปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษได้แปรเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งใช้ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) มาเป็น ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

5.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) มีพื้นฐาน ความคิดมาจากลัทธิเจตจำนงเสรีที่เรียกว่า Free Will ลัทธินี้มีความความเชื่อเป็นพื้นฐานว่า มนุษย์มีเหตุผล มีอิสระเสรีภาพที่จะคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ภายใต้ความคิดความเชื่อและการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งความสามารถของบุคคลในการในการใช้เหตุผล การกระทำสิ่งใด มนุษย์ย่อมมีเหตุผลเป็นของตนเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ได้กระทำลงไป หากเป็นการกระทำที่ดี เขาย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ดี หรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม เขาย่อมสมควรได้รับการตำหนิหรือได้รับการลงโทษจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่สังคมลงโทษเขาเพราะเหตุผลที่มาจากกระทำความผิดของเขาเอง หากใช้สิ่งอื่นใดไม่ เมื่อเขากระทำเขาย่อมสมควรถูกลงโทษ การลงโทษจึงเป็นการทดแทนการกระทำผิดของเขานั้นเอง⁴³

แบรดเลย์ (Bradley)⁴⁴ นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวไว้ว่า “...ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่าการกระทำความผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษก็คือการลงโทษด้วยเหตุที่ว่าเขาสวมควรที่จะได้รับ อันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมี

⁴³ ฉวีรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *แนวทฤษฎีการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และอาชญาวิทยาชั้นสูง* หน่วยที่ 6 นนทบุรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2555 หน้า 12

⁴⁴ สหชน รัตนไพจิตร *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยศึกษาลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527 หน้า 33-34

ประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เหล่านั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้วคือ การที่เขาสมควรจะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำความผิดของเขา...”

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มองย้อนไปในอดีตถึงการกระทำของบุคคล ไม่ได้มองผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่า เมื่อเขาได้รับการลงโทษแล้วผลจะเป็นอย่างไร เขาจะกลับตัวเป็นคนดีได้หรือไม่ และวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ดังนี้

- 1) เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำผิด เพราะเขาสมควรที่จะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำผิดของเขา
- 2) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป
- 3) เพื่อธำรงความยุติธรรมในสังคม
- 4) รักษากฎหมาย

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน คือ เพื่อเป็นการทดแทนการกระทำผิดซึ่งผู้กระทำผิดได้กระทำลงไป เพราะผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับ การลงโทษ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของเขานั่นเอง

5.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้นเราจึงควรหาทางที่จะป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นมาอีก มากกว่าที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด แนวคิดนี้จึงมองว่าสังคมควรจะใช้วิธีการลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีก โดยการใช้การลงโทษเป็นการขู่ให้บุคคลอื่นในสังคมกลัวเกรงโทษที่จะได้รับและไม่กล้ากระทำผิด ซึ่งจะถือว่าเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่บุคคลในสังคมไปด้วย

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มิได้คำนึงถึงประโยชน์แต่เฉพาะการลงโทษเพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและสังคมโดยรวมอีกด้วย การลงโทษตามทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ทฤษฎีอรรถประโยชน์” (Utilitarian Theory) ตามแนวคิดของ จอห์น สจิวท มิลล์ (J.S. Mill) และ “ทฤษฎีเจตต์จางเสรี” (Free will) ทฤษฎีอรรถประโยชน์มีแนวคิดว่า การที่จะตัดสินว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ จะต้องดูจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ หากการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ก็ถือว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยมีหลักพิจารณาว่า “การกระทำนั้นก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุด” หรือไม่ ถ้าใช่ก็จะถือว่าการกระทำนั้นถูกต้องชอบธรรม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วตามทฤษฎี

การลงโทษเพื่อป้องกันเห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคมจึงต้องมีการลงโทษ ดังนั้น หากจะมีการลงโทษก็ต้องเป็นไปเพื่อเหตุผลในการป้องกันสังคมเป็นหลัก มิใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำผิด⁴⁵

เบ็คคาเรีย ให้แนวคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ (Purpose of Punishments) 2 ประการ คือ⁴⁶

1) การข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดรายบุคคลเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เขากระทำผิดซ้ำ เมื่อได้รับโทษไปแล้วจะเกิดความหลาบจำ เกรงกลัวโทษที่จะได้รับจนไม่กล้ากระทำผิดอีก

2) การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็นว่า ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษอย่างไร เป็นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้บุคคลอื่นในสังคมได้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดว่า เมื่อกระทำผิดแล้วจะต้องได้รับโทษอย่างไร อันเป็นการให้ข้อคิดเตือนสติบุคคลอื่นๆ ที่อาจจะกระทำผิด ให้เห็นตัวอย่างการลงโทษผู้กระทำผิด เพื่อผลในการยับยั้งและป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำผิด

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ 3 ประการ คือ⁴⁷

1) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด (Proportionality)

ก. การลงโทษต้องมีความ “เท่าเทียมกับ” หรือ “พอดี” กับอาชญากรรม

ข. การลงโทษต้องไม่ใช่วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม

ก) ภายใต้สัญญาประชาคม รัฐไม่มีสิทธิอำนาจที่จะลงโทษผู้ใดเกินกว่า

ที่จำเป็น

ข) การลงโทษที่มีระดับมากเกินไป จะเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมสำหรับผู้ก่ออาชญากรรมที่หนักกว่า และอาชญากรรมที่รุนแรงควรจะลงโทษให้เท่ากับอาชญากรรมนั้น แต่การลงโทษที่ไม่เท่ากับอาชญากรรมจะกลายเป็นเหตุจูงใจให้ผู้กระทำผิดประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น

⁴⁵ ฌ็องฌัก ฌูว์แตง สุธธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 หน้า 18

⁴⁶ สหชน รัตนไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา หน้า 33-34

⁴⁷ ฌ็องฌัก ฌูว์แตง สุธธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 หน้า 24

2) การรับรู้ของสาธารณชน (Public Knowledge) เบ็คคาเรีย เห็นว่า การลงโทษไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้ จนกว่าการลงโทษนั้นเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชนคือ

ก. การลงโทษควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น

ข. การลงโทษควรเหมาะสมทางสัญลักษณ์และเข้ากันได้กับอาชญากรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแรงจูงใจ จากการประกอบอาชญากรรมกับการลงโทษที่จะได้รับ

ค. การลงโทษควรมีความแน่นอน

3) กฎหมายกับการลงโทษ จะต้องเป็นเรื่องสาธารณะและต้องมองเห็นได้ เช่น การพิมพ์หนังสือทำให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงกฎหมาย อันจะทำให้ระลึกความทรงจำถึงสัญญาประชาคมสำหรับการลงโทษ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงลงมา การลงโทษควรจะต้องเห็นได้ชัดเจนเพื่อข่มขู่การกระทำผิดอื่น สำหรับอาชญากรรมร้ายแรง การลงโทษเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นงานของสาธารณชนที่จะต้องช่วยกัน

จากทฤษฎีการลงโทษที่มีการเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญามากขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลที่สังคมจะได้รับจากการลงโทษ เพื่อป้องกันสังคมมิใช่เพื่อการแก้แค้นทดแทน และให้พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของสภาพสังคม ประเทศที่ใช้หลักการฟ้องตามดุลพินิจได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทย ประเทศอิสราเอล ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ทั้งสองระบบนี้ต่างก็มีส่วนดีและส่วนเสีย ระบบฟ้องคดีตามกฎหมายคือเมื่อเห็นว่าฟ้องได้ จะต้องฟ้องทุกเรื่องนั้น กล่าวกันว่าเข้มงวดเกินไป ส่วนในระบบดุลพินิจก็อาจจะเกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายขึ้นได้ ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขเช่น ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ผู้เสียหายฟ้องได้เอง เป็นต้น

6. แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

การรักษาความสงบเรียบร้อยจัดเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งภารกิจหนึ่งของรัฐ อย่างไรก็ตามแม้การรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐในทุกรัฐจะมีเป้าหมายที่ตรงกันคือ การทำให้เกิดความสงบและสันติสุขในรัฐ แต่โดยที่ประเทศต่างๆ ในโลกมีประวัติความเป็นมาของชนในชาติที่แตกต่างกันไป ความผูกพันของสมาชิกของสังคมประเทศต่างๆ จึงผิดแผกแตกต่างกันไปด้วย จึง

ส่งผลโดยตรงต่อแนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทางคือ แนวคิดที่ประชาชนทุกคนมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยแนวทางหนึ่ง และแนวคิดที่รัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยอีกแนวทางหนึ่ง ดังนี้⁴⁸

6.1 แนวคิดที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย

แนวคิดที่ว่าประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยนี้ เกิดจากการที่ประชาชนไม่ไว้วางใจในอำนาจรัฐ ความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชนจะสูงมากจนมีแนวโน้มไปในทางปฏิเสธอำนาจรัฐ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดของประเทศอังกฤษ จึงได้มีการสถาปนาอำนาจรัฐสภา ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนขึ้นมาคานอำนาจของกษัตริย์ และในที่สุดอำนาจของรัฐสภาก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นอำนาจสูงสุด ดังนั้นรูปแบบการดำเนินคดีอาญาจึงเป็น “การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน” (Popular Prosecution) โดยจะเห็นได้ชัดในประเทศอังกฤษที่ประชาชนทุกคนสามารถนำคดีมาฟ้องได้ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงหรือไม่ ถึงแม้การฟ้องร้องคดีอาญาส่วนใหญ่ตำรวจจะเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาก็ตาม แต่การฟ้องร้องก็เป็นสิทธิของเขาในฐานะประชาชนคนหนึ่ง มิใช่โดยหน้าที่ที่ต้องฟ้องร้องคดี จะเห็นได้จากการฟ้องคดีเล็กๆ น้อยๆ ในศาลล่างที่ปรากฏชื่อคู่ความที่ฟ้องร้องเหมือนกับเป็นการฟ้องร้องระหว่างเอกชน (ประชาชน) ต่อเอกชนด้วยกัน ทั้งๆ ที่ผู้ฟ้องร้อง (โจทก์) นั้นเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจ ถึงแม้ในคดีอุกฉกรรจ์ที่ปรากฏในศาลสูง การฟ้องร้องจะกระทำในนามกษัตริย์ก็ตาม แต่ปรากฏอยู่เสมอๆ ว่าได้ใช้ชื่อเอกชนเป็นผู้ฟ้องร้องคดี โดยอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายว่าเป็นการกระทำของเอกชน ดังนั้นในประเทศอังกฤษจึงไม่มีอัยการ ในทางทฤษฎีจึงถือว่าเป็นการต่อสู้กันระหว่างคู่ความ ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล ศาลจะต้องพิจารณาพิพากษาคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาแสดง โดยปราศจากความลำเอียง และเมื่อโจทก์เป็นผู้ร้อง โจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบความผิดของจำเลยก่อนเสมอ⁴⁹ นอกจากนี้เมื่อการดำเนินคดีเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ ศาลซึ่งเป็นผู้ชี้ขาดจึงต้องวางเฉย มีหน้าที่เพียงควบคุมการพิจารณาให้เกิดความเป็นธรรม โดยวางกติกาการต่อสู้ไม่ให้เกิดความเอารัดเอาเปรียบกันในการต่อสู้คดี กติกาหรือหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งก็คือ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานเช่น หน้าที่นำสืบ การถามค้าน การนำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณา และการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นต้น

⁴⁸ คณิต ฅ นคร “วิธีพิจารณาความอาญา : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน” วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 15, 3 (กันยายน 2528) หน้า 1-2

⁴⁹ Delmar Karlen , Anglo-American Criminal Justice , Oxford University Press , 1967 , p.19
อ้างใน สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้กระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 6

6.2 แนวคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย

แนวคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาในประเศยุโรป ที่เปลี่ยนโฉมรูปแบบการปกครองจากระบบกษัตริย์ที่มีอำนาจสิทธิขาดมาเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญหรือเปลี่ยนรูปรัฐจากราชอาณาจักร (Kingdom) มาเป็นสาธารณรัฐ (Federal State) แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนผู้ถืออำนาจเท่านั้นในเนื้อหา ยังคงยอมรับอำนาจรัฐหรืออำนาจของส่วนกลางอยู่

ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาจึงเป็น “การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” (Public Prosecution) ซึ่งการดำเนินคดีไม่มีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่าย หากแต่ศาลก็ดี อัยการก็ดี หรือแม้แต่นายของจำเลยหรือผู้ต้องหาที่ดี ต่างมีหน้าที่ในการร่วมกันค้นหาความจริงในคดีอาญาทั้งสิ้น ตามแนวความคิดที่ว่านั่นถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาโดยการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในที่นี้คือ พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนฟ้องร้อง⁵⁰ รัฐไม่ถือว่ารัฐเป็นปฏิปักษ์กับประชาชนในรัฐ องค์กรต่างๆ มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกของรัฐจึงไม่อาจเป็นคู่ความกับเอกชนหรือประชาชนในรัฐได้ เพราะผู้ที่อยู่ตรงข้ามกับเอกชนไม่ใช่องค์กรของรัฐแต่เป็นตัวรัฐเอง ดังนั้นในการดำเนินคดีอาญา อัยการและตำรวจจึงมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) อย่างแท้จริงกล่าวคือ อัยการและตำรวจมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงแท้ของเรื่องโดยไม่ผูกมัดกับคำร้องหรือคำขอของผู้ใดทั้งสิ้น

ส่วนศาลก็ต้องมีความกระตือรือร้น (Active) ในการค้นหาความจริงด้วยตัวเอง ศาลจึงเป็นผู้ถามพยานเอง และจะค้นหาความจริงจนพอใจ การค้นหาความจริงจะไม่จำกัดอยู่กับรูปแบบพิธี กล่าวคือ เมื่อไม่มีลักษณะของการต่อสู้ คู่ความก็ย่อมไม่อาจมีหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานที่เคร่งครัด การดำเนินคดีอาญาตามแนวความคิดนี้มีหลักเกณฑ์เพียงว่า จะใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาตกเป็น “กรรมในคดี” ไม่ได้เท่านั้น ดังนั้นการค้นหาความจริงในศาลจึงไม่มีเรื่องหน้าที่นำสืบหรือระบบการถามค้าน (cross-examination) แต่อย่างใด ซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า “หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา” (Inquisitionsprinzip)

⁵⁰ คณิต ฒ นคร “ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ” หน้า 24

7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพยานหลักฐาน การรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

7.1 แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานที่จะนำมาสืบสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ พยานบุคคลจำเป็นแก่คดีทุกประเภท แม้มีพยานเอกสารและพยานวัตถุเพียงพอแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว อาจต้องมีพยานบุคคลเบิกความประกอบ หรืออย่างน้อยมีพยานบุคคลเบิกความนำพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุประกอบเข้ามาในสำนวน แม้พยานบุคคลจะมีความสำคัญ ในขณะเดียวกันหากมีการสืบพยานบุคคลไม่ได้เนื่องจากพยานบุคคลอาจตายหรือหลบหนีไม่มาศาล พยานเอกสารและพยานวัตถุจะมีบทบาทในการสนับสนุนพยานหลักฐานให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น พยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่คู่ความแต่ละฝ่ายกล่าวอ้าง หรือนำมาสู่คดีโดยมีกฎหมายลักษณะพยานวางข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิสูจน์ความจริงหรือข้อเท็จจริงไว้ว่า ในแต่ละคดีมีข้อเท็จจริงใดบ้างที่จะต้องมีการพิสูจน์ ใครบ้างเป็นผู้มีหน้าที่ พยานหลักฐานชนิดใดที่จะนำเสนอต่อศาลและศาลรับฟัง รวมถึงกระบวนการพิจารณาในการนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาล และการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอันได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ เป็นต้น

การสืบพยานมีความสำคัญมากทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ในคดีแพ่งศาลจะวินิจฉัยคดีให้ฝ่ายใดชนะ โดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย ว่าฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากกว่ากัน คู่ความในคดีแพ่งจึงต้องสืบพยาน โดยเลือกพยานหลักฐานที่ดีที่สุดเข้าสืบ และคู่ความต้องรู้ถึงเงื่อนไขของกฎหมายลักษณะพยานเกี่ยวกับพยานหลักฐานใดที่ต้องห้ามมิให้นำสืบ และพยานหลักฐานชั้นใดที่สามารถนำสืบได้ ส่วนคดีอาญาศาลจะวินิจฉัยคดีให้ฝ่ายโจทก์หรือจำเลยชนะ ศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานทางฝ่ายโจทก์เป็นสำคัญ เพราะคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่นำสืบ เป็นภาระการพิสูจน์ของฝ่ายโจทก์ ส่วนจำเลยแม้จะให้การปฏิเสธก็ไม่มีภาระการพิสูจน์อะไร และมีสิทธิไม่ให้การในคดีอาญาด้วย การดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรืออาญาคู่ความแต่ละฝ่ายมีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ตนกล่าวอ้างเพื่อให้ศาลเชื่อ โดยการนำพยานหลักฐานต่างๆ มาแสดงยืนยัน เพื่อศาลจะได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีและชี้ขาดได้ว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่ดีกว่าน่าเชื่อถือได้กว่า ฝ่ายนั้นก็ชนะคดี ในส่วนของงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับพยานบุคคล ซึ่งคำว่า “พยานหลักฐาน” และ “พยานบุคคล” มีความหมายแตกต่างกันอยู่บางประการกล่าวคือ พยานหลักฐาน หมายความครอบคลุมถึงถ้อยเบิกความของบุคคล เอกสาร หรือวัตถุ ที่ใช้อ้างอิงหรือประสงค้จะพิสูจน์คดีที่ฟ้องคดีกัน

โดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Evidence” ส่วนพยานบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่เป็นพยานโดยภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Witness”⁵¹

โดยที่ระบบการดำเนินคดี เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในทางคดีแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) และระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญาในระบบไต่สวนนั้นจะมีลักษณะเป็นกระบวนการพิจารณาระหว่างศาลกับจำเลยเท่านั้น โดยศาลมีบทบาทเต็มที่ (Active) ในการใช้ดุลยพินิจได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจที่จะสืบพยานหรือดลสืบพยานได้ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้มากที่สุด โดยจำเลยอยู่ในฐานะเป็นกรรมของคดี ในส่วนของระบบกล่าวหา ศาลจะวางตัวเฉย (Passive) นั่งฟังการสืบพยานของโจทก์และจำเลย ศาลจะไม่ทำหน้าที่ค้นหาความจริงจากพยานเหมือนกับระบบไต่สวน โดยปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องนำพยานหลักฐานต่างๆ เข้าสืบหักล้างซึ่งกันและกัน ตามกฎเกณฑ์ของการสืบพยาน ดังที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน นอกจากนี้ในบางกรณีศาลจะเข้มงวดในการเลือกรับฟังพยาน เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีหลักการพิจารณาคดีอาญาแบบ Exclusionary Rule⁵² เป็นหลักการตัดพยานโดยศาลจะปฏิเสธไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับหรือค้นที่ไม่ชอบ บางครั้งจึงมีกรณีที่ศาลยกฟ้องโจทก์ต่างๆ ที่ปรากฏว่าจำเลยกระทำความผิดก็ได้ ในสหรัฐอเมริกา มีแนวความคิดที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการที่มีชอบ เช่น การจับไม่ชอบ การค้นไม่ชอบ หรือการยึดไม่ชอบ เป็นต้น ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานประเภทนี้เลย ซึ่งมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา Fourth Amendment to the United States Constitution เช่น คดี Dunaway V. Newyork (1979) ตำรวจจับกุมโดยมิชอบและต่อมาอีก 2 ชั่วโมง จำเลยรับสารภาพ ศาลตัดสินว่าคำรับสารภาพนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

อย่างไรก็ดีหลัก Exclusionary Rule ของสหรัฐอเมริกาได้ถูกผ่อนคลายนลงโดยข้อจำกัดซึ่งเรียกว่า “ข้อยกเว้นเรื่องเจตนาสุจริต” (Good Faith Exception)⁵³ โดยศาลจะพิจารณาถึงความมีเหตุผลและการกระทำอย่างสุจริตของเจ้าพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญด้วย กล่าวคือ ถ้าเจ้าพนักงานเชื่อว่าเขามีอำนาจที่จะกระทำเช่นนั้นได้ แม้ว่าจะผิดพลาดไปก็ตาม ศาลก็ยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ดัง เช่น คดี United Stated V. Arvizu (2000) ที่พนักงานสายตรวจชายแดนอเมริกา

⁵¹ เชนรพี คงดี การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบวิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546 หน้า 25

⁵² ปิติกุล จิระมงคลพาณิชย์ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2544 หน้า 22

⁵³ เรื่องเดียวกัน หน้า 25

หยุดรถคันหนึ่งใกล้เมืองดักลาส มลรัฐแอริโซนา โดยสงสัยว่าผู้ขับซักรถคันดังกล่าวลักลอบขนคนต่างด้าว หรือขนยาเสพติดเข้าสหรัฐอเมริกา เพราะขับรถไปในที่เปลี่ยวและมีสัญญาณบางอย่างที่ส่งออกมา ผลการตรวจค้นพบกัญชามากกว่า 100 ปอนด์ ศาลชั้นต้นตัดสินว่าคนขับรถมีความผิดจริง ศาลอุทธรณ์กลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นโดยอ้างว่า เหตุปัจจัยของความสงสัยจะต้องได้รับการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระต่อกัน การค้นและตรวจยึดสิ่งของในคดีอาญา โดยทั่วไปต้องมีหมายค้นที่ออกให้โดยศาล และมีเหตุผลสมควรที่จะออก ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกากลับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ โดยอ้างเหตุว่า ข้อสงสัยที่มีเหตุผลขึ้นอยู่กับองค์รวมของเหตุการณ์แวดล้อมต่างๆ ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่ตั้งข้อสงสัยจะต้องถูกตรวจสอบเป็นองค์รวม ข้อสงสัยเหล่านั้นจะถูกตรวจสอบแยกจากกันไม่ได้⁵⁴ คดีนี้เป็นคดีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ศาลพิจารณาถึงเหตุผลเกี่ยวพันกันระหว่างการค้นและตรวจยึดสิ่งของโดยมิชอบ จะถูกตัดออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

นอกจากการพิสูจน์ข้อเท็จจริง หรือการพิสูจน์ความจริงโดยอาศัยพยานหลักฐานแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งได้แก่ การอาศัยคำรับสารภาพ (confession) ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยอมรับผิดหรือสารภาพผิดต่อพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือในบางกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อย ศาลอาจลงโทษได้โดยไม่ต้องใช้พยานหลักฐานเลย

สำหรับประเทศไทย แต่เดิมถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าคนเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ดังกล่าวนี้ใช้วิธีการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำความผิดอย่างทารุณโหดร้ายโดยการทรมานแบบต่างๆ เช่น บีบขมับ ตอกเล็บ จำชื่อคา เขียนตีเอากะลาตบปากให้พุด ใช้นิ้วมือล้วงตะกั่วกำลังเดือด สาบาน ลุยไฟ ดำน้ำ ว่ายน้ำข้ามฟาก ฯลฯ ที่เรียกว่า “จารีตนครบาล”⁵⁵ ต่อมาจึงได้มีการยกเลิกวิธีพิจารณาแบบดังกล่าวไปและเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปสู่ยุคใหม่ โดยให้เป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งแนวใหม่นี้ใช้ตลอดมาจนปัจจุบัน และการพิสูจน์ดังกล่าวต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นปัจจัยสำคัญ เว้นแต่กรณีที่จำเลยรับสารภาพศาลก็จะลงโทษได้โดยไม่ต้องใช้พยานหลักฐานก็ได้ แต่ถ้าความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้น มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวล

⁵⁴ สุพจน์ สุโรจน์ “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* หน้าที่ 9 นนทบุรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2555 หน้า 24-25

⁵⁵ กุลพล พลวัน *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 : ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ* กรุงเทพมหานคร พี.เพรส 2547 หน้า 400

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เรื่องคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลจะรับฟังได้ดังนี้ มีหลักเกณฑ์และรายละเอียดอยู่มาก ทั้งในแนวของต่างประเทศและประเทศไทย เช่น คำรับสารภาพต้องเกิดจากความสมัครใจไม่ถูกหลอกลวง หรือมีคำมั่นสัญญา ไม่ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะมีบัญญัติไว้ในหลักกฎหมายพยานหลักฐาน รายละเอียดต่างๆ ได้กล่าวไว้ในส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา

อนึ่ง หลักกฎหมายพยานหลักฐานของประเทศไทยเรานั้น นักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่าเป็นระบบกล่าวหา แต่ยังมีนักนิติศาสตร์บางท่านที่เห็นว่าในขั้นตอนการร่างกฎหมายของประเทศไทยร่างขึ้นตามระบบไต่สวน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรับฟังพยานหรือการดำเนินการสืบพยานก็ตาม อย่างไรก็ตามในหลักกฎหมายพยานหลักฐานยังคงมีการนำบทบัญญัติบางประการของระบบกล่าวหา มาบัญญัติไว้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยด้วย ดังนั้นจึงทำให้ระบบกฎหมายพยานของไทยน่าจะมีลักษณะเป็นระบบผสม โดยมีเนื้อหาออกไปทางระบบไต่สวน

7.2 แนวคิดเกี่ยวกับการค้นหาความจริง

การค้นหาความจริงทางอาญาเป็นการกระทำโดยของเจ้าพนักงานของรัฐ ที่ได้กระทำตามกฎหมายทั้งในชั้นการสอบสวน ฟ้องคดี และชั้นพิจารณา ตามหลักนิติบัญญัติที่กระทำไปโดยชอบด้วยกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง อันมีทั้งผลดีและผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะเป็นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจค้นเพื่อพบพยานหลักฐาน อันเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ จากทุกฝ่ายก่อนเข้าสู่กระบวนการสุดท้ายคือ การประเมินค่าพยาน (Evaluation) ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด (Creditability) เพื่อให้ได้ความจริงเป็นอันยุติก่อนจะนำเอาไปปรับกับบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมาย โดยความจริงนี้เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าแตกต่างกับการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในทางกฎหมาย โดยความจริงเป็นข้อมูลที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ส่วนข้อเท็จจริงทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ได้กระทำ การปฏิบัติในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่แท้จริงที่มีผลในทางคดี ข้อเท็จจริงที่ได้มาเป็นรูปของพยานหลักฐานในคดี (Evidence) โดยการหยิบยกหรือถูกหยิบยกขึ้นมาของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี กล่าวคือ การได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเป็นเรื่องของสถานการณ์ทั้งหลายที่ถูกยืนยันโดยคู่ความฝ่ายหนึ่ง และถูกปฏิเสธโดยคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนการค้นหาความจริงในทางอาญา เป็นการค้นหาความจริงโดยเจ้าพนักงานของรัฐที่ดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงอันเป็นผลดีและผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา และเป็นเป้าหมายในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ เมื่อพิจารณาระบบการค้นหาความจริงแล้วจะพบว่า ประเทศไทยมีระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของประเทศซึ่งเป็นระบบ Civil Law ซึ่งถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐมีหน้าที่ต้องอำนวยความยุติธรรมต่อประชาชน เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายอาญาเกิดขึ้น รัฐมีอำนาจและหน้าที่

ดำเนินคดีอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง องค์กรต่างๆ ของรัฐอันได้แก่ ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล ต้องร่วมมือกันและช่วยกันค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ความจริง การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาแยกอำนาจสอบสวน ฟ้องคดี ออกจากการพิจารณาพิพากษา ทำให้องค์กรทำหน้าที่ต่างกัน ส่วนประเทศไทยผู้รับผิดชอบการสอบสวนคือพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบการฟ้องคดีคือพนักงานอัยการ การแยกอำนาจดังกล่าวทำให้พนักงานอัยการไม่ได้เห็น หรือทราบข้อเท็จจริงของการสอบสวนด้วยตนเอง คงอาศัยจากสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ทำการค้นหาความจริงในการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการจะสั่งคดีไปโดยไม่ได้มาจากความจริงอาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับความเป็นธรรมได้

จากหลักการดังกล่าวมาข้างต้น การค้นหาความจริงมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความเป็นธรรมหรือเที่ยงธรรมของทุกฝ่าย โดยรัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก่อนมีความเห็นทางคดีไม่ว่าชั้นการสอบสวน ฟ้องคดี หรือชั้นพิจารณาคดีของศาล

7.3 แนวคิดการรับฟังพยานหลักฐานผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีอาญา

ในการพิจารณาคดีอาญา คำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับข้อเท็จจริงว่า ตนได้กระทำความผิดทั้งหมดหรือส่วนสำคัญบางส่วนของความผิดนั้น โดยทั่วไปย่อมถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด แต่หากเป็นคำรับสารภาพของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน กฎหมายให้ความระมัดระวังต่อคำรับสารภาพเช่นนี้มาก โดยเฉพาะคำให้การรับสารภาพพาดพิงไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น เพราะคำให้การในลักษณะนี้ จะเป็นลักษณะเป็นคำชดทอกระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน เพื่อให้ตนเองไม่ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยที่สุดโดยการ โยนความผิดไปให้คนอื่น ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ย่อมต้องพยายามทำตนให้พ้นภัยให้มากที่สุด กฎหมายเองก็ยอมรับหลักความจริงในข้อนี้ จึงเกิดหลักในเรื่อง สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นประักษ์ต่อตนเองขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และด้วยเหตุผลนี้เอง กฎหมายจึงได้ห้ามไม่ให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน แต่เนื่องจากคดีบางชนิดบางประเภท มีความสลับซับซ้อน หรือมีลักษณะเป็นการจัดองค์กร ซึ่งยากต่อการสืบสวนสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงมาลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้นในบางครั้งจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาตัวผู้ร่วมกระทำความผิดบางคนมาเป็นพยาน เพื่อให้การชันการกระทำความผิดของคนอื่น ซึ่งต้องถือว่าเป็นเรื่องนโยบายทางอาญา ในการจะหาวิธีการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ แต่เนื่องจากคำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าว มีอันตรายในเรื่องความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง แม้พยานชนิดนี้จะถือได้ว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งหรือพยานโดยตรงก็ตาม กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ต่างๆ กัน โดยเฉพาะกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ ซึ่งเคร่งครัดในรูปแบบพิธีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ หลักเรื่องพยานหลักฐานผู้ร่วมกระทำความผิดได้ให้ความสำคัญกับความหมายของคำว่า “ผู้ร่วมกระทำความผิด” มาก เพราะใครที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด หากถูกอ้างมาเป็นพยาน ในการพิจารณาคดีจะมีผลต่อการวินิจฉัยคดีของคุณและศาลอย่างมาก ดังนั้น จึงได้มีผู้ให้นิยามความหมายของ “ผู้ร่วมกระทำความผิด” ให้หลักเรื่องพยานหลักฐานผู้ร่วมกระทำความผิดไว้ต่างๆ กัน ดังนี้⁵⁶

7.3.1 ความหมายที่แคบที่สุด หมายถึง บุคคลที่สามารถถูกฟ้องร้องและลงโทษได้ในฐานะตัวการเท่านั้น ไม่รวมถึงบุคคลที่กระทำความผิดด้วยในฐานะที่เป็นผู้ช่วยเหลือและยุยงส่งเสริม หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นธุระจัดหา ความหมายนี้ได้รับการยอมรับน้อยมาก นอกจากนี้ยังความหมายอีกประการหนึ่งหมายถึง บุคคลที่สามารถถูกฟ้องร้องและลงโทษได้ในฐานะตัวการ ผู้ช่วยเหลือและยุยงส่งเสริม หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตามความหมายนี้ความผิดของตัวการและผู้ร่วมกระทำความผิด จะต้องมิลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน คำจำกัดความนี้เป็นที่แพร่หลายและยอมรับในสหรัฐอเมริกา และในบางประเทศเช่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

7.3.2 ความหมายที่กว้างที่สุดนั้น หมายถึง บุคคลที่ความรับผิดชอบของเขาซึ่งอาจจะถูกฟ้องร้องได้นั้น มีความเกี่ยวข้องกับความผิดของผู้ที่เป็นตัวการกล่าวคือ มิได้หมายความว่าเฉพาะผู้ที่อยู่ในฐานะตัวการร่วม หรือผู้ช่วยเหลือและยุยงส่งเสริม หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงบุคคลใดๆ ที่ความรับผิดชอบของเขาเกิดจากข้อเท็จจริงเดียวกันกับผู้ที่เป็นตัวการ ซึ่งอาจจะไม่ให้ความผิดเดียวกันก็ได้

กฎหมายระบบซีวิลลอว์ หลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานเกี่ยวกับผู้ร่วมกระทำความผิดมิได้เคร่งครัดเช่นระบบคอมมอนลอว์ จึงมิได้ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดมากนัก อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมกระทำความผิดในระบบซีวิลลอว์ ยังมีความหมายถึงตัวการและผู้สนับสนุนเช่นเดียวกัน⁵⁷

ในสวนประเทศไทยยังมิได้มีการให้จำกัดความที่แน่ชัดว่าใครคือผู้ร่วมกระทำความผิดบ้าง แต่จากบทบัญญัติของกฎหมาย และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาพอที่จะชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น นอกจากจะหมายถึงตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ยังหมายถึงผู้ที่กระทำความผิดฐานอื่นๆ เช่น อั้งยี่ หรือช่องโจรด้วย⁵⁸ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมกระทำความผิดในที่นี้ ย่อม

⁵⁶ J.D. Heydon , “The Corroboration of Accomplices” , Crim. L. Rev , 265 (May 1973) อ้างใน สุจิตต์ ต่างงาม การกั้นตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 71

⁵⁷ K. Neumann , Manual of German Law : Criminal Law , Her Majesty’s Stationary office , 1952 , V.2 no.40 , p.86-87 อ้างใน สุจิตต์ ต่างงาม การกั้นตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 73

⁵⁸ สุจิตต์ ต่างงาม การกั้นตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 73

ไม่หมายความรวมถึงผู้ที่ต้องร่วมกระทำความผิดด้วยโดยสภาพ เช่น เหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำ ความผิดฐานมีชู้ หรือฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เป็นต้น และไม่หมายรวมถึง การล่อให้กระทำความผิดด้วย

7.4 ทฤษฎีว่าด้วยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดี เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายกล่าว ได้เสนอพยานหลักฐานต่อศาลไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน และวิธีการสืบพยานหลักฐานแล้ว บรรดาพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้นำสืบหรือยื่นไว้ต่อศาล ย่อมใช้ยืนยันคู่ความที่เกี่ยวข้อง ยังผลให้เป็นประโยชน์และเสียประโยชน์ได้ จากนั้นเป็นหน้าที่ของศาลหรือผู้พิพากษาแห่งศาลนั้น จะหยิบพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายขึ้นไปวินิจฉัยคดีตามกฎหมาย กล่าวคือ ศาลต้องดูว่าพยานหลักฐานที่เสนอมา รับฟังได้หรือไม่ คู่ความได้เสนอมามากต้องตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ เมื่อศาลเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับมาฟังได้ และคู่ความเสนอมามากต้องตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็มีได้หมายความว่าศาลต้องฟังเป็นข้อเท็จจริงตามที่คู่ความแสดงต่อศาล แต่ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาว่ามีเหตุสมควรจะเชื่อพยานหลักฐานนั้นว่าเป็นความจริงได้เพียงใด และเป็นไปตามข้ออ้างและข้อแย้งของฝ่ายใด ศาลต้องแสดงเหตุผลในการวินิจฉัยให้ปรากฏด้วยว่าพยานหลักฐานชั้นใดมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ดังนั้นจึงเห็นว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานก็คือ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในประเด็นที่พิพาทกันด้วยพยานหลักฐาน โดยศาลนำพยานหลักฐานทุกประเภทที่คู่ความนำสืบ มาพิเคราะห์ว่ามีความน่าเชื่อถือได้ตามข้อกล่าวหา หรือข้ออ้าง ข้อเถียงในประเด็นที่กล่าวหา หรือในประเด็นข้อพิพาทหรือไม่ และพยานหลักฐานที่เชื่อนั้นรวมกันแล้วฟังได้ขนาดมาตรฐานที่ใช้ลงโทษจำเลยคดีอาญา หรือเชื่อตามข้ออ้างของคู่ความคดีแพ่งหรือไม่⁵⁹

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ มีการบังคับใช้กฎหมายห้ามรับฟังพยานหลักฐานเคร่งครัดมาก เช่น วางหลักว่าพยานชั้นสองย่อมมีน้ำหนักน้อยกว่าพยานชั้นหนึ่งหรือพยานโดยตรงย่อมมีน้ำหนักดีกว่าพยานแวดล้อมกรณี เป็นต้น พยานชั้นสองจึงไม่อาจเข้าสู่การพิจารณาของศาลได้ หรืออาจรับฟังได้บางกรณีแต่น้ำหนักมีไม่เท่าพยานชั้นหนึ่ง โดยนัยนี้เท่ากับเป็นการกำหนดน้ำหนักของพยานหลักฐานเอาไว้ล่วงหน้า ตามข้ามกับกฎหมายระบบซีวิลลอว์ มีการพัฒนาทฤษฎีและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน ก้าวไปไกลถึงรับรองว่ากฎหมายไม่อาจแบ่งชั้นพยานหลักฐาน หรือไม่อาจกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าพยานประเภทใดน่าเชื่อหรือไม่ เพราะคดีแต่ละเรื่องล้วนแต่มีลักษณะของพยานแตกต่างกันออกไป หาได้เหมือนกันไม่

⁵⁹ ธีสุภดี พันธุ์ฤทธิ์ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน กรุงเทพมหานคร นิติธรรม 2549 หน้า 2-3

กฎหมายลักษณะพยานในกฎหมายระบบนี้จึงไม่พยายามบัญญัติว่า พยานอย่างไรศาลควรเชื่อหรือไม่ แต่บัญญัติมุ่งให้ศาลใช้ความพิเคราะห์ค้นหาความจริง โดยอาศัยพยานหลักฐานที่มีมาในสำนวนเป็นหลัก มิใช่ไปตั้งกฎเกณฑ์ล่วงหน้าว่าพยานประเภทใดมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่อาจเป็นจริงและไม่สามารถวางเป็นกฎเกณฑ์ได้แน่นอนตายตัว เพราะความสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่ศาลจะเชื่อถือแค่ไหน เพียงใด พยานที่นำมาสืบแล้วเพียงพอหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องของกฎเกณฑ์⁶⁰ อันนำไปสู่การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอาจแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่⁶¹

7.4.1 ทฤษฎีเหตุผลธรรมดา (Common sense) เป็นการพิจารณาตามเหตุผลอันเป็นธรรมดาของโลก ที่สามัญชนย่อมเข้าใจได้โดยอาศัยสามัญสำนึก และประสบการณ์ ไม่ต้องใช้ความรู้พิเศษอย่างใด สิ่งที่ปรากฏเหตุการณ์ต่างๆ ธรรมชาติของมนุษย์ที่สติปัญญาสมบูรณ์ย่อมพิเคราะห์หาเหตุผลได้ด้วยสามัญสำนึก และชีวิตย่อมสะสมประสบการณ์ในอดีต ยิ่งประสบการณ์ในชีวิตมาก ย่อมมองหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้โดยตลอด

7.4.2 ทฤษฎีตรรกศาสตร์ (Logic) หรือหลักแห่งความคิด (Law of Thought) เมื่อทฤษฎีเหตุผลธรรมดาต้องอาศัยความชำนาญ บางครั้งไม่อาจทำให้เห็นความจริงได้ชัดเจนเพียงพอ จึงเกิดการพิสูจน์ความจริงตามทฤษฎีตรรกศาสตร์ หรือหลักแห่งความคิด โดยนำหลักวินิจฉัยข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีดังนี้⁶²

1) กฎแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Law of Identity) หมายความว่า การณ์อันหนึ่งจะมีความจริงได้ประการเดียว โดยจะมีความจริงหลายประการในข้อเดียวกันไม่ได้ จะปรากฏแก่ใครก็คงปรากฏเป็นอย่างเดียวกัน พยานหลายปากในข้อเดียวกันซึ่งสอดคล้องต้องกัน แสดงว่าข้อความนั้นน่าจะเป็นความจริง แต่ถ้าเป็นเรื่องที่อาจมีข้อความได้หลายอย่างแตกต่างกัน

2) กฎแห่งความขัดกัน (Law of Contradiction) หมายความว่า ข้อเท็จจริงที่ขัดกันย่อมแสดงว่าข้อเท็จจริงนั้นไม่เป็นความจริงกล่าวคือ ข้อเท็จจริงใดๆ ย่อมเป็นความจริงได้เพียงประการเดียว จะเป็นความจริงทั้งสองประการไม่ได้ จะต้องมีข้อใดข้อหนึ่งเป็นความจริงหรืออาจจะเป็นเท็จทั้งสองข้อก็ได้

3) กฎแห่งความเป็นครั้งๆ กลางๆ (Law of Excluded Middle) หมายความว่า ข้อเท็จจริงใดเป็นความจริงอย่างไร ต้องเป็นความจริงอยู่อย่างนั้นเสมอตั้งแต่ต้นจนจบ จะเป็นความจริงบ้างบางส่วนและไม่จริงบ้างบางส่วนไม่ได้ มิฉะนั้นจะต้องเป็นความเท็จ

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 5

⁶¹ จิตติ ดิงสกีทซ์ คำบรรยายเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและเขียนคำพิพากษา ม.ป.ท. 2540
อ้างใน ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน หน้า 14

⁶² เรื่องเดียวกัน หน้า 20-26

4) กฎแห่งความมีเหตุผลอันควร (Law of Sufficient Reason) หมายความว่า ข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้น แม้จะสอดคล้องต้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบ และไม่มีข้อขัดกัน ข้อเท็จจริงนั้นก็ต้องมีเหตุผลอันสมควรด้วยโดยคำนึงถึงการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงนั้น

7.4.3 ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ (Scientific) ตามทฤษฎีเหตุผลธรรมดา และทฤษฎีตรรกศาสตร์ หรือหลักแห่งความคิดนั้น เป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยการรับรู้ของบุคคลสามัญ จึงยังมีการโต้เถียงว่าเป็นวิธีการค้นหาความจริงที่ไม่แน่นอน เพราะพยานอาจให้การเท็จเพื่อช่วยคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด คู่ความฝ่ายใดเตรียมพยานหลักฐานได้ดีกว่า ฝ่ายนั้นมีโอกาสชนะคดีไม่เหมือนกับวิธีการบางอย่างทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความก้าวหน้าและสามารถประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์ได้แน่นอน จึงเกิดการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เรียกว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ อันเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์หรือวิจัยทางฟิสิกส์ เคมี หรือชีววิทยา เป็นต้น แต่ความน่าเชื่อถือของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ความสำคัญจะอยู่กับเทคนิคเฉพาะการนั้นๆ ต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในเทคนิคต่างๆ เรียกกันว่า ผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นพยานหลักฐานประเภทนี้จะมีน้ำหนักเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญนั้นด้วยว่า มีความรู้ในทางเทคนิคหรือไม่ เมื่อมีความรู้แล้วมีความสามารถที่จะใช้เทคนิคหรือไม่ และในที่สุดมีความสุจริตสมควรเชื่อถือได้หรือไม่⁶³

8. แนวคิดและหลักการเจรจาต่อรองคำให้การ (Plea Bargaining)

8.1 แนวคิดการเจรจาต่อรองคำให้การ

จากปัญหาจำนวนคดีที่มากขึ้นเกินกว่าปริมาณที่กระบวนการยุติธรรมจะสามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะจุดประสงค์ของการลงโทษในเชิงป้องกัน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากผลร้ายของอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แก้ไขหรือลดทอนผลร้ายของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นให้หมดไป หรือเหลือน้อยที่สุดไม่ลุกลามต่อ โดยการป้องกันแบบทั่วไปมิให้บุคคลกระทำความผิดอย่างเดียวกัน และเป็นการป้องกันมิให้ผู้ถูกลงโทษกระทำผิดซ้ำอีก⁶⁴ ด้วยแนวคิดดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่

⁶³ เรื่องเดียวกัน หน้า 33-35

⁶⁴ ปรีชา จำเพชร คุณพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ : ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546 หน้า 9

เกี่ยวข้อง มุ่งนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเป็นสำคัญ จนเกิดปัญหา คดีล้นระบบ จึงได้มีการศึกษาถึงวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหามา วิธีการหนึ่งคือการต่อรองคำให้การ (Plea Bargaining) ซึ่งมีความหมายดังนี้⁶⁵

- 1) กระบวนการซึ่งจำเลยในคดีอาญาได้สละสิทธิในการรับการพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหาและหรือการลดโทษ
- 2) กระบวนการซึ่งจำเลยในคดีอาญาและพนักงานอัยการกระทำขึ้น เพื่อหาข้อตกลงที่พึงพอใจร่วมกันในการยุติคดีโดยได้รับการเห็นชอบจากศาล
- 3) การเจรจาต่อรองระหว่างพนักงานอัยการและจำเลยในคดีอาญา เพื่อหาข้อตกลงที่พึงพอใจร่วมกัน โดยจำเลยให้การรับสารภาพเพื่อลดจำนวนข้อหาความผิด หรือจำนวนกระทงของความผิดหลายกรรม ซึ่งโดยปกติจะเป็นไปเพื่อให้จำเลยได้รับโทษจำคุกที่เบากว่าโทษที่จะอาจได้รับหรือยกเลิกข้อหาใดข้อหาหนึ่ง
- 4) ข้อตกลงของจำเลยที่จะรับสารภาพต่อข้อหาคดีอาญา ด้วยความคาดหวังตามสมควรที่จะได้รับข้อแลกเปลี่ยน

8.2 หลักการต่อรองคำให้การในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์

8.2.1 หลักการต่อรองคำให้การในระบบคอมมอนลอว์

การต่อรองคำให้การเป็นที่ยอมรับกันในสหรัฐอเมริกา เพราะทฤษฎีถือเป็นประเทศที่ใช้หลักดำเนินคดีตามกฎหมาย มีกฎหมายหลายฉบับที่ระบุบังคับให้มีการฟ้องคดีอาญาต่อศาลอย่างไม่มีข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติอัยการในสหรัฐอเมริกามีได้ยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย กลับใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องอาญาอย่างกว้างขวาง และกระทำต่อเนื่องกันมาช้านาน จนกลายเป็นแนวปฏิบัติ และศาลเองมิได้ถือว่าแนวทางปฏิบัติดังกล่าวละเมิดกฎหมายแต่อย่างไร ประกอบแนวคิดการลงโทษที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ การยอมรับการลงโทษที่พิจารณาถึงความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟู ประกอบการที่ศาลสูงของสหรัฐอเมริกวางหลักในการห้ามรับฟังพยานที่ได้จากการจับ คั่น หรือยึด ที่มีชอบ อันส่งผลให้อาชญากรหลุดพ้นจากการลงโทษ การต่อรองคำให้การจึงถูกนำมาเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้การดำเนินคดี⁶⁶ โดยแลกเปลี่ยนข้อเสนอรหว่างพนักงานอัยการกับจำเลย พนักงานอัยการจะเป็นผู้เสนอความตกลงเจรจากับจำเลย หรือทนายจำเลย ภายในขอบเขตของกฎหมาย อันไม่ขัดกับความ

⁶⁵ สุขสมัย สุทธิบัติ เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนการวิชาการบริหารงาน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2548 หน้า 15

⁶⁶ ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว การต่อรองคำให้การจำเลย : ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย หน้า 44

ยุติธรรมและหลักนิติรัฐ เพื่อให้จำเลยรับสารภาพในความผิดที่พนักงานอัยการเสนอ แลกเปลี่ยนกับประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการที่พนักงานอัยการบรรเทาการดำเนินคดีกับจำเลยดังนี้⁶⁷

1) พนักงานอัยการจะลดข้อกล่าวหา อาจเป็นการฟ้องในข้อหาที่มีโทษเบากว่า หรือลดจำนวนข้อหา หรือทั้งสองอย่าง เรียกว่า Charge Bargaining ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นการต่อรองข้อกล่าวหา 2 ประเภทคือ

ก. การต่อรองข้อกล่าวหาในระดับเดียวกัน (Horizontal Charge Bargaining) เป็นการต่อรองเพื่อยกเลิกข้อกล่าวหาที่อยู่ในระดับเดียวกัน เช่น จำเลยถูกฟ้องด้วย 4 ข้อหา พนักงานอัยการอาจจะต่อรองให้จำเลยรับสารภาพในความผิดข้อหาใดข้อหาหนึ่งเพียงข้อหาเดียว เพื่อไม่ฟ้องในข้อหาอื่น

ข. การต่อรองข้อกล่าวหาต่างระดับกัน (Vertical Charge Bargaining) เป็นการต่อรองให้จำเลยรับสารภาพในข้อหารุนแรงน้อยกว่า เช่น จำเลยถูกฟ้องว่าปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธปืน แต่พนักงานอัยการเสนอให้รับในความผิดฐานลักทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์โดยไม่มีอาวุธ เป็นต้น

2) พนักงานอัยการเสนอการลงโทษที่แน่นอนตามที่กำหนดในข้อตกลง หากจำเลยให้การรับสารภาพความผิดต่อศาล เรียกว่า Sentence Bargaining เช่น จำเลยรับสารภาพในความผิดฐานปล้นทรัพย์โดยใช้อาวุธ ซึ่งเป็นความผิดที่ถูกฟ้องจริง แต่มีข้อตกลงกับพนักงานอัยการให้มีการพิจารณาคดีการพิเศษ เช่น จำเลยต้องได้รับโทษในอัตราต่ำที่สุดในความผิดดังกล่าว หรือเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเสนอว่า จะให้มีการควบคุมความประพฤติ หรือการควบคุมโดยวิธีอื่น เช่น ให้มีการอภัยโทษ หรือให้ทำทัณฑ์บน หรือการควบคุมดูแลแทนที่จะลงโทษจำคุก

นอกจากนี้การต่อรองคำให้การที่มีข้อตกลงอย่างชัดเจน ระหว่างพนักงานอัยการและจำเลย ที่เรียกว่าเป็นการต่อรองคำให้การอย่างแท้จริง (Actual Plea Bargaining) แล้ว ยังมีการต่อรองคำให้การโดยปริยาย (Tacit Plea Bargaining) ที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยคาดหมายจะได้รับความปรานีจากศาลอีกด้วย

ยิ่งกว่านั้น ยังมีกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยอาจจะทำการเจรจาต่อรองหรือทำสัญญาเกี่ยวกับพนักงานอัยการ เพื่อจะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้กับพนักงานอัยการเช่น ยอมที่จะให้

⁶⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส “การนำวิธีการต่อรองการลงโทษมาใช้กับกฎหมายไทย” วารสารกฎหมาย 20 , 2 (2543) หน้า 27-28

การเป็นพยานของพนักงานอัยการในการฟ้องร้องผู้ร่วมกระทำผิดกับตน โดยที่ตนไม่ต้องถูกฟ้องร้องในความผิดนั้นด้วย⁶⁸

8.2.2 หลักการต่อรองคำให้การในระบบชีวิตลอร์

ในประเทศที่มีกฎหมายเป็นระบบชีวิตลอร์ โดยเฉพาะในเยอรมัน จะไม่มีวิธีการที่เรียกว่า Plea Bargaining เพราะหลักดำเนินคดีของเยอรมัน ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักประกันความเสมอภาคของบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นพนักงานอัยการในเยอรมัน จึงไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองเพื่อทำข้อแลกเปลี่ยนหรือตกลงใดๆ กับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ดังนั้นหลัก Plea Bargaining จึงใช้ในระบบประเทศที่เป็นระบบ Common Law เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ส่วนเยอรมันมองว่าหลัก Plea Bargaining ที่สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ใช้อยู่ เป็นการ “ซื้อขายความยุติธรรม” แต่ไม่ได้หมายความว่าเยอรมันไม่มีการใช้วิธีการอย่างเดียวกับ Plea Bargaining ในเยอรมัน จำเลยมีทนายจึงมีโอกาสที่จะยุติหรือเลิกคดีได้อย่างมาก เช่น ในคดี Misdemeanors หรือ Petty Misdemeanors ในบางเรื่อง ทนายความจะเป็นผู้ติดต่อกับพนักงานอัยการและจะพยายามชักจูงพนักงานอัยการมิให้ดำเนินคดี โดยอ้างว่าจะไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีก หรือผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของตนเอง หรือผู้ต้องหาชดใช้ค่าเสียหายครบถ้วนแล้ว หรือผู้ต้องหาสำนึกผิดในการกระทำของตน ยินดีที่จะบริจาคเงินให้แก่องค์กรการกุศล ถึงแม้จะมีระเบียบแบบฉบับวิธีพิจารณาความอาญา ข้อ 82(4) ห้ามไว้ไม่ให้กระทำเช่นนั้นก็ตาม ดังนั้นวิธีการเจรจาต่อรองดังกล่าวจะกระทำอย่างไม่เป็นทางการ โดยปกติพนักงานอัยการจะยินยอมให้ยุติไม่ฟ้องคดีหลังจากที่ได้มีการเจรจาตกลงกันในคดีเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีข้อสงสัยใดๆ ว่าความผิดของผู้กระทำนั้นเล็กน้อยอย่างแท้จริง แต่มีคดี Misdemeanors บางเรื่อง ที่พนักงานอัยการยินยอมยุติคดี ส่วนมากได้แก่ความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ วิธีการยุติคดีนี้ มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นวิธีการกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นการซื้อขายความยุติธรรม ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเยอรมัน ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้น และขัดกับหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจถูกบีบบังคับให้จำต้องกระทำตามที่พนักงานอัยการร้องขอได้

นอกจากนี้ในกระบวนการพิจารณารวดเร็วในคดี Misdemeanors และ Petty Misdemeanors พนักงานอัยการอาจขอให้ผู้พิพากษาออกคำสั่งทางอาญา ซึ่งคำสั่งทางอาญาดังกล่าวศาลจะลงโทษได้เฉพาะคดีที่มีโทษปรับ หรือริบทรัพย์สิน หรือถอนใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะมีกำหนดไม่เกิน 1 ปี หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน เท่านั้น วิธีการเหล่านี้มีใช้กันมากโดยเฉพาะในคดีที่

⁶⁸ สุชิน ต่างงาม การกั้นตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 21

ตัดสินได้ง่าย ในคดีที่พนักงานอัยการและผู้พิพากษาเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีในศาล คำสั่งทางอาญานี้อาจเทียบได้กับคำรับสารภาพ (Guilty Plea) ตามวิธีการของระบบคอมมอนลอว์ แต่วิธีการดังกล่าวมิใช่เป็นวิธีการเจรจาต่อรองการรับสารภาพ (Plea Bargaining) แต่เป็นการเชื้อเชิญ (invite) ของพนักงานอัยการ เพราะผู้ต้องหาไม่ได้มีส่วนเข้าร่วมหรือเกี่ยวข้องกับวิธีการดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ต้องหายังสามารถให้การปฏิเสธคำสั่งทางอาญาของศาลได้ภายใน 1 สัปดาห์ เพื่อให้มีการพิจารณาคดีไปตามปกติ นอกจากนี้กฎหมายของเยอรมัน ปกติจะลดข้อหาบางข้อไม่ได้ เว้นแต่เป็นความผิดที่สามารถแยกออกจากกันได้ กรณีดังกล่าวทนายความของจำเลยอาจเสนอต่อพนักงานอัยการ ให้มีการลดข้อหาบางข้อเพื่อแลกเปลี่ยนกับการยอมรับคำสั่งทางอาญา⁶⁹

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ทำให้พนักงานผู้มีอำนาจดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา ในการที่จะใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องคดีอาญาที่ปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ได้ถ้าหากว่ามีเหตุผลสมควร นอกจากนี้ยังทำให้เจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจในการเจรจาต่อรองในเรื่องการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาได้ อำนาจในการเจรจาต่อรองดังกล่าวรวมถึงการสั่งไม่ฟ้อง หรือไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา หากผู้ต้องหานั้นยอมให้การเป็นพยาน ซึ่งเป็นที่มาของการกันผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยานในปัจจุบัน

8.3 หลักการเจรจาต่อรองคำให้การที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

ประเทศไทยยังไม่มีหลักการเจรจาต่อรองคำให้การ ในคดีอาญาแม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ศาลจะพิจารณาลงโทษหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ข้อเท็จจริงในคดีและหลักกฎหมายประกอบกัน แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็ยกฟ้องหรือไม่เอาคำรับมาฟังลงโทษจำเลย เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ศาลฟังมาไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่รับสารภาพ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2878/2544 โจทก์ไม่ได้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้ตามฟ้อง แต่จำเลยเบิกความรับข้อเท็จจริงนั่นเอง ศาลจะอาศัยคำรับของจำเลยมารับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

หลักการต่อรองคำให้การจึงไม่ตรงกับหลักพิจารณาคดีของไทย แม้กรณีความผิดที่มีโทษเล็กน้อยตามกฎหมายไทยก็ต้องพิจารณาให้ได้ความจริง โดยไม่จำต้องผูกพันกับคำรับสารภาพของจำเลยหรือหลักฐานของคู่ความ หากข้อเท็จจริงในสำนวนความเข้ากรณีไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็ไม่อาจลงโทษตามคำรับที่ไม่เป็นจริง หรือเป็น

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 21-23

ความจริงแต่บางส่วนอย่างที่มีอยู่ในกระบวนการต่อรองคำให้การที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น แนวการดำเนินคดีของต่างประเทศกับประเทศไทย จึงไม่สามารถไปด้วยกันได้ เห็นชัดที่สุดคือ คำรับสารภาพของไทยไม่ได้คู่ที่จิตสำนึกในความผิดเป็นหลักสำคัญ แต่ประการเดียว ยังคู่ประกอบด้วยประโยชน์ที่ได้จากคำรับสารภาพนั้นในทางพิจารณาควบคู่กันไป คำรับสารภาพที่มาจากหลักการต่อรองคำให้การ อาจมีปัญหาถึงความชอบธรรมตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะพยานหลักฐานที่ได้มาเป็นการให้สัญญา หรือการจูงใจ อันเป็นการได้พยานหลักฐานโดยมิชอบ⁷⁰ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยในคดีอาญา รับผิดชอบต่อความจริงเพื่อแลกเปลี่ยนกับการลดหย่อนโทษ อันส่งผลถึงความชอบธรรมตามกฎหมาย หรือความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพเช่นนั้นว่า จะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำได้เพียงใด เนื่องจากศาลไม่มีหลักการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย แต่พิพากษาตามที่พนักงานอัยการและจำเลยตกลงกัน ศาลเพียงดูว่าจำเลยรู้ว่าตนมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญอย่างไร และเต็มใจสละสิทธินั้นหรือไม่⁷¹

⁷⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

⁷¹ ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว การต่อรองคำให้การจำเลย : ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย หน้า 115

บทที่ 3

หลักกฎหมายในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ จากพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุในคดี การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนบางครั้งไปด้วยความยากลำบาก เพราะวิธีการประกอบอาชญากรรมอันเป็นเหตุร้ายแรงจะมาเป็นขบวนการ หรือกระทำการในที่ลับ พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อเป็นพยานหลักฐานทางคดีนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องให้ศาลลงโทษได้ทุกคน บางครั้งพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจนสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดบางคนมาดำเนินคดีได้ หากแต่ยังมีผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีเดียวกันและเป็นตัวการสำคัญในคดีอีก พนักงานสอบสวนไม่มีพยานหลักฐานที่จะนำตัวมาฟ้องลงโทษได้ จึงจำเป็นต้องกันผู้ต้องหาบางคนไว้เป็นพยาน เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ โดยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติไว้ การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อาจมองให้เห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้มาเป็นการมิชอบ เกิดจากการชักจูงใจ ให้คำมั่นสัญญา ส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานชั้นพิจารณาของศาล และส่งผลต่อการปราบปรามอาชญากรรม ตัวการหรือผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งในคดีฆาตกรรมนางสยามมด ลาก่อเกียรติ์ ตามปกติหากพนักงานสอบสวนเห็นควรกันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้ว ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แต่พนักงานสอบสวนไม่ได้ปฏิบัติเช่นนั้น จึงขอสรุปหลักกฎหมายในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ดังนี้

1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดี
2. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานสอบสวน
3. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานอัยการ
4. การรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำความผิด
5. การกันผู้ต้องหาในต่างประเทศ

1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดี

พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ส่วนพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องคดี อันมีขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินคดีหลักๆ 2 ขั้นตอนคือ

1.1 ขั้นตอนการสอบสวน

1.2 ขั้นตอนการฟ้องคดี

1.1 ขั้นตอนการสอบสวน

เป็นการดำเนินการในขั้นต้นของการดำเนินคดี พนักงานสอบสวนจะเริ่มทำการสอบสวนโดยอาจเริ่มคดีในสองลักษณะคือ

1.1.1 เมื่อผู้เสียหายทำการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนต้องเริ่มทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจไม่ทำการสอบสวนในกรณีดังต่อไปนี้ได้ คือ⁷²

- 1) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ
- 2) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน

1.1.2 กรณีมีการกล่าวโทษ หากการกล่าวโทษถูกต้องตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนอาจไม่ทำการสอบสวนก็ได้ หากหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขาคือใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ⁷³

1.1.3 ขั้นตอนการสอบสวนนี้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าจะดำเนินการสอบสวนหรือไม่ เนื่องจากกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งถึงรายละเอียดของกรณีที่อาจไม่ทำการสอบสวนไว้แล้ว ขั้นตอนการดำเนินคดีในขั้นนี้ของพนักงานสอบสวนนี้ใช้หลักดำเนินคดีตามกฎหมาย

1.1.4 ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสู้อ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิด

⁷² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 122 (1), (2)

⁷³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 122 (3)

ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริหาร หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกการสอบสวนกระทำเป็นส่วนลับในสถานที่ที่เหมาะสมกับเด็ก และให้มีจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ในการถามปากคำเด็กนั้น⁷⁴ อันเป็นการร่วมสอบสวนระหว่างพนักงานสอบสวนกับทีมสหวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เกี่ยวกับการสอบสวนและการพิจารณาคดีอาญาให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังนำบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี⁷⁵

1.1.6 การสอบสวนปากคำผู้ต้องหา เมื่อถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ที่มาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อ นามสกุล พร้อมประวัติ และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ โดยการแจ้งข้อหาที่พนักงานสอบสวนต้องมีหลักฐานตามสมควร ว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด⁷⁶

1.1.7 เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น

1) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างไร ให้ทำความเข้าใจว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ⁷⁷

2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน⁷⁸

บทบัญญัติดังกล่าว มิได้ระบุอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการส่งคดีอาญา หากปรากฏหลักฐานจากการสอบสวนว่า บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมกระทำผิดด้วยกัน พนักงานสอบสวนจะเห็นควรส่งฟ้องผู้ต้องหาคนหนึ่งแต่เห็นควรส่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาอีกคนหนึ่ง โดยอาศัยเหตุผลซึ่งไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน เช่น การส่งไม่ฟ้องเพื่อกันไว้

⁷⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

⁷⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2

⁷⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคแรก วรรคสอง

⁷⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 วรรคแรก

⁷⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคแรก

เป็นพยานจะได้หรือไม่ หากพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวโดยตรงอาจจะตีความได้ทั้งสองนัย กล่าวคือ

นัยหนึ่งอาจตีความว่า อำนาจของพนักงานสอบสวนในการสั่งคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และ มาตรา 142 นั้นหมายถึง การสั่งคดีที่ได้ความ “ตามทางสอบสวน” หรือ “ตามท้องสำนวนการสอบสวน” มิได้ให้อำนาจนำเอาเหตุผลอื่นมาพิจารณาประกอบในการสั่งคดีด้วย ซึ่งหากตีความในลักษณะนี้การสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำผิดคนใดคนหนึ่งเพื่อกันเป็นพยานย่อมกระทำไม่ได้ แต่หากตีความอีกนัยหนึ่งคือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 และมาตรา 142 ใช้คำว่า “ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง” อันเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก พนักงานสอบสวนอาจเอาเหตุผลอื่นมาพิจารณาประกอบการสั่งไม่ฟ้องคดีได้⁷⁹ อีกทั้ง ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 เรื่อง การสอบสวน บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ข้อ 257-259 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานในคดีโดยการสั่งไม่ฟ้องได้ แสดงให้เห็นว่าการสั่งคดีของพนักงานสอบสวนเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ที่อาจจะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาใดที่ปรากฏพยานหลักฐานว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือมีส่วนร่วมกระทำผิดได้หากมีเหตุผลสมควร

อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนจะมีคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนใดหรือไม่นั้น ความเห็นของพนักงานสอบสวนก็ไม่มีผลเป็นการผูกมัดพนักงานอัยการที่จะต้องเห็นด้วยแต่อย่างใด ทำให้มีผู้เห็นว่า ควรยกเลิกกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำความเห็นสั่งคดีเสีย การทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องควรเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งไม่ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจน้อยลงแต่อย่างใด และไม่ทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น เพราะอำนาจการทำความเห็นสั่งคดีที่มีผลตามกฎหมายเป็นของพนักงานอัยการอยู่แล้ว⁸⁰

นอกจากนี้ยังมีการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนต้องร่วมกับพนักงานอัยการ คือ การสอบสวนกรณีชั้นสูตรพลิกศพกรณีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายอยู่ในระหว่างความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติการตามหน้าที่⁸¹ การสอบสวนดังกล่าวนี้เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลง หากผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติ

⁷⁹ สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 91

⁸⁰ สุชิน ทิมสุวรรณ กรมอัยการกับการดำเนินคดีอาญาให้แก่รัฐ เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2524 หน้า 6

⁸¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม วรรคสี่

ราชการตามหน้าที่ การออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง เป็นของอธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน⁸² หากความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา ให้ส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด⁸³ สั่งการ

1.2 ขั้นตอนการฟ้องคดี

เมื่อพนักงานอัยการได้รับความเห็นพร้อมทั้งสำนวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการอาจมีความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับความเห็นของพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับความเห็นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีตามความเห็นของตน⁸⁴ อย่างไรก็ตามคำสั่งไม่ฟ้องคดีอาจถูกตรวจสอบโดยอัยการสูงสุด หากมีความเห็นแย้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติแล้วแต่กรณี⁸⁵ การให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการนี้ พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องคดีได้ดังปรากฏตามมาตรา 143 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกล่าวคือ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (1) บัญญัติตอนหนึ่งว่า “(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป” และในมาตรา 35 วรรคหนึ่ง มีความตอนหนึ่งบัญญัติว่า “คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้...” และวรรคสอง บัญญัติว่า “คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นจะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้...” นอกจากนี้ยังมีพนักงานอัยการยังสามารถสั่งไม่ฟ้องคดีที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศได้⁸⁶ ประกอบหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานตามระเบียบดังกล่าว ที่ให้พนักงานอัยการพิจารณาหลักเกณฑ์การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยอาศัยหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ ถ้อยคำของบุคคลนั้นรับฟังเป็นความสัตย์ได้เพียงใด รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้นั้นจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย และ

⁸² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143

⁸³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156

⁸⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143(1),(2)

⁸⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 145

⁸⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 78

พึงพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน หากพิจารณาเห็นกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสั่งไม่ฟ้อง และแจ้งพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป⁸⁷

ทำให้เห็นว่า ไม่มีกฎหมายบังคับให้พนักงานอัยการต้องเข้าดำเนินคดีฟ้องคดีเองทุกเรื่อง กับทั้งยังมีกฎหมายอนุญาตให้พนักงานอัยการถอนฟ้องได้ด้วย หลักการดังกล่าวนี้ตรงข้ามกับหลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ดังนั้น จึงมีผู้เห็นว่าหลักดำเนินคดีอาญาของไทยเป็นหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principle)⁸⁸ ถึงแม้หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจจะค่อนข้างขาดความแน่นอนอยู่มาก และในทางปฏิบัติเท่าที่ปรากฏหลักฐานการตีพิมพ์ปรากฏว่าพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องทั้งๆ ที่เชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกลงกล่าวหาจริงเพียง 4 เรื่องเท่านั้น คือ⁸⁹

- 1) สั่งไม่ฟ้องหญิงชราที่มีสติง่วงในครอบครองเกินอัตรากำหนดในกฎหมาย
- 2) สั่งไม่ฟ้องกรณีร้านจำหน่ายฝิ่นมีมูลฝิ่น
- 3) สั่งไม่ฟ้องกรณีค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ของราษฎรชายแดน และ
- 4) สั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำผิดที่เป็นพยานรัฐ

2. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานสอบสวน

ในทางปฏิบัติการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน สามารถกระทำได้ในชั้นการสอบสวน และพนักงานอัยการ สามารถกระทำได้ตั้งแต่เมื่อขณะตกเป็นผู้ต้องหาและไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องหา กรณีไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ต้องหาหมายถึง กรณีพนักงานสอบสวนไม่จับกุมและไม่ได้ตั้งข้อหาแก่ผู้ที่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วยทั้งนี้เพื่อกันไว้เป็นพยาน ซึ่งกรณีว่าจับกุมบุคคลใดเป็นผู้ต้องหาหรือไม่เช่นนี้ เป็นเรื่องดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดๆ วางไว้ เป็นเรื่องของการปฏิบัติว่ากรณีใดควรทำกรณีใดไม่ควรทำ ดังนั้นศีลธรรมของพนักงานสอบสวนจึงเป็นสิ่งสำคัญ แม้พนักงานอัยการก็ไม่อาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้โดยตรงคงกระทำได้เพียงการแนะนำ หากพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำโดยไม่มีเหตุผล

⁸⁷ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79

⁸⁸ คณิต ฒ นคร *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์ 2528 หน้า 123

⁸⁹ คณิต ฒ นคร *ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ* หน้า 121

จึงแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนพิจารณาตามลำดับเท่านั้น⁹⁰ การกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานสอบสวน อาศัยหลักตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ประกอบหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องคือ หนังสือ กรมตำรวจ ที่ มท.0606.6/614 ลง 19 มกราคม 2541 เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001 (ป)/124 ลง 28 มกราคม 2542 เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน พอสรุปได้ดังนี้

เมื่อพนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ของคดีว่า เป็นคดีมีเหตุพิเศษหรืออยู่ยากสลับซับซ้อน หรือคดีร้ายแรงคนจำนวนมาก พากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดขึ้นในที่ลับโดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็น ได้นอกจากเป็นผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนพยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นอีก⁹¹ จากนั้นจึงนำข้อเท็จจริงมาพิจารณาหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะกันไว้เป็นพยาน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังนี้⁹²

- 1) ผู้ต้องหาที่จะกันไว้เป็นพยานนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ
- 2) ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนนั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี และไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก
- 3) ผู้ที่จะถูกกันเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวน และจะไปเบิกความชั้นศาลได้

เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานแล้ว ให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์⁹³ หรือเหตุที่ต้องรายงานด่วน⁹⁴ ให้เสนอผู้บังคับการ

⁹⁰ สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำความคิดเป็นพยาน หน้า 106

⁹¹ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ข้อ 257

⁹² หนังสือ กรมตำรวจ ที่ มท.0606.6/614 ลง 19 มกราคม 2541 เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

⁹³ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 18 บทที่ 1 ข้อ 1.1 เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญคือ ฉ่าผู้อื่น, ปล้นทรัพย์, ชิงทรัพย์, วางเพลิง, ลักพาคนไปเรียกค่าไถ่

⁹⁴ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 18 บทที่ 1 ข้อ 1.2 เหตุที่ต้องรายงานด่วน ได้แก่ เหตุที่เกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป, เกี่ยวข้องกับข้าราชการการเมือง วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาท้องถิ่น, เกี่ยวกับบุคคลในคณะทูต กงสุล องค์การระหว่างประเทศ องค์การราชการต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย, เกี่ยวกับศาลหรือผู้พิพากษา, เกี่ยวกับบุคคล

หรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดเป็นผู้สั่งการแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่ง

หากได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น เสนอตามระเบียบจนถึงพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนผู้ต้องหานั้นไว้ในฐานะพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยการสอบสวนปากคำพนักงานสอบสวนต้องแจ้งผู้ต้องหาที่ถูกกันเป็นพยานให้ทราบว่า เขาเป็นอิสระภาพแล้ว ย่อมมีสิทธิให้ถ้อยคำใดตามความสัตย์จริงทุกประการ และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น เพราะการสอบสวนปากคำผู้ต้องหากับการสอบสวนปากคำพยานบุคคลนั้น มีลักษณะการกระทำไม่เหมือนกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็บัญญัติไว้ต่างกัน คือ การสอบสวนปากคำผู้ต้องหา กฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษ เช่น ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิไม่ให้การเลยก็ได้⁵⁵ หรือห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการใดๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องหาให้การในเรื่องที่ต้องหานั้น⁵⁶ ส่วนการสอบสวนปากคำพยานบุคคล บุคคลดังกล่าวต้องให้การตามความจริง ถ้าให้การไม่เป็นความตามความจริงแล้วอาจถูกดำเนินคดีในความผิดฐานแจ้งความเท็จได้

พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวัง การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือน หรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นความเท็จ และการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนขอกันเป็นพยาน พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง การสอบสวนปากคำพนักงานสอบสวนเพียงให้ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานนั้น ยืนยันบันทึกปากคำของตนที่เคยให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหา เป็นถ้อยคำของตนในฐานะพยาน ไม่ควรสอบสวนปากคำเพิ่มเติมในรายละเอียดอย่างอื่นอีก เพราะอาจมองว่าถ้อยคำดังกล่าวเกิดจากการให้

สำคัญในทางราชการ ทางสังคม ทางการค้าหรือสื่อมวลชน , เกี่ยวกับเจ้าพนักงาน , เกี่ยวกับสถานที่ราชการ , เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ , เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน , เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม อุบัติภัยหรือภัยธรรมชาติ และเหตุพิเศษอื่น

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 (1) บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า (1) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้”

⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำการโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น”

สัญญา หรือจูงใจ เพื่อให้ถ้อยคำ อีกทั้งการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ห้ามมิให้ดำเนินการใดๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเกียรติ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ และการรับฟังพยานหลักฐานชั้นพิจารณาดีของศาล

อีกประการหนึ่ง การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สอบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องใคร่ครวญผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้ เป็นพยานตามเหตุผลแห่งคดี

การสอบสวนเมื่อเสร็จสิ้นลง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำความเข้าใจตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนก็ได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตกันเป็นพยาน ให้มีความเห็นทางคดีด้วย กรณีมีความเห็นทางคดีสั่งไม่ฟ้อง ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ในระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย หรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อย แล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยาน และป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา

3. หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานชั้นพนักงานอัยการ

พนักงานสอบสวนเมื่อทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดีเสร็จสิ้นแล้ว ต้องทำความเข้าใจทางคดีเสนอพนักงานอัยการให้ทำความเข้าใจทางคดีพิจารณาสั่งการ⁹⁷ ตามปกติอำนาจการสั่งคดีได้จากสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น หากพยานหลักฐานมีเพียงพอฟ้อง พนักงานอัยการจะทำความเข้าใจทางคดีสั่งฟ้อง แต่หากพยานหลักฐานมีไม่เพียงพอฟ้อง พนักงานอัยการสมควรทำความเข้าใจทางคดีสั่งไม่ฟ้อง

จึงเห็นได้ว่าหลักการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น อาจแยกได้เป็น 2 หลักใหญ่คือ⁹⁸

1) หลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย หมายถึง หลักการที่ถือว่าพนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีอาญาทั้งปวงกับพยานหลักฐานเพียงพอให้ฟ้องร้องต่อศาลได้ เพื่อให้

⁹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143

⁹⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ “ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลของอัยการในสหรัฐ” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 10, 1 (2521) หน้า 159-160

สอดคล้องกับหลักการที่ว่า ประชาชนมีสิทธิเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย อีกทั้งเป็นการป้องกันมิให้พนักงานอัยการใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบ

2) หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ หมายถึง หลักการที่เห็นว่า พนักงานอัยการควรมีดุลพินิจที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีได้ แม้จะมีพยานหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด หากได้พิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิด และการกระทำความผิดแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

เมื่อดูหลักการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการแล้ว กรณีหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย ย่อมไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเมื่อมีพยานหลักฐานเพียงพอ พนักงานอัยการย่อมสั่งฟ้องคดีนั้น และหากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ พนักงานอัยการย่อมสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นเช่นกัน แต่หากเป็นหลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ จึงเป็นเหมือนการกั้นตัวผู้กระทำความผิด ออกจากการฟ้องคดีต่อศาล อันเป็นการนำรูปแบบหนึ่งของการนำผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมตามปกติ⁹⁹ ซึ่งการสั่งไม่ฟ้องกรณีนี้อาจแบ่งแยกได้เป็น 2 รูปแบบคือ¹⁰⁰

1) การสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข หมายถึง การที่อัยการสั่งไม่ฟ้องไปในทันที ด้วยเหตุผลอื่น ที่ไม่ใช่เหตุผลในด้านของพยานหลักฐาน เนื่องจากเห็นว่าในคดีนั้นไม่ควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดหรือมีเหตุผลอื่น

2) การสั่งไม่ฟ้องโดยมีเงื่อนไข หรือการชะลอการฟ้อง หมายถึง การที่อัยการยังไม่สั่งคดี แต่จะชะลอคดีไว้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง โดยกำหนดเวลาให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด หากปฏิบัติตามอัยการก็จะสั่งไม่ฟ้อง

เมื่อดูหลักการตามกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าหลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจมีส่วนคล้ายกับการดำเนินการของประเทศไทย โดยอาศัยหลักพนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี ส่วนการกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน เป็นหลักการฟ้องตามดุลพินิจของอัยการ ที่ทำการสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข ด้วยเหตุผลอื่นซึ่งน่าจะเป็นเหตุเกี่ยวกับการฟ้องคดี จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศได้¹⁰¹

⁹⁹ ศุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกั้นผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล หน้า 12

¹⁰⁰ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ “อัยการกับกระบวนการยุติธรรม” บทบัญญัติ 47, 4 (ธันวาคม 2534) หน้า 130-131

¹⁰¹ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547 ข้อ 78

การกันผู้ต้องหาเป็นพยานของพนักงานอัยการ อาศัยระเบียบสำนักงานอัยการ สูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79 สรุปเป็นหลักสำคัญได้ดังนี้

1) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาซึ่งร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาให้รอบคอบ โดยอาศัยหลักคือ

ก. ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่

ข. อาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่

ค. ถ้อยคำของบุคคลนั้นรับฟังเป็นความสัตย์ได้เพียงใด

ง. ความคาดหมายในการที่ผู้นั้นจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่

จ. ฟังพิจารณากันผู้กระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน

2) เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัย และเห็นควรกันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้หาคนนั้น และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา ดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่กันไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป

3) การดำเนินคดีกับบุคคลที่ได้กันไว้เป็นพยาน ในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144, 149, 167 และ 201 ถ้าปรากฏว่าบุคคลใดเต็มใจให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวน หรือเคยถูกอ้างเป็นพยานพนักงานอัยการ โจทก์ และได้เบิกความยืนยันการกระทำ ความผิดของเจ้าพนักงานผู้รับสินบน จนศาลพิพากษาลงโทษเจ้าพนักงานผู้นั้นและคดีถึงที่สุดแล้ว ให้พนักงานอัยการทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับขึ้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่ง

ระเบียบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการดังกล่าว ออกมาเพื่อรองรับทางปฏิบัติของพนักงานอัยการเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งสำนวน การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 รวมถึงอำนาจในการใช้ดุลพินิจเพื่อกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน โดยการสั่งไม่ฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวด้วย พนักงานอัยการไม่ถูกผูกมัดกับความเห็นของพนักงานสอบสวน แม้พนักงานสอบสวนจะกันผู้ร่วมกระทำความผิดรายใดไว้เป็นพยาน แต่หากพนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่าพยานที่พนักงานสอบสวนกันไว้นั้นไม่มีความจำเป็น หรือมากเกินไป พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานนั้นได้ ส่วนกรณีพนักงานสอบสวนไม่มีการดำเนินคดีกับผู้ใดมาก่อน แต่สอบสวนปากคำไว้เป็นพยานบุคคลในสำนวนนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าพยานบุคคลนั้นมีส่วนในการกระทำ

ความผิด พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการสั่งให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนพยานบุคคล นั้นเป็นผู้ต้องหาได้¹⁰²

การใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน มีมาเป็นเวลานานก่อนที่จะมีการออกระเบียบการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 79 วางแนวทางปฏิบัติให้แก่พนักงานอัยการ โดยปกติพนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องซึ่งตาม หลักกฎหมายอังกฤษเรียกพยานนี้ว่า King's Evidence¹⁰³ อย่างไรก็ตามถ้าพนักงานอัยการยังมีคำสั่งไม่ฟ้อง แม้จะกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานภายหลัง พนักงานอัยการกลับฟ้องผู้ที่กระทำความผิดเหล่านี้ก็ได้ แต่พนักงานอัยการจะไม่ทำเช่นนั้นเนื่องจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่ยอมเปิด ความเป็นพยานจนศาลลงโทษผู้กระทำความผิดรายสำคัญนั้น ถือเป็นพยานของรัฐที่จะต้อง คุ่มครองป้องกันให้สมกับการที่เขาช่วยเหลือรัฐในการดำเนินคดีกับอาชญากรสำคัญ เพราะมิฉะนั้น จะเกิดผลเสียหายเป็นอย่างยิ่งแก่รัฐทั้งในด้านของการอำนวยความยุติธรรม และการปราบปราม ผู้กระทำความผิดร้ายแรงต่อไปในอนาคต

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึงการใช้อำนาจของพนักงานอัยการในการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานและสั่งไม่ฟ้องพยานดังกล่าวคือ การสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ผู้ต้องหาในคดีให้สินบนเจ้าพนักงาน ซึ่งถูกดำเนินคดีหลังจากที่เคยเบิกความเป็นพยานโจทก์ในคดี ที่พนักงานอัยการฟ้อง พลเอก สุรจิต จารุเสถณี เป็นจำเลย ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับสินบน จนในที่สุดศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำเลยตามฟ้องของโจทก์¹⁰⁴ ต่อมา พนักงานสอบสวน ดำเนินคดีกับนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ในข้อหาว่าให้ สินบนแก่เจ้าพนักงานในเรื่องเดียวกันนั้นเอง อัยการสูงสุดได้ชี้ขาดความเห็นแย้งโดยสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ เนื่องจากเห็นว่าการ ย้อนกลับมาฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุวรรณ ซึ่งเคยเป็นพยานของรัฐเบิกความจนกระทั่งศาลลงโทษ ตัดสินจำเลยไปแล้วนั้น จะเป็นการเสียความยุติธรรมและเสียศีลธรรม ซึ่งโดยหลักของพนักงาน อัยการไม่อาจจะดำเนินการเช่นนั้นได้ นอกจากนี้หากฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดที่ให้การเป็นพยาน เป็นจำเลย ก็จะเป็นผลร้ายอย่างยิ่งแก่รัฐเนื่องจากหากมีการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ต่อไปผู้ให้สินบนจะไม่กล้าแสดงข้อเท็จจริงหรือเบิกความเป็นพยาน เพราะตนจะถูกฟ้องคดีใน ภายหลัง เมื่อไม่มีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ก็จะมีคดีและไม่สามารถลงโทษเจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดได้ในกาลต่อไป

¹⁰² ความเห็นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมของอัยการ เรื่องเสรีจที่ 402/2546

¹⁰³ เข็มชัย ชูติวงศ์ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ 2543 หน้า 258

¹⁰⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2510

ในเรื่องคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการที่มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนใดเพื่อที่จะกันไว้เป็นพยานนั้น คำสั่งยังไม่เด็ดขาดแต่อยู่ในเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติตามที่กล่าวไว้ในมาตรา 145 สรุปได้ดังนี้

1) ถ้าคำสั่งเป็นของพนักงานอัยการในกรุงเทพมหานคร ให้พนักงานอัยการรีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าเป็นคำสั่งของพนักงานอัยการในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด

2) เมื่อบุคคลดังกล่าวในข้อ 1) ได้รับสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งคำสั่งไม่ฟ้องแล้ว บุคคลเหล่านั้นมีอำนาจตรวจสอบสำนวนเพื่อทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการได้

3) หากบุคคลในข้อ 1) มีความเห็นชอบด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นคำสั่งเด็ดขาด หากไม่เห็นชอบโดยมีคำสั่งแย้งกับพนักงานอัยการดังกล่าว ต้องส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นแย้งไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด

หากเป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้วผลคือ ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคล นั้นในเรื่องเดียวกันอีกเว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหา นั้น ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147

4. การรับฟังคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำผิด

ประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้นคือ ข้อมูลข่าวสารจากผู้กระทำความผิด ดังนั้นในการพิจารณาที่จะใช้มาตรการดังกล่าวจึงต้องพิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารจากผู้กระทำความผิดสามารถใช้ในการดำเนินคดีหรือไม่เพียงใด การรับฟังคำให้การหรือคำเบิกความของศาลในคำให้การหรือคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำผิดอาจแยกอธิบายได้ดังนี้

4.1 การรับฟังคำให้การรับสารภาพ

การรับฟังคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 แล้ว อาจให้การรับสารภาพก็ได้ แต่การนำเอาคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนมาใช้ในการพิจารณาของศาลนั้น ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า คำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นเพียงพยานบอกเล่า อาจใช้เป็นพยานประกอบกับพยานอื่นในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ดังนั้นคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน จะต้องฟังร่วมกับพยานหลักฐานอื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1029/2548 แม้นคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ตามบันทึกจับกุมจะมีใจความสอดคล้องกับคำเบิกความของพันตำรวจตรี ว. แต่บันทึกคำให้การรับสารภาพที่พันตำรวจตรี ว. ได้ให้ผู้ได้บังคับบัญชาเขียนไว้โดยจำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อ กลับมีใจความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คงมีแต่ข้อความในสามบรรทัดสุดท้ายเท่านั้นที่พอจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จำเลยที่ 2 ถูกตรวจค้นและจับกุมในขณะที่เกิดเหตุ แต่ก็มิได้แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนเกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีนของกลาง พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นจับกุมจึงขัดกันเองในข้อสำคัญ และมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวนด้วย เพราะนอกจากคำให้การตามคำรับสารภาพซึ่งวินิจฉัยว่าเป็นคำให้การปฏิเสธ จะขัดแย้งตรงกันข้ามกับคำให้การรับสารภาพตามบันทึกการจับกุมของผู้ต้องหาแล้ว ยังปรากฏหลังจากเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยที่ 2 กับพวกเวลา 00.30 นาฬิกา จนถึงเวลาที่จำเลยที่ 2 ถูกส่งตัวให้พนักงานสอบสวน จำเลยที่ 2 ถูกสอบปากคำอย่างต่อเนื่องโดยเจ้าพนักงานตำรวจหลายคนย เป็นเวลาประมาณ 8 ชั่วโมง เมื่อพันตำรวจตรี ช. พนักงานสอบสวนรับตัวจำเลยที่ 2 แล้ว ทำการสอบปากคำจำเลยที่ 2 ต่อเนื่องจนถึงเวลาประมาณ 12.00 นาฬิกา แล้วนำตัวจำเลยไปนำชี้ที่เกิดเหตุและถ่ายภาพไว้ ดังนั้น การสอบปากคำจำเลยที่ 2 ในชั้นการสอบสวนทั้งการนำจำเลยที่ 2 ไปชี้ที่เกิดเหตุและถ่ายภาพจึงมีเหตุอันควรสงสัยว่า น่าจะเกิดขึ้นระหว่างจำเลยที่ 2 มีความเหนื่อยล้าอ่อนเพลียทั้งร่างกายและจิตใจ มีผลกระทบต่อน้ำหนักความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพที่ได้รับจากจำเลยที่ 2 ด้วย เมื่อคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นการจับกุมและชั้นการสอบสวน เป็นพยานบอกเล่า แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 จะอนุญาตให้อ้างเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยที่ 2 ได้ แต่การใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะมิใช่พยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่โจทก์พืงนำมาแสดง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ และพฤติการณ์ในการได้มาซึ่งคำให้การรับสารภาพ ดังนั้นพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวนจึงไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้การรับฟังคำเบิกความรับสารภาพในศาล และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้รับเอาหลักการรับกันในศาลและหลักพิสูจน์สันนิษฐานมาใช้โดยกำหนดไว้ในมาตรา 176 มีความว่า ในชั้นพิจารณาตัวจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพในกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น

ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง สำหรับมาตรา 176 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ มีการนำเอาหลักการมาสองหลักการผสมผสานกันคือ

1) หลักการรับกันในศาล ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งของระบบกล่าวหา โดยในมาตรานี้กำหนดว่า “ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิจารณาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้”

2) หลักพิสูจน์สันตงสัย ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งของระบบไต่สวน โดยในมาตรการนี้กำหนดไว้ว่า “เว้นแต่ในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

4.2 การรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำความผิด

ผู้ร่วมกระทำความผิดอาจเบิกความต่อศาลได้ในสองฐานะด้วยกันคือ ในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดได้รับการกันตัวไว้เป็นพยาน ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นอาจเข้าเบิกความในฐานะพยาน กับในกรณีที่ผู้ร่วมกระทำความผิดถูกฟ้องในคดีเดียวกัน ผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นอาจเข้าเบิกความในฐานะจำเลย การรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำความผิดในทั้งสองฐานะอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 คำเบิกความในฐานะพยานของผู้ร่วมกระทำความผิด

การเบิกความในฐานะพยานของผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น การรับฟังต้องใช้ความระมัดระวังเพราะการที่ผู้กระทำได้รับการกันตัวไว้เป็นพยาน อาจเป็นการชักจูงใจเขาให้ความช่วยเหลือแก่โจทก์เกินความเป็นจริง และมีแนวโน้มที่เขาจะให้การโดยเจตนาที่จะให้ตนพ้นผิด โดยทับถมความผิดให้คนอื่นเพื่อให้ตนหลุดจากการฟ้องคดี ซึ่งในทางปฏิบัติศาลฎีกาได้เคยพิจารณารับฟังพยานในลักษณะดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4310-4311/2547 แม็คดีนี่ จ. และ ผ. พยานโจทก์จะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยทั้งสอง คำเบิกความของ จ. และคำให้การชั้นสอบสวนของ ผ. จึงถือว่าเป็นคำขัดทอของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน และถูกพิพากษาลงโทษไปแล้วในความผิดฐานเดียวกันกับจำเลยทั้งสอง ที่ระบุว่าเป็นคนร้ายที่ร่วมกันลักทรัพย์ด้วย คำขัดทอดังกล่าวมิได้เป็นเรื่องบอกปิดความผิดของผู้ขัดทอให้เป็นความผิดแต่เฉพาะจำเลยทั้งสองเท่านั้น หากแต่เป็นการเบิกความและให้การถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของตนยิ่งกว่าเป็นการปรักปรำจำเลยทั้งสอง ทั้งไม่มีเหตุจูงใจที่จะเบิกความและให้การเพื่อให้ตนเองพ้นผิด หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำของตนไม่ ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเบิกความตอบทนายจำเลยทั้งสองถามค้าน จ. พยายามเบิกความบ้ายเบี่ยงว่าจำเลยทั้งสองไม่ใช่คนร้ายรายนี้ เพื่อช่วยเหลือจำเลยทั้ง

สอง ดังนั้นคำเบิกความและคำให้การของ จ. และ ผ. จึงมิใช่พยานหลักฐานที่จะรับฟังไม่ได้เสียเลย เพียงแต่นี้มีน้ำหนักน้อยและจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง ประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ ซึ่งคำให้การชั้นสอบสวนของ จ. และ ผ. สอดคล้องกับคำเบิกความชั้นพิจารณา และสอดคล้อง เชื่อมโยงกับคำให้การและคำเบิกความของ ว. พยานโจทก์อีกปากหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นพยาน พฤติการณ์แวดล้อมกรณีใกล้ชิดในขณะที่เกิดเหตุ สามารถฟังประกอบพยานโจทก์ทั้งสองดังกล่าว รับฟังลงโทษจำเลยทั้งสองได้

4.2.2 คำเบิกความในฐานะจำเลยของผู้ร่วมกระทำผิด

การเบิกความของผู้ร่วมกระทำผิดในฐานะจำเลยนั้น จำเป็นต้องใช้ ความระมัดระวังเนื่องจากผู้ร่วมกระทำผิดที่ตกเป็นจำเลยด้วยกันนั้น ต่างอยู่ในอิทธิพลของ ความกลัวหรือความหวัง (influence of fear or hope) ที่จำเลยตกอยู่ในอิทธิพลของความกลัวคือ หากจำเลยให้การไปตามความจริงในความผิดที่ตนมีส่วนร่วมกระทำด้วย ตนย่อมมีโอกาสที่จะ ได้รับโทษหรือได้รับโทษหนักนั้น ที่ว่าตกอยู่ในอิทธิพลของความหวังก็คือ หากตนให้การไม่จริงก็ อาจจะหลุดพ้นโทษหรือได้รับโทษน้อยลง¹⁰⁵ คำเบิกความในลักษณะนี้ศาลเคยมีคำพิพากษาดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2540 พยานโจทก์ทั้งสามไม่เคยมีสาเหตุกับจำเลยที่ 2 มาก่อน เบิกความพฤติการณ์ที่จำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อขายยัง สอดคล้องเชื่อมโยงกันก่อปรด้วยเหตุผล และจำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและ สอบสวน โดยสมัครใจ คำรับสารภาพดังกล่าวย่อมใช้ชั้นจำเลยที่ 2 ในชั้นพิจารณาได้ และโจทก์ยังมีคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 1 ที่ให้การว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนร่วมในการกระทำผิด ซึ่งแม้จะเป็นคำขัดท้อของผู้กระทำผิดด้วยกัน แต่ก็ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง ศาลมีอำนาจรับฟัง ประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ พยานหลักฐานโจทก์จึงมีน้ำหนักเชื่อได้โดยปราศจาก สงสัยว่าจำเลยที่ 2 ได้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ 1 จริง

การเบิกความของผู้ร่วมกระทำผิด ทั้งในฐานะพยานและฐานะจำเลย ศาล ฎีกาได้ยืนยันในลักษณะคล้ายคลึงกันในการรับฟัง โดยเหตุผลต่างๆ ที่ศาลใช้ในการพิจารณารับ ฟัง มีดังนี้

- 1) ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานขัดท้อ
- 2) พยานขัดท้อมีน้ำหนักน้อย
- 3) การรับฟังพยานขัดท้อต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง

¹⁰⁵ คณิง ภาไชย กฎหมายพยาน คณะกรรมการศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4) การรับฟังพยานชัดทอดต้องมีพยานอื่นประกอบ

5) หากการชัดทอดมีเหตุผลรับฟังได้ ศาลมีอำนาจรับฟังประกอบการ พิจารณาได้จากเหตุผลทั้งหลายที่ศาลได้ยกขึ้นมาแสดงในการรับฟังพยาน หากจะนำมาสรุปน่าจะได้ความว่า ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานชัดทอด การรับฟังพยานชัดทอดศาลมักให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยจะพิจารณารับฟังพยานชัดทอดร่วมกับพยานอื่นประกอบหรือความมีเหตุผลของพยานชัดทอดนั้น เมื่อพิจารณาแล้วศาลจะชั่งน้ำหนักพยานชัดทอดดังกล่าวว่ามีความสมเหตุสมผลในการรับฟังพยานหลักฐานนั้นเพียงใด

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีหลักห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐาน 2 กรณี คือ

1) ห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232

2) พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

ในบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟังพยานชัดทอดอยู่เลย อย่างไรก็ตามในการรับฟังพยานชัดทอดนั้น ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานชัดทอดนั้น ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีมีอิสระที่จะใช้ดุลพินิจ สำหรับทางปฏิบัติที่มักจะยึดแนวคำพิพากษาฎีกาที่ว่าพยานชัดทอดมีน้ำหนักน้อยนั้น ทางปฏิบัติดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายและไม่อาจจะก้าวล่วงอิสระในการใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีได้

ตามกล่าวแล้วข้างต้น ทั้งการรับฟังคำให้การรับสารภาพ และการรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำผิด จะเป็นส่วนในการที่ศาลอาจใช้เป็นดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานในการพิพากษาคดีได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดจากคำรับสารภาพของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันเอง หากศาลพิเคราะห์เห็นว่ามีเหตุผลที่รับฟังได้ว่า คำรับสารภาพของจำเลยเป็นความจริง และเป็นการเพียงพอที่จะวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงได้ ศาลไม่จำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานได้ ซึ่งบางครั้งแม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็อาจจะพิพากษายกฟ้องได้ เพราะในคดีอาญามีหลักฐานการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย ศาลต้องใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ได้มาจากการรับฟังพยานหลักฐาน แล้วศาลต้องพิเคราะห์หาเหตุผลอย่างหนักแน่นว่าความเชื่อถือมีอย่างไร

มีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนหรือไม่ด้วย¹⁰⁶ ซึ่งศาลควรรับทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด และพิจารณาพิพากษาโดยไม่พอใจแต่เพียงคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น แต่ควรจะได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งหมดเสียก่อน เพื่อให้ความจริงปรากฏและยังความยุติธรรมให้เกิดขึ้น จากการค้นหาความจริงและการชี้พยานหลักฐานที่ปวง¹⁰⁷

คำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นพนักงานสอบสวน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ต้องเป็นคำรับสารภาพโดยชอบ เพียงแต่คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้น แม้จะได้มาโดยบริสุทธิ์เพียงใด จะใช้เป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยไม่ได้ เพราะเป็นเพียงพยานบอกเล่าเท่านั้น ต้องอาศัยเหตุประกอบอื่นเพื่อพิสูจน์ความจริงตามข้อกล่าวหาอื่นอีก¹⁰⁸ คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนส่วนใหญ่มีน้ำหนักน้อย ต้องมีพยานหลักฐานอื่นที่พิสูจน์ความผิดของจำเลย แล้วนำคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนประกอบเข้าไปเพื่อให้พยานหลักฐานมีความหนักแน่นมั่นคง ถ้าฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนเพียงอย่างเดียว หรือพยานหลักฐานอื่นที่มีน้ำหนักน้อยก็ฟังลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁰⁹

คำพิพากษาฎีกาที่ 5885/2554 แม้คำให้การในชั้นสอบสวนของ พ. จะเป็นพยานบอกเล่าและพยานขัดท้อระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิด อันต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3 ทั้งในการวินิจฉัยชี้ว่าน้ำหนักพยานบอกเล่าและพยานขัดท้อ ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่มีเหตุผลหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นสนับสนุนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1 วรรคหนึ่ง ก็ตาม แต่ก็มีใหม่เป็นกรณีที่ พ.ให้การขัดท้อเพื่อให้ตนเองพ้นผิด โดยให้จำเลยรับผิดเพียงลำพัง ลักษณะและแหล่งที่มาของคำให้การของ พ.ในชั้นสอบสวน จึงน่าจะเชื่อว่าสามารถพิสูจน์ความจริงได้ กับมีเหตุผลหนักแน่นทั้งเชื่อได้ว่าเป็นการให้การตามความเป็นจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3254/2553 คำเบิกความของพันตำรวจโท พ. ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยเป็นคำที่ได้มาจากการบอกเล่าของ จ. ซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลย จึงเป็นพยาน

¹⁰⁶ ประมูล สุวรรณศร พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ บทบัญญัติเล่มที่ 25 ตอน 1 มกราคม 2511 หน้า 1

¹⁰⁷ สมทรัพย์ นำอำนวยการ บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2541 หน้า 64

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3

¹⁰⁹ สุรัชย์ เชาวลิต คำรับสารภาพกับการชี้พยานหลักฐานในคดีอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2546 หน้า 61

บอกเล่า และมีโซฟยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระ ต่างจากพยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาจากพยานชัตทอดดังกล่าว จึงไม่อาจนำมาเป็นพยานหลักฐานประกอบเพื่อรับฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1481/2548 คำให้การในชั้นสอบสวนของ ส. และ ข. แม้มีลักษณะเป็นคำชัตทอดในระหว่างผู้ต้องหาด้วยกัน แต่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามมิให้รับฟังคำให้การเช่นว่านี้เสียทีเดียว หากชัตทอดมิเหตุผลรับฟังได้ ศาลก็มีอำนาจรับฟังประกอบการพิจารณา ทั้งคำให้การดังกล่าวก็ไม่ปรากฏว่ามีเหตุจงใจ ว่าให้การเพื่อให้ตนพ้นความผิดหรือได้รับประโยชน์แต่อย่างใด ศาลจึงรับฟังคำให้การของ ส. และ ข. ประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8883/2547 โจทก์มีจำสิบตำรวจ ส. เบิกความเป็นพยานเพียงปากเดียว โดยไม่เห็นเหตุการณ์การล่อซื้อ คงมีเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น การพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคหนึ่ง พยานหลักฐานของโจทก์จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ธนบัตรของกลางจำนวน 380 บาท พบรวมอยู่กับธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อ จำเลยรับในชั้นจับกุมว่าได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ธนบัตรของกลางดังกล่าว จึงได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนครั้งก่อน หากใช้ได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนครั้งที่โจทก์ฟ้อง จึงไม่อาจรับธนบัตรของกลางได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6381-6382/2547 แม้คำรับสารภาพของจำเลยที่ 3 ที่รับต่อ ส. ผู้ใหญ่บ้านว่า จำเลยที่ 3 ร่วมกับจำเลยที่ 1 และ 2 ลักตัดต้นพลวงของผู้เสียหายและเอาไม้ไป จะเป็นลักษณะคำชัตทอด หากคำชัตทอดนั้นมีเหตุผล ศาลย่อมรับฟังคำชัตทอดประกอบหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ และคำชัตทอดของจำเลยที่ 3 ในกรณีนี้พาไปสู่การได้ไม้ของกลางที่ซุกซ่อนอยู่ในหนองน้ำห้วยพรมคินมาได้ นับว่าเป็นคำชัตทอดที่มีเหตุผล ศาลย่อมใช้รับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4683/2541 จำเลยกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามฟ้องโจทก์ แต่ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน โจทก์นำสืบแต่เพียงว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์ไม่ได้นำสืบว่าจำเลยเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนหรือไม่ และอาวุธปืนดังกล่าวมีเครื่องหมายของเจ้าพนักงานประทับหรือไม่ เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธชั้นพิจารณาคดี พยานหลักฐานโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักพอลงโทษจำเลยในฐานะนี้ สำหรับความผิดฐานย้ายศพเพื่อปิดบังการตายหรือเหตุแห่งการตายข้อเท็จจริง เมื่อปรากฏจากการนำสืบของโจทก์ว่า ศพของผู้ตายถูกเคลื่อนย้ายไปเพียง 20 เมตร และย้ายไปอยู่ในที่เปิดเผยสามารถถูกพบได้โดยง่าย จึงไม่มีลักษณะเป็นการย้ายเพื่อปิดบังการตายหรือเหตุแห่งการตาย จำเลยจึงไม่มีความผิดในฐานะนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9431/2539 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน มีเพียงบันทึกการจับกุม บันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่ให้การรับสารภาพ บันทึกการนำจี๊ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและภาพถ่าย ซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นศาลและไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับส่วนแบ่งทรัพย์ที่ถูกปล้นมา จึงเป็นพยานบอกเล่าที่ไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟังว่าจำเลยร่วมปล้นทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 465/2538 คำเบิกความของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมและพนักงานสอบสวน ให้การว่าจำเลยให้การรับสารภาพชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ว่าร่วมกับพวกลักขโมยของผู้เสียหาย เป็นเพียงพยานบอกเล่าที่ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้โดยลำพัง เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาว่ามีได้กระทำความผิด และโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่น พยานหลักฐานของโจทก์จึง ไม่มีน้ำหนักให้ฟังว่าจำเลยได้ร่วมกับพวกลักขโมยของผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4418/2533 คำรับสารภาพของจำเลยโดยสมัครใจชั้นการสอบสวน และนำจี๊ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น ศาลรับฟังประกอบคำเบิกความของบิดาผู้เสียหาย ซึ่งได้รับคำบอกเล่าจากผู้เสียหายในโอกาสที่พบกันหลังเกิดเหตุ และมีสาระสำคัญตรงกัน ลงโทษจำเลยฐานพยายามกระทำชำเราเด็กหญิงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3154/2533 แม้จะปรากฏว่า ส. เคยถูกฟ้องว่าร่วมกระทำผิดคดีเดียวกันนี้กับจำเลยมาก่อน คำเบิกความและคำให้การของ ส. จึงถือได้ว่าเป็นคำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันก็ตาม แต่คำขัดท้อดังกล่าว ก็มีได้เป็นเรื่องการบิดความผิดของผู้ขัดท้อให้เป็นความผิดของจำเลยผู้เดียว คงเป็นการแจ้งเรื่องราวถึงเหตุการณ์ที่ตนได้ประสบมาจากการกระทำผิดของตน ยิ่งกว่าเป็นการปรักปรำจำเลยคำเบิกความและคำให้การของ ส. จึงมิใช่เป็นพยานหลักฐานที่จะรับฟังไม่ได้เสียเลย เพียงแต่น้ำหนักน้อย และจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังเท่านั้น

5. การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในต่างประเทศ

ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายใช้บังคับมาเมื่อประมาณ พ.ศ.2451 โดยประมวลกฎหมายฉบับแรกคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ประกาศเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2451 และอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มใช้รูปแบบประมวลกฎหมายในช่วงระยะเวลาเดียวกับประมวลกฎหมายที่สำคัญของโลก¹¹⁰ ประกอบมีการรับเอาแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาความสงบ

¹¹⁰ ชาญชัย แสงศักดิ์ และวรรณชัย บุญบำรุง การจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย ม.ป.ท. 2552 หน้า 1

เรียบริชของบ้านเมืองจากทางประเทศพื้นยุโรป จึงทำให้มีการดำเนินคดีโดยรัฐ มีพนักงานอัยการของรัฐทำหน้าที่ในการดำเนินฟ้องคดีอาญา อันเป็นหลักในระบบกล่าวหาและเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ อันมีระบบเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานคล้ายคลึงกันระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา

5.1 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศอังกฤษ

ก่อนที่จะมีการนำตัวผู้ต้องหาที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน ในประเทศอังกฤษมีระบบการให้รางวัลนำจับผู้กระทำความผิด รวมถึงการไม่เอาโทษผู้ร่วมกระทำความผิด โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดจะต้องสารภาพความจริงทั้งหมด และคำรับสารภาพนั้นจะต้องนำไปสู่การลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นได้ ผู้นั้นจึงจะได้รับการอภัยโทษ เงื่อนไขในการให้อภัยโทษดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือนเป็นการร้องขอความเมตตาต่อพระเจ้าแผ่นดิน (Equitable claim to the mercy of the Crown)¹¹¹

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 19 ระบบการให้รางวัลนำจับและการให้อภัยโทษลดบทบาทลง เนื่องจากมีการพัฒนาระบบตำรวจขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยตำรวจมาทำหน้าที่แทนรัฐเพราะก่อนที่จะมีระบบตำรวจนี้ รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ให้รางวัลนำจับ เมื่อการให้อภัยโทษหมดความหมายไปแล้ว จึงเกิดวิธีการใหม่ๆ ในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ วิธีการที่เกิดขึ้นมาแทนมีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มกัน (promise of immunity) จากการถูกฟ้องร้องในภายหลัง แต่ก่อนที่จะร่วมกระทำความผิดจะได้รับ ความคุ้มกัน ผู้ร่วมกระทำความผิดต้องได้รับ "Nolle Prosequi" หรือศาลยกฟ้องคดีของตนเพราะพยานหลักฐานไม่พอ หรือเป็นกรณีที่มีการพิจารณาเมื่อให้การรับสารภาพ หรือมีการดำเนินคดีแยกออกจากกันแล้ว จึงจะนำมาเป็นพยานได้¹¹² อันเป็นเงื่อนไขการนำผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน

5.1.1 เงื่อนไขการนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน

เงื่อนไขในการนำผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน จะประกอบด้วยเงื่อนไข 4 กรณี คือ¹¹³

1) ผู้ร่วมกระทำความผิดได้รับ Nolle Prosequi คำว่า nolle prosequi เป็นภาษาลาติน หมายความว่า "to be unwilling to prosecute" แปลความหมายได้ว่า การไม่เต็มใจที่จะฟ้อง

¹¹¹ สุชิน ต่างงาม การกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 46

¹¹² Halsbury's Laws of English , V.10 Criminal Law , 3 ed. Butterworths , 1955 , no. 879. p.

481 อ้างใน สุชิน ต่างงาม การกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 47

¹¹³ กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2547 หน้า 49-50

หรือดำเนินคดีต่อไป คำสั่งดังกล่าวจะออกโดย Attorney-General¹¹⁴ (อัยการสูงสุด) เท่านั้น และศาลไม่อาจเข้ามาควบคุมการออก nolle prosequi ของ Attorney-General ได้ เนื่องจาก Attorney-General มิได้ขึ้นตรงต่อศาล แต่ขึ้นตรงต่อรัฐสภาเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการออก nolle prosequi เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำผิด โดยการนำตัวผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยาน แต่การออก nolle prosequi จะกระทำได้อีกเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว และต้องออกก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาในคดีนั้น และเมื่อออก nolle prosequi ให้แล้ว กระบวนการพิจารณาทั้งหลายที่ได้กระทำมาสำหรับจำเลยนั้นต้องหยุดลง หากจำเลยถูกคุมขังอยู่จะต้องได้รับการปล่อยตัว แต่มิได้หมายความว่า จะทำให้ความผิดนั้นหมดไป หรือพ้นโทษไปแต่อย่างใด ขณะเดียวกันผู้ต้องหาหรือจำเลยคนนั้น อาจถูกฟ้องใหม่ได้¹¹⁵ และไม่เป็นการผูกมัด Attorney-General ที่มารับตำแหน่งสืบต่อมา ทั้งเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ อาจจะมีการทบทวนเรื่องการออก nolle prosequi ใหม่ได้ แต่ในการปฏิบัติแล้วรัฐมักรักษาสัญญาเป็นอย่างดี การให้ nolle prosequi อาจถือว่าเป็นการให้ความคุ้มกันอย่างหนึ่ง แต่ในทางทฤษฎีไม่มีผลเป็นการให้ความคุ้มกันอย่างแท้จริง

2) เมื่อมีการพิจารณาคดีและคดีได้ถูกยกฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอ การเอาจำเลยเป็นพยานหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องจำเลย เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะฟังลงโทษจำเลยได้นั้น ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสมกว่าการออก nolle prosequi เพราะพยานไม่ตกอยู่ในฐานะที่จะได้รับการจูงใจให้มีการปรุ้งแต่งคำให้การใดๆ เพื่อให้เป็นที่พอใจของอัยการ

3) กรณีที่จำเลยรับสารภาพผิด (Plea of guilty) ในกรณีที่จำเลยร่วมรับสารภาพผิด คดีของจำเลยคนนั้นย่อมไม่มีปัญหาสำหรับลูกขุนอีกต่อไป และจำเลยคนนั้นย่อมเป็นพยานในการฟ้องร้องคดีได้ ซึ่งโดยปกติแล้วในทางปฏิบัติ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลจะมีคำพิพากษาทันที ทั้งนี้เพื่อลดความเลื่อมใสจากการที่จำเลยจะให้การเท็จ เพื่อให้ตนเองรับการพิจารณาลงโทษที่เบากว่า โดยสร้างพยานหลักฐานใส่ร้ายจำเลยอีกคนหนึ่ง แต่เกิดปัญหาที่ว่า ถ้าตัดสินคดีของจำเลยที่รับสารภาพไปแล้ว ศาลจะไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงได้ทั้งหมด อีกทั้งยังไม่มีหลักกฎหมายที่จะมาบังคับให้ศาลต้องตัดสินคดีที่จำเลยรับสารภาพผิดก่อน ดังนั้น ในปัจจุบันนี้จึง

¹¹⁴ ชง วิทย์วัฒน์ พจนานุกรมศัพท์และสำนวนกฎหมาย กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ 2547 หน้า 417

¹¹⁵ Halsbury's Laws of England , supra note 2, no. 721, p.399 อ้างใน กรองทอง แยมสะสะอาด การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 49

ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้พิพากษาที่จะตัดสินใจว่า จะมีคำพิพากษาจำเลยที่รับสารภาพก่อนหรือไม่

4) เมื่อมีการแยกการดำเนินคดีออกจากกัน (Separation of trials) เมื่อผู้ร่วมกระทำความผิดถูกแยกดำเนินคดีต่างหากจากกันแล้ว ผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ละคนสามารถที่จะเป็นพยานในการฟ้องร้องในคดี ของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นที่ได้แยกฟ้องไปแล้วได้¹¹⁶ แต่มีผู้คัดค้านหลักในข้อนี้มาก โดยเห็นว่ากรณีดังกล่าว จะทำให้เกิดการกล่าวหาซึ่งกันและกัน (reciprocal accusations) นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักในคดีต่างๆ ที่ว่า จะเป็นการแยกฟ้องหรือฟ้องรวมกัน ต่อมา Court of Criminal Appeal ในคดี Pipe¹¹⁷ ได้วางหลักไว้ว่า ไม่ควรรับฟังคำเบิกความของผู้ร่วมกระทำเป็นพยานในคดีใดๆ จนกว่าการฟ้องร้องคดีของเขานั้นจะทำให้ปรากฏว่าไม่มีกระบวนการพิจารณาที่เป็นประโยชน์ต่อเขาอีกต่อไป ซึ่งความหมายควรเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึง การพิจารณาคดีสำหรับผู้ร่วมกระทำผิดนั้น ได้หยุดลงอย่างแท้จริง (genuine cessation) คือได้รับการยกฟ้อง (acquittal) หรือมีคำพิพากษาลงโทษ (Conviction) แล้ว¹¹⁸

5.1.2 ความคุ้มกันในการนำตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน

ในประเทศอังกฤษนั้น ถึงแม้จะสามารถนำผู้ร่วมกระทำผิดมาเป็นพยานได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว แต่วิธีการดังกล่าวทำให้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา (The Privilege Against Self-incrimination) ของผู้ร่วมกระทำผิดที่นำมาเป็นพยานหมดไปไม่ จึงได้มีวิธีการในการให้ความคุ้มกันไว้ ดังนี้¹¹⁹

1) โดยบทบัญญัติของกฎหมาย ในอังกฤษได้ตรากฎหมายขึ้นโดยเฉพาะเพื่อที่จะจำกัดสิทธิดังกล่าว โดยกำหนดให้บุคคลต้องให้การโดยไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาได้ แต่ในขณะเดียวกันบทบัญญัตินั้นๆ ได้ให้การรับประกันว่า คำให้การนั้น จะไม่สามารถนำมาใช้ยืนยันเขาได้ในการพิจารณาคดีอาญาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งในภายหลัง หรือจะให้ความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องคดีอาญาบางประเภท ซึ่งต่างกับใน

¹¹⁶ J.D. Heydon , "Obtaining Evidence versus Protecting the Accused : Two Conflicts"

Crim. L. Rev. 13 ,17 (January 1971) อ้างใน กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน :

ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 50

¹¹⁷ (1967) 51 Cr. App. R. 17, ibid. p.18 อ้างใน กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 50

¹¹⁸ Ibid., p.19. อ้างใน กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 51

¹¹⁹ สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน หน้า 50-54

สหรัฐอเมริกาที่ส่วนใหญ่จะมีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มกันหรือที่เรียกว่า "Immunity Statutes" ไว้โดยเฉพาะ เหตุที่กฎหมายอังกฤษไม่มีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะเดียวกันกับในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากในสหรัฐอเมริกานั้น บทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มกันพยานออกมาเพื่อทดแทนสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา ซึ่งได้รับการประกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และศาลในสหรัฐอเมริกามีการตีความหลักประกันตามรัฐธรรมนูญว่า ถ้าพยานให้การโดยไม่ปฏิเสธหรือคัดค้านเกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองทางอาญา ตั้งแต่เริ่มต้นของการตั้งคำถามที่เป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าวแล้ว ถือว่าพยานได้สละสิทธิหลักประกันตามรัฐธรรมนูญตลอดไป ด้วยเหตุนี้เองทำให้พยานมีความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้การจนเกินไปและปฏิเสธที่จะให้การเป็นส่วนใหญ่ ต่างกับในอังกฤษที่มองว่าวิธีดังกล่าวในสหรัฐอเมริกาคือเรื่องเหลวไหลที่จะต้องให้มีการอ้างสิทธิดังกล่าวกันตั้งแต่เริ่มต้นมีการไต่สวน ผู้พิพากษาอังกฤษจะยอมให้มีการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองก็ต่อเมื่อ อันตรัยจากการที่จะถูกฟ้องร้องนั้นเห็นได้อย่างชัดเจนแล้วเท่านั้น¹²⁰

ในเรื่องของการให้ความคุ้มกันตามบัญญัติของกฎหมายนี้ปัญหาว่า พยานจะต้องเรียกร้องความคุ้มกัน (Express claim) หรือความคุ้มกันเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ (Self-executing) ปัญหานี้ยังไม่เป็นที่กระจ่างชัด บางฝ่ายเห็นว่าต้องเรียกร้องจึงจะเกิดความคุ้มกัน บางฝ่ายเห็นว่าเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยต่างฝ่ายต่างให้เหตุผลต่างๆ กัน เช่น ฝ่ายที่เห็นว่าต้องเรียกร้องความคุ้มกันเพราะเป็นเรื่องของ "ทฤษฎีการทดแทน" (substitute theory) ดังนั้นเมื่อสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองยังต้องเรียกร้อง การอ้างความคุ้มกันก็ต้องเรียกร้องเช่นกัน เป็นต้น ส่วนฝ่ายที่อ้างว่าเป็นไปโดยอัตโนมัติก็อ้างว่า เมื่อกฎหมายบังคับให้บุคคลต้องให้การแล้วโดยไม่อาจอ้างสิทธิได้ ความคุ้มกันก็ต้องเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติกับทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ต้องเรียกร้องความคุ้มกันด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ความคุ้มกันที่ได้รับนี้ จะคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องเฉพาะความผิดที่ให้การเปิดเผยถึงเท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดอื่นที่ปรากฏขึ้นจากการให้การเปิดเผยนั้น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับหลักเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ที่จะไม่ยอมให้มีการอ้างหากเป็นเรื่องของความผิดที่โอกาสที่จะถูกฟ้องร้องในอนาคตยังอยู่ห่างไกล

2) โดยการให้สัญญาความคุ้มกัน (promise of Immunity) มีตัวอย่างคดีอาญาที่ฟ้องร้องอยู่มากมายในอังกฤษ ที่มีการให้สัญญาความคุ้มกัน (promise of immunity) แก่พยาน ทั้งนี้เพื่อให้มีการสละสิทธิในเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา แต่วิธี

¹²⁰ Delmar Karlen , Anglo - American Criminal Justice , Oxford University Press , 1967 p.156

ปฏิบัติดังกล่าวได้สร้างปัญหาต่างๆ ที่ยังไม่กระจ่างชัดมากมาย เช่น ใครควรจะได้รับสิทธิในการให้สัญญา สัญญานั้นควรจะได้รับตรวจสอบจากศาลหรือไม่ พยานมีสิทธิปฏิเสธข้อเสนองของรัฐในการให้สัญญาหรือไม่ และหากรัฐไม่รักษาสัญญาจะมีทางป้องกันพยานไม่ให้ถูกฟ้องร้องอย่างไรได้บ้าง เป็นต้น Heydon เห็นว่าปัญหาต่างๆ เหล่านี้ควรจะยึดถือแบบอย่างของอเมริกาที่ว่า การให้สัญญานั้นต้องได้รับการเห็นชอบจากศาล แต่พยานอาจปฏิเสธข้อเสนอนี้ได้และแม้พยานจะยอมรับข้อเสนอแล้ว แต่ต่อมามีหลักฐานที่ให้การ โดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองพยานอาจไม่ต้องรับโทษ ควรจะมีอำนาจบังคับให้พยานให้การได้ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพยานไม่มีอะไรจะต้องสูญเสียจากการยอมรับข้อเสนอ และถ้าพยานยอมรับข้อเสนอแล้วผิดสัญญาไม่ยอมสละสิทธิที่จะไม่เข้าไปแทรกแซงการออก nolle prosequi ได้ก็ตาม แต่ในกรณีให้สัญญาแห่งความคุ้มกันนี้ศาลควรมีอำนาจเข้าไปแทรกแซงได้

สำหรับการให้สัญญาความคุ้มกันนี้ Sir Michael Havers ซึ่งเป็น Attorney General ได้ให้คำอธิบายไว้พอสรุปได้ว่า การให้ความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องนั้นเป็นอำนาจเฉพาะของ Attorney - General หรือ Director of Public Prosecution ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวนี้เท่านั้น ที่มีอำนาจในการจะยุติการฟ้องร้องคดีใดๆ ได้ และมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความคุ้มกัน ดังนี้¹²¹

ก. ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (interests of justice) เมื่อได้พิจารณาเห็นว่าบุคคลผู้ต้องสงสัย (suspected person) นั้นควรจะถูกจับเอาไว้เป็นพยานสำหรับรัฐมากกว่าเขาเป็นจำเลย

ข. ในกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยของส่วนร่วม (interests of public safety or security) การได้รับข่าวสาร (information) เกี่ยวกับขอบเขตและลักษณะของการกระทำผิดอาญา มีความสำคัญมากกว่าการลงโทษบุคคลผู้กระทำหรือมีส่วนร่วมกระทำผิดนั้น

ค. ในกรณีที่จะทำให้ไม่ได้ข่าวสารหรือข้อมูลใดๆ เลย (ถ้าไม่มีการให้ความคุ้มกัน)

แต่อย่างไรก็ตาม คำให้การรับสารภาพเกี่ยวกับความผิดต่างๆ ที่ได้รับความคุ้มกันนี้ จะรับฟังได้จะต้องเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจมิได้เกิดจากการเกรงกลัวอคติหรือหวังผลประโยชน์ หรือจากการแนะนำ หรือจูงใจจากเจ้าหน้าที่

¹²¹ A.T.H. Smith, "Immunity from Prosecution", 42(2) C.L.J. 299, 304 (1983), p.302 อ้างใน สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 53

5.1.3 ขอบเขตในทางปฏิบัติของความคุ้มกัน

เนื่องจากการให้ความคุ้มกันนี้เป็นเรื่องในทางปฏิบัติจึงได้มีการผันแปรหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือวิธีการอยู่ตลอดเวลา จนยากที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ฟ้องคดีนั้นจะพบเห็นได้ง่าย แม้แต่ตำรวจธรรมดาที่อาจจะให้สิ่งที่เรียกว่าความคุ้มกันได้โดยทำเป็นไม่เห็น (by turning a blind eye) ความผิดเล็กๆ น้อยๆ ของผู้ที่ให้ข่าวสาร หรือข้อมูลแก่เขา นอกจากนั้นกรณีหากจะใช้ผู้ให้ข่าวสารนั้นเป็นพยาน โดยวิธีพิจารณาคดีก็จะทำให้เปิดเผยถึงสถานะของพยาน แต่ในการต่อสู้อาชญากรรมของตำรวจ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นการจัดองค์กรที่ดี หรือการกระทำผิดอาญาที่มีลักษณะที่เรียกว่า "highly-professional crime" เช่นการค้ายาเสพติด หรือการข่มขู่ หรือความผิดที่ถูกจัดท่าอย่างมีระบบ โดยความผิดอาญานั้นซ่อนอยู่เบื้องหลังธุรกิจที่บริสุทธิ์ที่แสดงออกมามีภายนอก ซึ่งในกรณีเช่นนี้ข่าวเกี่ยวกับความผิดอาญานั้นอาจจะมีคุณค่ายิ่งใหญ่ แม้ว่าผู้ให้ข่าวสารนั้นจะไม่เคยให้การโดยการเปิดเผยเลยก็ตาม ดังนั้นกฎหมายจึงได้ให้ความคุ้มครองแก่แหล่งข่าวของตำรวจ ซึ่งจะเป็นผลทำให้วัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มกันนั้น ไม่มีโอกาสได้ถูกนำมาใช้ แต่อย่างไรก็ตามการให้ความคุ้มกันนี้โดยปกติจะใช้ในกรณีที่คดีนั้น หากไม่ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อหรือผู้มีส่วนในการกระทำผิดแล้ว ก็จะเป็นการยากที่จะได้พยานหลักฐานที่เพียงพอในการฟ้องร้อง ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตัวอย่างเช่น การให้ความคุ้มกันกับผู้เสียหายในคดีกรรโชกทรัพย์ เพื่อเอาคำให้การของเขาขึ้นสู่กรรโชกทรัพย์นั้น หรือหากไม่ฟ้องบุคคลบางคนที่มีความผิดฐานให้สินบนเจ้าหน้าที่ เพื่อเอาคำให้การนั้นขึ้นสู่ผู้รับสินบน เป็นต้น¹²²

5.1.4 การควบคุมการให้ความคุ้มกัน

ในการให้ความคุ้มกันนั้นจำเป็นต้องมีการควบคุมการให้ความคุ้มกันด้วย โดยแยกการควบคุมไว้ดังนี้

1) การควบคุมโดยศาล (Court Controls) ได้มีการถกเถียงกันอยู่ตลอดเวลาว่า ศาลควรมีอำนาจเข้ามาแทรกแซงเกี่ยวกับการสั่งคดีของอัยการได้หรือไม่ ศาลได้เคยกล่าวไว้ว่า ศาลพินิจในการสั่งคดีนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของอัยการโดยสมบูรณ์ ศาลอาจจะเข้ามาแทรกแซงได้หากการใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องนั้นไม่ถูกต้องชอบธรรม (bad faith)¹²³ แต่อย่างไรก็ตาม หากการใช้ดุลพินิจนั้นได้กระทำก่อนที่ศาลจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแล้ว ศาลก็ไม่

¹²² สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 55

¹²³ R.v.M.P.C. (1968) 2 Q.B.118 , p.312 อ้างใน สุชิน ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน

อาจจะเข้ามาแทรกแซงใดๆ ได้เลย และแม้ข้อเท็จจริงศาลจะเข้ามามีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจสั่งคดีของอัยการก็ตาม แต่ในกรณีที่มีการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องเพื่อที่จะกันตัวบุคคลใดไว้เป็นพยานแล้ว ศาลจะเข้ามามีอิทธิพลมากกว่าที่คิดไว้ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักคำให้การพยาน ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานะและคุณภาพของพยาน ยิ่งกว่านั้นในกรณีที่เอาผู้ร่วมกระทำมาเป็นพยาน ศาลจะเตือนลูกขุนให้ระมัดระวังในการซึ่งน้ำหนักคำพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำผิด เพราะเกรงว่าจะเป็นการให้การปรักปรำ หรือกล่าวโทษคนอื่นเพื่อให้ ตนเองพ้นผิด และไม่ควรจะลงโทษจำเลยเพียงเพราะคำให้การของพยานผู้ร่วมกระทำผิดแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีพยานอื่นประกอบ¹²⁴

ในคดี B.J. Turner ผู้พิพากษา Lawton ได้กล่าวไว้ในศาล Court of Appeal ว่า การให้ความคุ้มกันจากการฟ้องร้อง จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ (public interests) อัยการจะต้องใช้อำนาจนี้อย่างประหยัดที่สุด และใช้เฉพาะในคดีอาญาที่สำคัญ (grave crimes) กับ ทั้งควรจะต้องปรึกษากับเจ้าหน้าที่กฎหมาย (the law officers) ก่อนที่จะให้สัญญาใดๆ กับผู้ร่วมกระทำผิด

แต่อย่างไรก็ตาม ความเห็นของศาลที่เห็นว่ามีอำนาจเข้ามาแทรกแซงการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการนั้น ก็ได้รับการโต้แย้งจากอัยการโดยทั่วไป Lord Seaman โต้แย้งว่า ผู้พิพากษาไม่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการที่อัยการจะฟ้องหรือไม่ ถ้า The Director of Public Prosecution ตัดสินใจไม่ฟ้องคดี ศาลก็ไม่สามารถที่จะมาบังคับใดๆ ได้

2) การควบคุมโดยทางการเมือง (Political Controls) การให้ความคุ้มกัน (immunity) นี้ มีการโต้เถียงกันอยู่ว่าใครควรมีอำนาจในการให้ความคุ้มกัน อัยการอ้างว่าอัยการเท่านั้นที่มีอำนาจในการป้องกันการถูกฟ้องร้อง ซึ่งในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของ Attorney-General ที่จะตัดสินใจเริ่มต้นหรือยุติการดำเนินคดีอาญาใดๆ โดยความรับผิดชอบส่วนตัวของเขาเองในการพิจารณาตัดสินใจนั้น เขามีอิสระในการที่จะปรึกษาหารือบุคคล หรือคณะบุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานของเขาได้ในเรื่องทางการเมือง แต่เขาไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลเหล่านั้นในการที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง อย่างไรก็ตาม มีการโต้เถียงเกี่ยวกับอำนาจของ Attorney-General โดยเฉพาะการวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเช่น คดีสายลับหรือคดีที่เกี่ยวกับการความมั่นคงของชาติ มีผู้เห็นว่าควรจะเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary) ในการให้ความคุ้มกัน ทั้งนี้เพราะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบทางการเมืองต่องานของ

¹²⁴ R.v.M.P.C. (1968) 2 Q.B.118, p.317 อ้างใน สุจิต ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน

The Director of Security Intelligence ซึ่งในลักษณะเช่นนี้ เขาย่อมสามารถที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่เป็นจารชนได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบในทางปฏิบัติเป็นที่กระจ่างชัดว่า Attorney-General เท่านั้น ที่เป็นผู้ให้ความคุ้มกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลว่าจะให้ความคุ้มครองมากน้อยแค่ไหนและในสถานการณ์เช่นไร

5.1.5 ผลของการให้ความคุ้มกัน

เนื่องจากการให้สัญญาความคุ้มกันในอังกฤษเป็นเรื่องในทางปฏิบัติซึ่งไม่มีปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้นทางปฏิบัติซึ่งไม่มีรูปแบบพิธีนี้ทำให้เกิดผลที่ไม่แน่นอนจนถึงแม้ว่าเจตนาของการให้ความคุ้มกันจะไม่มีการฟ้องร้องอีกนั้น และในทางทฤษฎีก็จะเห็นได้ว่าไม่มีสิ่งที่จะต้องเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องต่อไปก็ตาม แต่ก็มีผู้เห็นว่าควร จะมีรูปแบบการให้ความคุ้มกันที่เป็นทางการซึ่งจะถูกต้องและเหมาะสมกว่า เพื่อจะได้มีขอตกลงที่เป็นทางการ มีการบันทึกในข้อตกลงเกี่ยวกับรายละเอียดของความผิดที่ให้ความคุ้มกัน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของความคุ้มกันที่จะตามมาภายหลัง ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะยกเลิกบทบัญญัติที่ให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจให้อภัยโทษ (pardon) ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่าง Attorney-General ในการให้ความคุ้มกันกับการให้อภัยโทษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary)¹²⁵

5.1.6 การรับฟังพยานหลักฐาน¹²⁶

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่พิจารณาคดีในระบบกล่าวหา ซึ่งระบบนี้เปิดโอกาสให้คู่ความต่อสู้กันอย่างเต็มที่ โดยถือว่าเป็นหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้ออ้างข้อเถียงของคู่ความแต่ละฝ่าย หากคู่ความฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นแห่งคดีแล้วไม่นำสืบหรือนำสืบไม่สม คู่ความฝ่ายนั้นย่อมแพ้ในประเด็นไป ในระหว่างการนำพยานหลักฐานมาสืบศาลต้องวางตัวเป็นกลาง ปล่อยเป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำพยานหลักฐานมาสืบและป้องกันผลประโยชน์ฝ่ายตน โดยที่หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอมาเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของตนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะหลักการรับฟังพยานบอกเล่าที่พัฒนามาโดยผลคำพิพากษาของศาล จนกระทั่งกลายเป็นหลักอันมีความแน่นอนชัดเจนว่า พยานบอกเล่ารับฟังไม่ได้ โดยวางหลักเกณฑ์ห้ามรับฟังพยานบอกเล่าไว้หลายกรณี คือ

1) คู่ความขาดสิทธิในการถามค้าน เพราะการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา การถามค้านเป็นเครื่องมือสำคัญในการพิสูจน์ความจริง การนำพยานที่เป็นคำบอกเล่าของผู้อื่นมา

¹²⁵ R.v.M.P.C. (1968) 2 Q.B.118 , p.326 อ้างใน สุจิตต์ ต่างงาม การกันตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 58

¹²⁶ สรุปรูปเนื้อหากจาก กรองทอง แยมสะอาด การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 51-65

เบิกความ คู่ความไม่มีโอกาสถามค้านในเนื้อหาความจริง เพราะผู้กล่าวข้อความไม่มาเบิกความด้วยตนเอง ถึงแม้มีการถามค้านจากพยานบอกเล่า ก็คงไม่ได้เรื่องอะไรมากไปกว่าผู้ที่ได้ยินได้ฟังคำกล่าวนั้นมาจริง การที่ผู้รู้เห็นเหตุการณ์แท้จริงไม่มาเบิกความต่อศาล ย่อมทำให้น้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานลดน้อยลง

2) พยานบอกเล่าไม่ใช่พยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะไม่ใช่ประจักษ์พยานที่รู้เหตุการณ์จริง ทำให้คุณภาพของพยานหลักฐานด้อยกว่า ไม่มีความแน่นอน อันส่งผลให้การวินิจฉัยเท็จจริงของศาลผิดพลาดได้

3) ศาลไม่เห็นอากัปกรณ์ของผู้บอกเล่า เพราะผู้บอกเล่าไม่ใช่ผู้มาเบิกความศาลและคู่ความจึงไม่มีโอกาสสังเกตกิริยาท่าทางของผู้นั้นว่าจะรู้ข้อเท็จจริงอย่างไร

4) อาจทำให้คณะลูกขุนหลงผิด หรือทำให้การพิจารณาคดีของคณะลูกขุนล่าช้า เพราะคณะลูกขุนอาจจะไม่ตระหนักถึงคุณภาพของพยานบอกเล่าที่ว่า มีความเชื่อถือได้เพียงใด อันส่งผลต่อคณะลูกขุนหลงผิดและเกิดการวินิจฉัยผิดพลาด นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีด้วย

5) เกิดการสร้างพยานเท็จ เพราะพยานบอกเล่าเป็นพยานที่ได้รับการกล่าวข้อความบอกเล่าต่อกันมา อาจเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน อาจมีการเพิ่มเติม ตัดทอนเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงบางอย่าง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ

6) เพื่อประหยัดเวลาในการพิจารณาคดี เพราะคู่ความมักนำพยานบอกเล่ามานำสืบเนื่องจากหาจ่ายกว่าประจักษ์พยานที่เป็นพยานดีที่สุด การพิจารณาคดีของศาลจึงเสียเวลากับการนำสืบพยานเหล่านี้ และอาจเป็นการจูงใจให้ศาลหลงผิดเอาสิ่งที่ไม่มีความสำคัญมาเป็นข้อวินิจฉัยชี้ขาดคดี

7) พยานบอกเล่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นของคดี เพราะเป็นพยานที่ไม่รู้เห็นเหตุการณ์อันเป็นประเด็นแห่งคดีโดยตรง จึงสมควรถูกจำกัดในการรับฟัง

แม้ประเทศไทยจะถือหลักกฎหมายที่เข้มงวดในการรับฟังพยานบอกเล่า แต่บางกรณียังมีความจำเป็นต้องรับฟังพยานบอกเล่า เนื่องจากขาดแคลนพยานหลักฐาน ประจักษ์พยานหาได้ยาก และบางครั้งพยานบอกเล่าก็มีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือไม่น้อยกว่าประจักษ์พยาน จึงมีการเปิดโอกาสให้รับฟังพยานบอกเล่าได้ แต่อยู่ในเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่ค่อนข้างเข้มงวด ซึ่งเห็นว่ามิกรณีสำคัญอยู่หลายกรณีคือ

1) คำรับ หมายถึงคำรับที่กระทำขึ้นนอกศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้ามนำมาอ้างเป็นพยานหลักฐาน โดยคำรับที่ถือเป็นข้อยกเว้นให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ต้องเป็นคำรับซึ่งเป็นปรับภัยต่อประโยชน์ของผู้บอกเล่า ถ้าเป็นคำรับที่ได้ประโยชน์ต่อผู้บอกเล่าแล้ว จะรับฟัง

เป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เช่น คำรับของตัวคู่ความเอง คำรับของผู้มีส่วนได้เสียกับคู่ความ การยอมรับข้อความหรือคำกล่าวที่ผู้อื่นทำขึ้น คำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวนที่เกิดจากความสมัครใจ เป็นต้น

2) คำบอกเล่าของผู้ตาย อาจเป็นคำบอกเล่าของผู้ถูกทำร้ายก่อนตาย คำกล่าวของเครือญาติวงศ์ตระกูลที่ผู้กล่าวได้ตายไปแล้ว คำบอกเล่าของผู้ตายเกี่ยวกับลัทธิ ศาสนาหรือสิทธิซึ่งราษฎรมีอยู่ร่วมกัน คำบอกเล่าของผู้ตายในเรื่องเกี่ยวกับงานของผู้ตายที่มีการกล่าวหรือบันทึกไว้ คำบอกเล่าอันเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของผู้ตายเอง เป็นต้น

3) คำให้การของพยานในครั้งก่อน คือคำเบิกความของพยานที่ได้ทำเป็นพยานหลักฐาน โดยมีการสาบานและคู่ความฝ่ายตรงข้ามมีโอกาสถามค้านในการพิจารณาครั้งก่อน สามารถนำเสนอเป็นพยานหลักฐานในคดีใหม่ได้ แต่ต้องเป็นคำให้การชั้นศาลไต่สวน และพยานผู้นั้นไม่อาจมาเบิกความได้ อาจจะด้วยเหตุตาย ป่วย หรือเหตุอื่น

4) คำกล่าวครั้งก่อนของพยาน คือคำบอกเล่าที่อาจเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษรที่ไม่มีการสาบาน และคู่ความฝ่ายตรงข้ามไม่มีโอกาสถามค้าน แต่การฟังพยานดังกล่าวจะเป็นกรณีที่ไม่สอดคล้องกับคำเบิกความของพยานในคดีนี้ เช่น เคยให้การว่าร่วมกระทำ ความผิดไว้ก่อน แต่การเบิกความในคดีนี้กลับเบิกความว่าไม่ได้กระทำความผิด ดังนี้ สามารถนำ คำกล่าวครั้งก่อนของพยานมาประกอบการพิจารณาได้

5.2 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการดำเนินคดีระบบคอมมอนลอว์เช่นเดียวกับ ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความสำคัญของการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยสำนักงานอัยการสูงสุดของสหรัฐอเมริกาเห็นว่า การได้รับข้อมูลจากการกระทำความผิดเพื่อนำไปใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเป็นประโยชน์มาก เนื่องจากรัฐมีความจำเป็นที่ต้องอาศัย ข้อมูลจากอาชญากรรมด้วยกันเองในการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิด กับการที่จะคุ้มกันไม่ให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว เป็นที่มาของการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นอาวุธที่สำคัญของรัฐในการต่อสู้กับอาชญากรรมที่มีลักษณะการกระทำแบบองค์กร (Organized crime)¹²⁷

ศาลสูงสุดของสหรัฐ ได้ยอมรับความสำคัญของการกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานในคำพิพากษาหลายฉบับเช่น ในคดีระหว่าง United States V. Dailey ศาลสูงสหรัฐได้กล่าวถึงการอนุญาตให้ผู้สมรู้ร่วมคิดเบิกความในฐานะพยานตามข้อตกลง เนื่องจากตระหนักว่า

¹²⁷ คณิต ฒ นคร “พยานแผ่นดินตามกฎหมายเองโกลอเมริกัน” *อัยการนิเทศ* 1, 2 (2521) : 73

บุคคลเช่นว่านั้นมักเป็นพยานที่เห็นเหตุการณ์ได้ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ ศาลได้เลือกแล้วที่จะให้พยานเหล่านั้นเบิกความ และไว้วางใจให้กระบวนการถามค้านที่ทำหน้าที่กรองเอาความเท็จที่อาจมีนั้นออกไป

5.2.1 เงื่อนไขการนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยาน

ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน คือ พนักงานอัยการ ซึ่งอำนาจการใช้ดุลพินิจดังกล่าวมาจากการบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 2 ที่กำหนดให้ประธานาธิบดีเป็นเจ้าหน้าที่สูงสุดของฝ่ายบริหาร และกำหนดให้ประธานาธิบดีมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลดำเนินนโยบายโดยใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางที่สุด ด้วยความระมัดระวังอย่างเต็มที่ในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลางหน้าที่ดังกล่าวได้ถูกส่งต่อไปยังอัยการสูงสุด (Attorney General) และอัยการแห่งรัฐบาลกลาง ดังนั้น อัยการจึงได้รับอำนาจอย่างกว้างขวางในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งขอบเขตอำนาจนี้ขยายไปถึงการใช้ดุลพินิจในการจะเลือกดำเนินคดีกับผู้ต้องหาบางคนด้วย

กระบวนการตัดสินใจที่พนักงานอัยการให้สิ่งจูงใจแก่ผู้กระทำความผิดที่กันไว้เป็นพยาน มีลักษณะเหมือนกันกับการใช้ดุลพินิจของอัยการอย่างกว้างขวางในเรื่องอื่นๆ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างเต็มที่ในการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และต้องมีความเป็นธรรม ในขณะที่เดียวกันการตกลงให้สิ่งจูงใจแก่พยานเป็นเพียงส่วนปลีกย่อย ที่ขยายมาจากอำนาจใช้ดุลพินิจตัดสินใจในการดำเนินคดีตามขั้นตอนต่างๆ ของพนักงานอัยการคือ การตัดสินใจว่าจะฟ้องหรือไม่ การเลือกข้อหาที่จะฟ้อง การขอลดหย่อนโทษ และการแนะนำอัตราโทษแก่ผู้พิพากษา¹²⁸

5.2.2 ความคุ้มกันในการนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน

การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยานนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ความคุ้มกันพยานที่ถูกบังคับให้มาเบิกความไว้ใน 18 United States Code มาตรา 6002 คือในกรณีพยานปฏิเสธที่จะไม่ให้การหรือข่าวสารใดๆ ในการพิจารณาที่กระทำโดย

- 1) ศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา
- 2) หน่วยงานของสหรัฐอเมริกา
- 3) รัฐสภา คณะกรรมการร่วมของทั้งสองสภา หรือคณะอนุกรรมการของแต่ละสภา

¹²⁸ Howard Abadinsky , Organized Crime , 6th edition (Stanford : Wadsworth , 2000) p.436 อ้างใน กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 74

ผู้ที่เป็นประธานของการพิจารณา สามารถออกคำสั่งบังคับให้พยานให้การโดยไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิในการที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา และพยานได้รับความคุ้มกันในการดำเนินคดี โดยรัฐไม่อาจนำคำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากพยานไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม มาใช้ดำเนินคดีกับพยานได้¹²⁹ ยกเว้นความผิดเกี่ยวกับเบิกความเท็จให้การเท็จ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง และตามบทบัญญัติมาตรา 6003 ในการดำเนินคดีของศาลหรือคณะลูกขุน หากบุคคลที่ต้องให้การหรือข่าวสารนั้นปฏิเสธการให้การหรือข่าวสาร โดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา ศาลที่มีเขตอำนาจในกระบวนการพิจารณาออกคำสั่งภายใต้การร้องขอของอัยการท้องถิ่น สามารถออกคำสั่งให้บุคคลนั้นให้การหรือข่าวสารได้ และคำสั่งดังกล่าวจะมีผลตามบทบัญญัติตามมาตรา 6002 โดยพนักงานอัยการของสหรัฐอเมริกา ภายใต้ความเห็นชอบของอัยการสูงสุด (Attorney General) รองอัยการสูงสุด (Deputy Attorney General) หรือผู้ช่วยอัยการสูงสุด (Assistant Attorney General) ที่มีอำนาจ อาจร้องขอให้ศาลออกคำสั่งเมื่อพิจารณาเห็นว่า

1) คำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลนั้น มีความจำเป็นต่อประโยชน์สาธารณะ

2) บุคคลนั้นปฏิเสธ หรือดูเหมือนจะปฏิเสธในการให้การหรือข้อมูลข่าวสาร โดยอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา

ในกรณีดังกล่าว ศาลต้องให้ความคุ้มกันแก่บุคคลนั้นจากการดำเนินคดีอาญาใดๆ ศาลหรือคณะลูกขุนใหญ่มีอำนาจปฏิเสธคำร้องของพนักงานอัยการได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องของพนักงานอัยการ¹³⁰

ข้อพิจารณาของพนักงานอัยการเกี่ยวกับคำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารของบุคคลว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่นั้นอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อมิให้มีความลักลั่นกันมากในการใช้ดุลพินิจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางการพิจารณาของพนักงานอัยการ

¹²⁹ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ และคณะ “ร่างรายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมาย ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) หัวข้อเรื่อง มาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด 2546 หน้า 179.

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน หน้า 31

ไวเซ็น ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ สำนักงานอัยการสูงสุดของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณาของพนักงานอัยการไว้ดังนี้¹³¹

- 1) สามารถหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งอื่นได้ดีกว่าพยานที่พยายามเจรจาขอรับความคุ้มกันหรือไม่
- 2) ข้อมูลข่าวสารที่พยานพยายามเจรจามีประโยชน์อย่างไร เพียงใด
- 3) น่าเชื่อว่าพยานนั้นจะทำให้ดำเนินคดีได้สำเร็จหรือไม่
- 4) มีอะไรที่แสดงว่าพยานมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดบ้าง
- 5) พยานที่ขอรับความคุ้มกัน มีส่วนร่วมการกระทำความผิดเมื่อเทียบกับผู้กระทำความผิดอื่นอย่างไร
- 6) คุณค่าของคำเบิกความของพยานในคดี
- 7) ผลกระทบของการให้ความคุ้มกันต่อความเชื่อถือในตัวพยาน ต่อการพิจารณาของศาลเป็นอย่างไร การให้ประโยชน์แก่พยานมากเกินไปลูกขุนจะยอมรับพยานหรือไม่
- 8) ผลกระทบการให้ความคุ้มกันต่อความน่าเชื่อถือ เช่น หากให้ประโยชน์แก่ผู้ที่สังคมเกลียดชังมากๆ ภาพพจน์ของสำนักงานอัยการจะเสียหาย

5.2.3 ขอบเขตในทางปฏิบัติของความคุ้มกัน

ความคุ้มกันตาม 18 United States Code มาตรา 6002 และ 6003 นั้น เป็นความคุ้มกันพยานจากการถูกดำเนินคดีอาญา โดยคำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารที่พยานให้ตามคำสั่งของกฎหมายฉบับนี้ ไม่อาจใช้ดำเนินคดีอาญากับตัวพยานเองด้วยเหตุที่คำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารนั้น มีเนื้อหาที่อาจแสดงถึงการกระทำผิดอาญาของพยานในคำเบิกความหรือข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่พยานอาจถูกดำเนินคดีอาญาได้หากการกระทำของพยานในการเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสารนั้น เป็นการกระทำผิดกฎหมาย การกระทำในการเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสารที่ผิดกฎหมายได้แก่¹³²

- 1) เบิกความเท็จ เมื่อพยานได้รับความคุ้มกันแล้วหากพยานเบิกความเท็จในการเป็นพยานตามคำสั่งในมาตรา 6002 พยานจะไม่ได้รับความคุ้มกันในความผิดฐานเบิกความเท็จที่กระทำขึ้นในการเบิกความนั้น

¹³¹ Howard Abadinsky , Organized Crime , 6th edition (Stanford : Wadsworth , 2000) p.436 อ้างใน กรองทอง แยมสะอาด การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 74

¹³² จิระนันท์ เพชรแก้วกุล การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา หน้า 83-84

2) ให้การเท็จ เมื่อพยานได้รับความคุ้มครองแล้วหากพยานได้ให้การเท็จในการให้ข้อมูลข่าวสารตามคำสั่งในมาตรา 6002 พยานจะไม่ได้รับความคุ้มครองในความผิดฐานให้การเท็จที่กระทำขึ้นในการให้ข้อมูลข่าวสารนั้น

3) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อพยานได้รับความคุ้มครองแล้วพยานไม่ยอมให้การตามคำสั่งในมาตรา 6002 พยานจะไม่ได้รับความคุ้มครองในความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่พยานกระทำโดยการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

นอกจากพยานจะไม่ได้รับความคุ้มครองในการให้การเท็จ เบิกความเท็จ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 6002 แล้ว ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเคยวางหลักเกี่ยวกับขอบเขตของการได้รับความคุ้มครองดังนี้

1) เกี่ยวกับคดีแพ่ง

ก. คำเบิกความภายใต้การได้รับความคุ้มครองในคดีแพ่ง อาจใช้กับคู่ความในคดีแพ่งนั้นได้ แต่ความคุ้มครองนั้นจะนำมาใช้ในคดีอาญาอื่นไม่ได้

ข. ความคุ้มครองในคดีอาญา ไม่ตัดสิทธิที่จะใช้คำเบิกความของพยานในคดีอาญานั้นในการฟ้องร้องคดีแพ่ง

ค. พยานที่เบิกความภายใต้ความคุ้มครองตามมาตรา 6002 จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความคดีแพ่งหากไม่มีการให้ความคุ้มครองใหม่

ง. คดีแพ่งเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ถูกพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ดังนั้นคำเบิกความที่พยานได้เบิกความไปในคดีอาญาภายใต้ความคุ้มครอง ไม่อาจนำมาใช้ต่อสู้คดีกับพยานได้

2) เกี่ยวกับการสูญเสียงาน

ก. บทบัญญัติที่ 5 แห่งรัฐธรรมนูญ (Fifth Amendment) ไม่ใช่สิทธิขั้นพื้นฐานที่ตำรวจจะใช้ในการปฏิเสธการตอบคำถามในการปฏิบัติตามหน้าที่ ความคุ้มครอง จึงไม่ครอบคลุมไปถึงคำเบิกความเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่

3) เกี่ยวกับคดีภาษีอากร

ก. คำเบิกความของพยานที่ให้ไว้ภายใต้ความคุ้มครองในคดีอาญาสามารถนำไปใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับการขอโทษภาษีที่พยานเป็นจำเลยได้

4) เกี่ยวกับการถูกยึดใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ก. คำกล่าวนำของทนายความที่ได้รับความคุ้มครอง ไม่มีผลบังคับในการให้การต่อ State Bar เนื่องจากการกระทำดังกล่าวไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติที่ 5 แห่ง รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา

5) เกี่ยวกับชื่อเสียงหรือฐานะทางสังคม

ก. ความเสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นผลที่ไม่แน่นอน และอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตจากการเบิกความโดยได้รับความคุ้มกัน แต่ความเสื่อมเสียชื่อนั้นอยู่นอกความคุ้มครองของรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่าความคุ้มกันที่พยานได้รับจำกัดอยู่เฉพาะความคุ้มกันจากเนื้อหาของคำเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร โดยเนื้อหาของคำเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสารนั้น จะไม่ถูกนำมาดำเนินคดีอาญาและคดีอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

5.2.4 การควบคุมการให้ความคุ้มกัน

การกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยานนั้น แม้จะมีความจำเป็นต่อนโยบายทางอาญา แต่การกระทำดังกล่าวเป็นการปฏิเสธหลักตามทฤษฎีแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ซึ่งเชื่อว่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดเขาควรถูกลงโทษเพื่อชดเชยความยุติธรรมที่เสียไปให้คืนมา อย่างไรก็ตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) เห็นว่าความชอบธรรมในการลงโทษอยู่ที่ผลดีที่การลงโทษก่อให้เกิดขึ้น การกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานแม้มีผลทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ แต่หากคำให้การของเขาสามารถทำให้ผู้กระทำผิดอื่นได้รับการพิจารณาลงโทษ ซึ่งหากพิจารณาโดยสัดส่วนแล้วการกระทำผิดของผู้กระทำผิดอื่น มีผลกระทบต่อสังคมมากกว่าส่วนของผู้กระทำความผิดที่จะถูกกันไว้เป็นพยาน การกันผู้ร่วมกระทำผิดที่มีสัดส่วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมน้อยกว่าไว้เป็นพยานย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ ในสหรัฐอเมริกาใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามคสุพินิจ (Opportunity Principle) จึงมีพื้นฐานที่จะพิจารณาไม่ดำเนินคดีตัวบุคคลใดเพื่อประโยชน์สาธารณะได้สะดวก และจัดให้มีการคุ้มกันผู้กระทำความผิดที่กันไว้เป็นพยานคือ¹³³

1) ความคุ้มกันโดยอัตโนมัติ (Automatic Immunity) การกันตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานในสหรัฐอเมริกา กระทำโดยให้ความคุ้มกัน (Immunity) แก่ผู้ร่วมกระทำผิดที่อ้างสิทธิในการไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในทางอาญา กฎหมายที่ให้ความคุ้มกันโดยอัตโนมัตินี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับความคุ้มกันตามกฎหมายของอังกฤษดังที่กล่าวมาแล้ว คือตามกฎหมายดังกล่าวนี้จะมิบทบัญญัติบังคับให้พยานต้องให้การภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ในขณะที่เดียวกันพยานก็จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกฟ้องร้องอันเนื่องมาจากคำให้การของเขานั้นในภายหลัง โดยไม่ต้องขการไม่ให้การขึ้นอ้างและเจ้าพนักงานก็ไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้มีการคุ้มครอง ดังนั้นหากพยานไม่ยอมให้การภายใต้กฎหมายประเภทนี้ พยานอาจจะไม่

¹³³ สุชิน ต่างงาม การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน หน้า 59-60

ถูกฟ้องฐานละเมิดอำนาจศาลก็ได้ เว้นแต่จะปรากฏพฤติการณ์ที่เห็นได้ชัดว่าเขาได้รับความคุ้มครองทดแทนสิทธิที่จะไม่ให้การ และเขาสามารถที่จะใช้ประโยชน์จากความคุ้มครองนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้เห็นว่าการให้ความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ มีอันตรายที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจจะควบคุมได้ว่า ใครควรจะได้รับความคุ้มครองบ้าง ดังนั้นจึงอาจเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้พบภายหลังจากการสอบสวนว่า มีพยานเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งเจตนาที่แท้จริงของเขาไม่ควรถูกให้ความคุ้มครองแก่พยานผู้นั้น ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มีผู้โต้แย้งกฎหมายลักษณะเช่นว่านี้ และเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายประเภทนี้ให้เป็นประเภท claim immunity statutes ให้หมด เพื่อให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสหรัฐ (Federal immunity statutes)

2) ความคุ้มครองตามบทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มครอง (Immunity Statutes)

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแก่ผู้ร่วมกระทำความคิดที่เป็นพยานให้รัฐ ฉบับแรกออกเมื่อ 1857 ถือเป็นแบบอย่างของรัฐที่บัญญัติความคุ้มครองพยานในเวลาต่อๆ มา กฎหมายฉบับนี้ออกเพื่อช่วยเหลือนักข่าวที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกรณีชื้อเสียง ซึ่งนักข่าวปฏิเสธที่จะให้การอันเป็นปรปักษ์ต่อตนเองเป็นเหตุให้ออกกฎหมายเพื่อไม่ดำเนินคดีกับพยานแผ่นดิน แต่ด้วยความรีบร้อนกฎหมายที่ออกจึงมีลักษณะเป็นการล้างมลทินของพยานไป ต่อมา มีการตัดสินคดีของศาลสูงและมีความเห็นว่า รัฐบัญญัติว่าความคุ้มครองพยานในลักษณะนี้ เป็นเหตุเพียงพอที่ทดแทนสิทธิพิเศษตามรัฐธรรมนูญให้สมควร และไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ รัฐต่างๆ จึงออกกฎหมายเช่นว่านี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างตามรัฐธรรมนูญไปแล้ว อย่างไรก็ตามความคุ้มครองประเภทนี้ไม่ครอบคลุมถึงเหตุที่ไม่อาจลงโทษได้ เช่น เหตุที่ได้มีการลงโทษมาแล้ว คดีได้รับการยกฟ้อง คดีขาดอายุความ หรือได้รับการอภัยโทษจากฝ่ายบริหาร เป็นต้น

5.2.5 ผลของการให้ความคุ้มครอง

เมื่อพยานได้รับความคุ้มครองแล้ว หน่วยงานของรัฐอาจเรียกให้พยานให้การโดยพยานไม่สามารถอ้างสิทธิในการไม่ให้การเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองในทางอาญา อย่างไรก็ตามแม้จะได้รับความคุ้มครองแล้ว พยานอาจไม่ยอมเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเกรงผลกระทบอื่นที่อาจเกิดขึ้นกับตน นอกจากการไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหาที่ตนได้รับความคุ้มครอง ศาลสหรัฐอเมริกาเคยวางหลักขอมรับการไม่ยอมเบิกความหรือให้ข้อมูลข่าวสารของพยานดังนี้¹³⁴

1) ในกรณีที่การรักษาความลับในการพิจารณาของลูกขุนใหญ่ไม่เพียงพอ การเบิกความของพยานที่ได้รับความคุ้มครองในบางกรณีต้องทำเป็นความลับ เนื่องจากต้องให้ความ

¹³⁴ จิระนันท์ เพชรแก้วกุล การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา หน้า 84-85

คุ้มครองแก่พยานที่จะไม่ถูกข่มขู่ ถูกคุกคามจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลร้ายจากคำเบิกความของพยาน กรณีเช่นนี้หากรักษาความลับในการพิจารณาของคณะลูกขุนใหญ่ไม่เพียงพอ พยานจะปฏิเสธที่จะเบิกความก็ได้

2) พยานถูกติดตามด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic surveillance) เคยมีคดีระหว่าง *Gelbard V. United States* ในปี ค.ศ. 1972 พยานที่ได้รับความคุ้มครองถูกติดตามด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายจึงไม่ยอมเบิกความเป็นพยาน การติดตามดังกล่าวอาจสร้างความกังวลหวาดกลัวให้แก่พยานได้ ศาลพิพากษาโดยมีส่วนหนึ่งของคำพิพากษาสรุปได้ว่า พยานที่ได้รับความคุ้มครองอาจอ้างเหตุที่ตนถูกติดตามตัวด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อศาล ในการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ยอมเบิกความก็ได้

3) ความกลัวมากกว่าความหวาดหวั่นในอันตรายที่มากกว่าธรรมดา (more than a general apprehension of danger) ศาลได้ใช้วลีนี้เป็นมาตรฐานของความกลัวที่อาจอ้างได้ใน การปฏิเสธที่จะเบิกความ หรือให้ข้อมูลข่าวสารทั้งที่ได้รับความคุ้มครองแล้ว ดังปรากฏในคำพิพากษาของคดีระหว่าง *United States V. Housand*

เหตุอื่นนอกจากเหตุสามประการนี้ ไม่อาจอ้างขึ้นเพื่อปฏิเสธที่จะเบิกความเป็นพยานทั้งที่ได้รับความคุ้มครองแล้วได้ เคยปรากฏการอ้างเหตุปฏิเสธที่จะให้การหลายอย่าง เช่น กลัวการถูกดำเนินคดี กลัวการถูกพิจารณาในศาล เป็นต้น ความกลัวเหล่านี้ฟังไม่ขึ้น

หากพยานปฏิเสธที่จะให้การ พยานอาจถูกดำเนินคดีได้ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีการดำเนินคดีในทางแพ่ง คดีอาญาที่พยานจะถูกดำเนินคดี ได้แก่ คดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ยอมตอบคำถาม และพยานจะถูกดำเนินคดีในคดีที่ตนได้รับความคุ้มครองด้วย โดยถือว่าพยานสละสิทธิที่จะใช้ความคุ้มครองในคดีเดิม ซึ่งตนได้รับการกันตัวไว้เป็นพยาน

5.2.6 การรับฟังพยานหลักฐาน

สหรัฐอเมริกาได้ยึดหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ถ้าปรากฏพยานเป็นผู้ร่วมกระทำผิด คณะลูกขุนต้องพิจารณา คำเบิกความของพยานด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เดิมกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ถูกลงโทษ เพียงเพราะคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบ ต่อมา มีการผ่อนคลายนโยบายการเรื่องนี้ คือ ในคดีที่มีการลงโทษอาจจะขึ้นอยู่กับคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิดเท่านั้น หากคำให้การมีความน่าเชื่อถือเพียงพอ ก็ไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ โดยคำพิพากษาของศาลมักจะกล่าวว่า ไม่ใช่เป็นเรื่องผิดที่ศาลยินยอมให้มีการลงโทษจำเลย เพียงอาศัยคำให้การของผู้ร่วมกระทำผิด โดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบเพียงพอที่จะ

ลงโทษจำเลยได้ ถ้าคณะลูกขุนพอใจภายใต้ข้อวินิจฉัยอันมีเหตุผลที่สมควรเกี่ยวกับความผิดของจำเลย¹³⁵

5.3 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมันใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์ มีหลักการฟ้องคดีตามกฎหมาย (Legality Principle) หรือหลักการฟ้องคดีเชิงบังคับ (Compulsory Prosecution) จึงไม่อาจใช้หลักการพินิจในการสั่งคดีเหมือนกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษหรือประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น การตัวผู้ต้องหาเป็นพยานจึงไม่เกิดกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้ การใช้ระบบกฎหมายในประเทศเยอรมัน มุ่งเน้นหลักประกันความเสมอภาคของบุคคลตามกฎหมาย พนักงานอัยการจะผูกขาดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาแต่เพียงผู้เดียว (Monopoly of Prosecution)¹³⁶ ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้อย่างจำกัด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 374)¹³⁷ โดยเมื่ออัยการมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดกฎหมาย พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลเสมอ และเมื่อยื่นฟ้องแล้วจะยุติคดีโดยการถอนฟ้องไม่ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (StPO) มาตรา 152 ว่า การฟ้องคดีอาญาเป็นหน้าที่ของอัยการ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น อัยการจำต้องฟ้องคดีทุกคดีซึ่งศาลสามารถลงโทษได้ และเป็นคดีซึ่งอาจฟ้องได้หากมีพยานหลักฐานเพียงพอ¹³⁸

อย่างไรก็ดี หลักการข้างต้นใช้เฉพาะกับความผิดร้ายแรง (Verbrechen) เท่านั้น ในความผิดที่มีโทษปานกลาง (Vergehen) อัยการมีดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องได้ ซึ่งถือเป็น

¹³⁵ Charles E. Torica , Wharton's Criminal Evidence , 13 ed. The Lawer Co-Operative Publishing Co. , 1973 , PP.351-352 อ้างใน กรองทอง เข้มสะอาด การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน หน้า 76

¹³⁶ Klaus Sessar , Prosecutorial Discretion in Germany , in The Prosecutor, (California:Sage Publications , 1979), p.255 อ้างใน ศุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกันตัวผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล หน้า 56

¹³⁷ Jay A.Sigler, The Prosecutor: A comparative Functional Analysis : Ibid, p.56 อ้างใน ศุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกันตัวผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล หน้า 56

¹³⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ "ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลในสหรัฐอเมริกา" วารสารนิติศาสตร์ 10 , 1 (2521) หน้า 159.

ข้อยกเว้นของหลักการฟ้องคดีตามกฎหมาย¹³⁹ ซึ่งการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ¹⁴⁰

1) การสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข ส่วนที่เป็นสำคัญและสมควรยกมากล่าวอ้างในที่นี้คือ การสั่งไม่ฟ้องจากเหตุคดีเล็กน้อยที่พนักงานอัยการอาจไม่ดำเนินคดีได้ในกรณีดังนี้

ก. พนักงานอัยการอาจไม่ดำเนินคดีในความผิดอาญาโทษปานกลางได้ถ้าพิจารณาเห็นว่าความชั่ว (Schuld) ของผู้ต้องหาเล็กน้อย และการดำเนินคดีนั้นไม่มีประโยชน์ต่อสาธารณะ (Offentliches Interesse) (มาตรา 153)

ข. พนักงานอัยการอาจไม่ดำเนินคดีในความผิดอาญาที่ตามกฎหมายศาลอาจไม่ลงโทษผู้กระทำได้ (มาตรา 153 บี) แต่การไม่ดำเนินคดีในกรณีนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเช่นเดียวกัน

ค. พนักงานอัยการอาจไม่ยื่นฟ้องข้อใดข้อหาหนึ่งได้ ถ้าเห็นว่าโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับโทษ หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว หรือที่จะลง หรือกำหนดแก่ผู้กระทำความผิดนั้นเล็กน้อย หรือไม่มีน้ำหนัก (มาตรา 154)

ง. ถ้าการกระทำบางอันอาจแยกออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากได้ ซึ่งเกี่ยวกับการกระทำนั้น เป็นที่คาดหมายว่าโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะลง หรือกำหนดใช้นั้นไม่มีน้ำหนัก พนักงานอัยการอาจจำกัดการสอบสวนดำเนินคดีเฉพาะการกระทำส่วนอื่นของความผิดหรือเฉพาะกฎหมายบางฐานความผิดได้ (มาตรา 154 เอ)

นอกจากนี้ยังมีกรณีอื่น คือ ความเกี่ยวข้องกับเขตอำนาจของศาลต่างประเทศ ความผิดอาญาต่อความมั่นคงของรัฐ ผู้กระทำกลับใจและช่วยป้องกันผลร้าย กรณีเหยื่อในความผิดอาญาฐานกรรโชกหรือรีดเอาทรัพย์สิน กรณีคำตัดสินคดีแพ่งหรือคดีปกครอง

2) การสั่งไม่ฟ้องโดยมีเงื่อนไขหรือการชะลอการฟ้อง บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันที่มีลักษณะเป็นการชะลอการฟ้อง คือ มาตรา 153 เอ ซึ่งมีปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1951 ต่อมาแก้ไขเพิ่มเติมในปี

¹³⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, "Prosecutorial Discretion on Decision not to prosecute: A proposal for Thailand" อ้างใน สุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกันตัวผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล หน้า 57

¹⁴⁰ คณิต ฒ นคร "อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง" รวมบทความทางวิชาการของ ศ.ดร.คณิต ฒ นคร กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร 2540 หน้า 155-158

ค.ศ. 1974¹⁴¹ เนื่องจากก่อนหน้านี้เกิดปัญหาการทุจริตของพนักงานอัยการ โดยมาตรา 153 เอ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันบัญญัติว่า โดยความเห็นชอบของศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้น และของผู้ต้องหา พนักงานอัยการอาจรื้อการยื่นฟ้องคดีในความผิดอาญาโทษปานกลางไว้ชั่วคราวได้ โดยวางข้อกำหนดให้ผู้ต้องหาปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

- ก. ให้กระทำการอันใดอันหนึ่งอันเป็นการแก้ไขผลร้ายที่ตนได้ก่อขึ้น
- ข. ให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งแก่องค์กรที่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะหรือแก่

รัฐ

- ค. ให้กระทำการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือ
- ง. ให้ชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดู

ทั้งนี้ ในเมื่อเห็นว่ามาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่เหมาะสม และกรณีนั้นความชั่ว (Schuld) ของผู้ต้องหาเล็กน้อย ทั้งเห็นว่าโดยการวางมาตรการนั้น จะเป็นการขจัดประโยชน์สาธารณะ (Offenentliches Interesse) ออกไปได้ โดยพนักงานอัยการกำหนดเวลาให้ผู้ต้องหาปฏิบัติ และเมื่อผู้ต้องหาปฏิบัติแล้วคดีก็เป็นอันยุติ¹⁴²

ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1993 มีการแก้ไขมาตรา 153 เอ โดยกำหนดว่าพนักงานอัยการสามารถรื้อการยื่นฟ้องในคดีความผิดอาญาโทษปานกลาง ซึ่งไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากศาล

จากบทบัญญัติมาตรา 153 เอ อาจสรุปหลักเกณฑ์ในการชะลอการฟ้องในประเทศเยอรมันได้ดังนี้¹⁴³

- ก. จะต้องขอความเห็นชอบจากศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเสียก่อน เว้นแต่เป็นคดีความผิดอาญาโทษปานกลางซึ่งไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำ
- ข. ผู้ต้องหาต้องยินยอม
- ค. ต้องเป็นคดีโทษปานกลาง
- ง. พนักงานอัยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติได้ตามที่กฎหมายระบุ

เท่านั้น

¹⁴¹ Heinrich Kirschner, op. cit., footnote 65, p.58 อ้างใน สุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกั้นตัวผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดีต่อศาล หน้า 60

¹⁴² คณิต ณ นคร “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง” หน้า 155-156

¹⁴³ Julia Fionda, op.cit., footnote, 67, p.136 อ้างใน สุภกิจ เข้มประชา บทบาทของอัยการในการกั้นตัวผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดีต่อศาล หน้า 60

จ. เมื่อชะลอการฟ้องเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะต้องมีการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องอีกภายหลัง โดยหากผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้วพนักงานอัยการต้องสั่งไม่ฟ้อง

ฉ. พนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรการนั้นเป็นมาตรการที่เหมาะสม

ช. พนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า ในกรณีนั้นความชั่ว (ความน่าตำหนิได้) ของผู้ต้องหาเล็กน้อย

ซ. พนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่า การฟ้องนั้นจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา

แท้จริงแล้ว บทบัญญัติตามกฎหมายมีขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม ปัญหาสังคมประการหนึ่งที่ทำให้สังคมไม่สงบเรียบร้อย คือ อาชญากรรม ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ การกระทำความผิด ให้ยากต่อการค้นหาพยานหลักฐาน อันนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จึงเกิดหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ที่พิจารณาจากคดีที่มีเหตุพิเศษ หรือยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีที่เกิดในที่ลับบุคคลอื่น ไม่สามารถรู้เห็นได้ นอกจากผู้กระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปกระบวนการ และพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นเพิ่มเติมอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำความผิดคนหนึ่งคนใดเป็นพยาน โดยพิจารณาจาก

- 1) ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานนั้นไม่ใช่ตัวการสำคัญ
- 2) ถ้าไม่กันตัวผู้ต้องหาคนนั้นเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี และไม่อาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก
- 3) ผู้ถูกกันเป็นพยาน ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวนและจะไปเบิกความขึ้นศาลได้ตามหลักการพิจารณา

จากนั้นเสนอเหตุผลความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบกันผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดที่ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วพนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นทางคดีเสนอพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการรับสำนวนและมีความเห็นสอดคล้องกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องและสั่งพนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน เพื่อนำคำให้การดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานประกอบคดี โดยการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามปกติจะไม่นิยมสอบสวนในรายละเอียดที่ไม่จำเป็น นอกจากที่สอบสวนไว้เดิมในฐานะผู้ต้องหา เพื่อป้องกันเหตุที่อาจทำให้พยานหลักฐานนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ชอบตามกฎหมาย อันเนื่องจากการถูกชักจูงใจ หรือให้คำในสัญญาได้ ซึ่งความเห็นของพนักงานสอบสวนในการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น บางครั้งพนักงานอัยการอาจไม่เห็นชอบในการกันผู้ต้องหาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่มีส่วนร่วมในการกระทำ

ความคิดไว้เป็นพยานตามที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นไว้ก็ได้ กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการจำมีความเห็นสั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

คดีฆาตกรรมนางสยามล ลากก่อเกียรติ เป็นคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญและเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปในช่วงนั้น การกระทำที่การกระทำเป็นขั้น เป็นตอน นับแต่เริ่มช่วงแรก นายแพทย์บัณฑิต โฆษิตชัยวัฒน์ จำเลยที่ 1 กับผู้ตายมีความรักใคร่ชอบพอจนมีบุตรด้วยกัน 1 คน พร้อมทั้งคู่จดทะเบียนสมรสกัน ต่อมาความรักเริ่มเกิดปัญหาอันอาจเกิดจากการที่จำเลยที่ 1 ไปที่หญิงอื่น จนนำไปสู่การหย่าร้างระหว่างบุคคลทั้งสองและจำเลยที่ 1 ให้ค่าเลี้ยงดูผู้ตายกับบุตรเป็นเงินจำนวน 2,000,000 บาท แต่เหตุการณ์ไม่จบเพียงเท่านั้น หลังจากการหย่าร้าง ผู้ตายมาเปิดร้านตัดเสื้อบริเวณที่พักของจำเลยที่ 1 และก่อกวนจำเลยที่ 1 เช่น ให้บุตร หรือคนอื่นโทรศัพท์ไปด่าว่าจำเลยที่ 1 เป็นต้น จนจำเลยที่ 1 ทนไม่ได้และเรียกมาปรับความเข้าใจกัน แต่ไม่อาจปรับความเข้าใจกันได้ พร้อมกันนี้ผู้ตายยังขู่ว่าหากจำเลยที่ 1 จะแต่งงานใหม่ ผู้ตายจะเข้าไปก่อกวนในงานโดยพาบุตรแต่งชุดดำไปร่วมงาน

ช่วงนั้นจำเลยที่ 1 พบนายบรรจบ นิลห้อย พยานในคดีนี้ที่จำเลยที่ 1 เคยรู้จักมาก่อน จึงได้แจ้งเรื่องให้ทราบพร้อมขอให้นายบรรจบฯ จัดการผู้ตาย ทางนายบรรจบฯ รับจะดำเนินการพร้อมรับเงินค่าจ้างมาจากจำเลยที่ 1 นายบรรจบฯ จึงหาพวกที่จะเข้าร่วมในการกระทำความผิดคือ นายสมหมาย สังข์เคลือบ จำเลยที่ 2 นายสาทิตย์ มีเย็น จำเลยที่ 3 และนายสมหมาย เนียมศรี จำเลยที่ 4 ในการพาผู้ตายไปฆ่า

ในช่วงเกิดเหตุ มีการแบ่งหน้าที่กันทำโดยจำเลยที่ 2 ขับจีรตพานายบรรจบฯ จำเลยที่ 3 และจำเลยที่ 4 ไปดักรอผู้ตาย เมื่อพบผู้ตายแล้วจึงขับรถติดตามไป เมื่อสบโอกาสจำเลยที่ 2 ขับจีรตปาดหน้ารถที่ผู้ตายขับจีให้จอด จากนั้นนายบรรจบฯ ใช้อาวุธปืนขู่ให้ผู้ตายเหยียบจากเบาะนั่งด้านคนขับไปอยู่เบาะหน้าด้านหน้าข้างซ้ายกับบุตรสาวผู้ตาย ส่วนนายบรรจบฯ เข้าไปนั่งล้อมที่กระปุกเกียร์พร้อมใช้อาวุธปืนขู่ผู้ตายไว้ จำเลยที่ 3 เข้าขับรถของผู้ตาย จำเลยที่ 4 เข้านั่งเบาะด้านหลังจากรถผู้ตาย จากนั้นนายบรรจบฯ สั่งให้จำเลยที่ 3 ขับรถผู้ตายไปยังที่เกิดเหตุ โดยมีจำเลยที่ 2 ขับจีรตติดตามไปด้วย เมื่อถึงที่เกิดเหตุนายบรรจบฯ กับพวกได้ร่วมกันฆ่าผู้ตาย และนำทรัพย์สินจำนวนหนึ่งจากผู้ตายมา แล้วปล่อยให้บุตรสาวที่นั่งมาด้วยอยู่กับผู้ตาย หลังเกิดเหตุนายบรรจบฯ กับพวกหลบหนีออกจากที่เกิดเหตุ พร้อมขอค่าจ้างในการกระทำความผิดครั้งนี้จากจำเลยที่ 1 เพิ่มเติม ซึ่งในบางครั้งมีการให้ภรรยาของนายบรรจบฯ ปลอมตัวไปเพื่อขอค่าจ้างดังกล่าวด้วย จนกระทั่งนายบรรจบฯ กับพวกได้รับค่าจ้างครบถ้วนแล้ว ต่อมานายบรรจบฯ กับพวกถูกจับกุมตัวดำเนินคดี

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว คดีมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นคดีร้ายแรงสะท้อนขวัญที่คนจำนวนมากสลดหดหู่กับภาพเด็กหญิงบุตรของผู้ตาย ที่อยู่กับผู้ตายอันเป็นมารดาในช่วงเวลา กลางคืน อีกทั้งคดีนี้เป็นคดีจ้างวานฆ่า ขณะเกิดเหตุฆาตกรรมเป็นเวลากลางคืนบุคคลอื่นไม่ สามารถรู้เห็นได้นอกจากผู้กระทำผิดด้วยกัน ผู้ร่วมกระทำผิดที่รู้เหตุเหตุการณ์โดยตลอด คือ นายบรรจบฯ เนื่องจากเป็นผู้รับทราบมูลเหตุจูงใจการสั่งฆ่าผู้ตายของจำเลยที่ 1 การรับค่าจ้าง การนัดหมายวางแผนกระทำความผิด การนำพรรคพวกมาร่วมในการกระทำความผิด ช่วงเวลานับ แต่เริ่มกระทำความผิด จนถึงความผิดสำเร็จ หากพนักงานสอบสวนจะกั้นนายบรรจบฯ เป็นพยาน ต้องปฏิบัติตามหลักการกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่พนักงานสอบสวนกลับสอบสวนปากค่านาย บรรจบฯ ไว้เป็นพยาน ไม่มีการดำเนินการในฐานะผู้ต้องหา ซึ่งสามารถเปรียบเทียบให้เห็นถึง ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน กับการปฏิบัติในคดี ฆาตกรรมนางสยามฯ ที่พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกล่าวข้างต้น ได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักการกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน
กับการปฏิบัติในคดีฆาตกรรมนางสยามฯ

การปฏิบัติตามหลักการกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน	การปฏิบัติในคดีฆาตกรรมนางสยามฯ
1. เมื่อได้ตัวนายบรรจบฯ มาดำเนินคดี พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหา และฐาน ความผิด พร้อมดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา	1. เมื่อได้ตัวนายบรรจบฯ พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนปากค่านายบรรจบฯ ในฐานะ พยาน
2. พนักงานสอบสวนพิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์ การกั้นผู้ต้องหาเป็นพยานหรือไม่ หากเข้าให้ เสนอเหตุผลความจำเป็นเสนอผู้บังคับบัญชา มี ความเห็น เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว พนักงานสอบสวนต้องทำความเห็นทางคดีเสนอ พนักงานอัยการ	2. ไม่มีการเสนอเหตุผลความจำเป็น ขอกันนาย บรรจบฯ ตามหลักกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน
3. เมื่อพนักงานอัยการรับสำนวนและมีความเห็นสอดคล้องกับพนักงานสอบสวน ให้ พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องและสั่งให้พนักงาน สอบสวน สอบสวนนายบรรจบฯ ไว้เป็น พยาน	3. พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดี เสนอ พนักงานอัยการ โดยไม่ดำเนินคดีกับนาย บรรจบฯ ในฐานะผู้ต้องหา

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

การปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน	การปฏิบัติในคดีฆาตกรรมนางสยามลฯ
4. พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำนาย บรรจบฯ ในฐานะพยานและเสนอให้พนักงาน อัยการใช้เป็นพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้ร่วม กระทำผิดอื่น	4. พนักงานอัยการใช้นายบรรจบฯ เป็น พยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำ ความผิดอื่น

เมื่อการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ต่างมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติ แต่คดีฆาตกรรมนางสยามลฯ พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งพนักงานอัยการกลับมีความเห็นสอดคล้องกับพนักงานสอบสวน พร้อมนำพยานหลักฐานดังกล่าวใช้เป็นพยานหลักฐานชั้นพิจารณาของศาล ผลการดำเนินคดีชั้นศาลมีความเห็นรับฟังคำให้การของนายบรรจบฯ ประกอบการลงโทษผู้ร่วมกระทำผิดอื่น จึงทำให้เห็นว่า

1) บุคคลย่อมได้รับสิทธิในการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การกันผู้ต้องหาเป็นพยานทำให้ผู้ร่วมกระทำผิดไม่ถูกฟ้องลงโทษ จะเป็นการขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) เหตุที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาเป็นพยาน เพื่อประโยชน์ใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวผู้กระทำผิดอื่นชั้นพิจารณาคดี การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ศาลรับฟังพยานหลักฐานส่วนนี้ลงโทษผู้กระทำผิดอื่นเช่นนี้แล้ว พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานอีกหรือไม่

3) พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับพยานบุคคล หรือผู้ต้องหาได้ แต่การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการจะมีอำนาจพิจารณาดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำผิดที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ในฐานะผู้ต้องหาได้หรือไม่เพียงใด

4) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของคู่ความ มีบทบัญญัติตามกฎหมายกำหนดไว้ การรับฟังพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความคิดจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความคิดได้หรือไม่ เพียงใด

5) คำให้การผู้ต้องหาที่กันเป็นพยาน ย่อมบอกถึงรายละเอียด ข้อเท็จจริง พฤติการณ์ การกระทำความคิดทั้งของตนและผู้ร่วมกระทำความคิดอื่น เมื่อผลคดีสิ้นสุดลง คำให้การนั้นอาจถูกนำมาดำเนินคดีภายหลังได้ จะมีวิธีการคุ้มครองผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานหรือไม่ อย่างไร

1. การกันผู้ต้องหาเป็นพยานขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร

หลักความยุติธรรมที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย เป็นกรณีที่มนุษย์ไม่ได้รับความยุติธรรม จึงเรียกร้องความยุติธรรมจากรัฐหรือผู้ปกครองรัฐของตน รัฐมีความจำเป็นต้องนำเอาความยุติธรรมคืนให้กับผู้เรียกร้อง อาจเป็นการลงโทษ หรือชดใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนรูปใดรูปหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยรัฐต้องบัญญัติกฎหมายให้เกิดความเหมาะสมกับประชาชนภายในรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอความ ประกอบหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม¹⁴⁴ อีกทั้งระบบการดำเนินคดีของประเทศไทยที่เป็นระบบกล่าวหา ให้สิทธิในการต่อสู้ของคู่ความอย่างเต็มที่ ตามหลักจึงสมควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนเข้าสู่กระบวนการขั้นตอนของกฎหมาย เพื่อใช้สิทธิต่อสู้กันด้วยพยานหลักฐานชั้นพิจารณาของศาล

ดังนั้น เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมาย กรณีมีพยานหลักฐานเพียงพอฟ้องพนักงานสอบสวนต้องมีความเห็นทางคดีควรสั่งฟ้องในทางกลับกันกรณีมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอฟ้องพนักงานสอบสวนต้องมีความเห็นทางคดีควรสั่งไม่ฟ้อง แต่การกันผู้ต้องหาเป็นพยานจะเป็นกรณีที่ตรงกันข้ามระหว่างพยานหลักฐานกับความเห็นทางคดี กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีความควรสั่งไม่ฟ้องเสนอต่อพนักงานอัยการ แม้มีพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความคิด โดยอ้างเหตุการณ์กันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน ตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ ห้ามมีบทบัญญัติทางกฎหมายรับรองไม่ อีกทั้งเมื่อบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เหตุใดผู้ร่วมกระทำความคิดคนหนึ่งไม่ถูก

¹⁴⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ดำเนินคดีแต่ถูกกันเป็นพยาน ส่วนผู้ร่วมกระทำความคิดในเรื่องเดียวกันอีกคนหนึ่งกลับถูกดำเนินคดี และผู้ร่วมกระทำความคิดที่กันเป็นพยานนั้น มาเป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความคิดของผู้ร่วมกระทำความคิดอื่นชั้นพิจารณาคดีของศาล ทำให้เห็นว่าเป็นการขัดกับหลักรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย

แต่เมื่อศึกษาเหตุผลและความจำเป็นในการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน ในต่างประเทศคือประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีระบบการดำเนินคดีระบบกล่าวหาเหมือนกับประเทศไทย ต่างให้เหตุผลความจำเป็นในการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานเหมือนกัน คือ กันผู้ต้องหาที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดน้อย หรือไม่ใช่ตัวการสำคัญ เพื่อนำพยานหลักฐานที่ได้ไปพิสูจน์ความผิดกับตัวการสำคัญ อันเป็นนโยบายทางอาญาอย่างหนึ่ง ที่รัฐในฐานะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้อาชญากรรม โดยใช้มุมมองว่าใครจะสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมายมากกว่ากัน หากมองในมุมนี้การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน ย่อมเกิดประโยชน์ในการนำพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำผิดเองและไม่ใช่ตัวการสำคัญ นำไปสู่การนำพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับตัวการสำคัญ และเป็นการสมควรที่ตัวการสำคัญที่เป็นผู้ต้นคิดก่อเหตุ บงการให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นนั้น ถูกนำตัวมาลงโทษ ดีกว่าดำเนินคดีได้เฉพาะตัวการไม่สำคัญโดยไม่อาจสาวถึงตัวบงการสำคัญได้ แม้จะมีแนวคิดของนักกฎหมายที่ไม่เห็นด้วย แต่ยังไม่มียุติวิธีที่ดีกว่านี้ และยังเห็นว่าเป็นหน้าที่พื้นฐานของประชาชนแม้จะไม่ใช่ว่าเป็นพนักงานของรัฐ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ¹⁴⁵ ซึ่งอาจต้องเสียผลประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไว้

2. พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานหรือไม่ เพียงใด

หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในกรณีที่มีการกระทำความผิดหรือมีข้อสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี จะละเว้นเสียมิได้ การดำเนินคดีกับบุคคลที่กระทำความผิด กฎหมายต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้น แต่ในการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังคงต้องอาศัยหลัก

¹⁴⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย

เกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความสงบเรียบร้อยต่อสังคมโดยรวม ผู้กระทำ ความผิดทุกคนต้องถูกนำตัวมาดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมายนั้น ตามหลักการแล้วบางครั้งไม่สามารถกระทำได้ อันอาจเนื่องมาจากสภาพพฤติการณ์ของคดีมีการกระทำลักษณะร่วมกันกระทำ ความผิด มีความสลับซับซ้อน กระทำในที่ลับยากต่อการหาพยานหลักฐาน นอกจากผู้ร่วมกระทำ ความผิดด้วยกันที่สามารถให้การในรายละเอียดของคดีได้ จึงเกิดแนวคิดการกันตัวผู้ร่วมกระทำ ความผิดเป็นพยาน เพื่อจะได้ทราบถึงขั้นตอนรายละเอียดของเหตุการณ์ รวมถึงตัวการสำคัญในคดี ดังนั้น การกันตัวผู้ร่วมกระทำ ความผิดเป็นพยานจึงต้องไม่ใช่ตัวการสำคัญ รวมถึงไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นมายืนยันการกระทำ ความผิดได้ และพยานดังกล่าวต้องสามารถนำตัว ไปเบิกความต่อศาล โดยในส่วนของพนักงานสอบสวนมีการกำหนดหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการกัน ผู้ต้องหาเป็นพยานคือ

1) คดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากซับซ้อน หรือร้ายแรง และคนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐาน อย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้ร่วมรู้ร่วมเห็นในคดีนั้น พอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลไว้เป็นพยานก็ได้

2) เมื่อมีความจำเป็นที่จะกันผู้ต้องหา ซึ่งได้ร่วมหรือเกี่ยวข้องในการกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาด้วยความรอบคอบประกอบด้วย หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ก. ผู้ต้องหาที่จะกันเป็นพยานนั้น ไม่ใช่ตัวการสำคัญ
- ข. ถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนนั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดีและไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก
- ค. ผู้ที่จะถูกกันเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวน และจะไปเบิกความชั้นศาลได้

จากการศึกษาระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน การนำไป บังคับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้น ผู้เขียนพบว่าคดีฆาตกรรมนางสยามกล ลาก่อเกียรติ ตัวการสำคัญที่สุดในคดี คือ นายแพทย์บัณฑิตฯ จำเลยที่ 1 ที่เป็นผู้ใช้จ้ำงวานให้เกิดเหตุ คดีนี้ขึ้น แต่การกระทำ ความผิดในเรื่องนี้มีการยุ่งยากซับซ้อน การกระทำ ความผิดเกิดในที่ลับ ผู้รู้เห็นเหตุการณ์มีเพียงผู้ร่วมในการกระทำ ความผิด และบุคคลที่จะสามารถให้การเชื่อมโยงไปถึง จำเลยที่ 1 มีเพียงนายบรรจบฯ เพียงผู้เดียว ทำให้การของนายบรรจบฯ สามารถเชื่อมโยงนำสู่

พยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จ้างวานฆ่า และผู้ร่วมกระทำความผิดทั้งหมด

แต่เมื่อดูตามหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานจะเห็นว่านายบรรจบฯ มีส่วนสำคัญทางคดีอยู่ 2 ประการคือ

- 1) เป็นตัวการสำคัญในคดีฆาตกรรม เพราะอยู่ในขณะเกิดเหตุฆาตกรรมนางสยามฯ
- 2) ไม่ใช่ตัวการสำคัญในคดีจ้างวานฆ่า เพราะเป็นผู้รับจ้างจากจำเลยที่ 1 ไปฆาตกรรมนางสยามฯ

ตามแนวทางปฏิบัติการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน หากมองในช่วงการรับจ้างจากจำเลยที่ 1 นายบรรจบฯ ย่อมไม่เป็นตัวการสำคัญสามารถใช้หลักเกณฑ์การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานได้ แต่หากมองในช่วงที่มีการฆาตกรรมจะไม่สามารถกันตัวนายบรรจบฯ ไว้เป็นพยานได้ เพราะนายบรรจบฯ เป็นตัวการสำคัญในการรับจ้างจากจำเลยที่ 1 พร้อมรวบรวมพวกไปทำการฆาตกรรม เป็นผู้สั่งการในเหตุการณ์ฆาตกรรมโดยตลอด นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องหาอื่นที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ให้การสอดคล้องต้องการ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ สามารถนำมาสู่การดำเนินคดีกับบุคคลที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ฆาตกรรมนั้นได้ ส่วนพยานหลักฐานช่วงการจ้างวาน พยานหลักฐานช่วงนี้มีเพียงนายบรรจบฯ เท่านั้นที่เป็นผู้ร่วมในการกระทำความผิด และเป็นพยานเพียงปากเดียวที่รู้เห็นเหตุการณ์เชื่อมโยงไปสู่จำเลยที่ 1 อันเป็นตัวการสำคัญ แต่พนักงานสอบสวนไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าอาจเกิดจาก

1) หากมีการปฏิบัติตามระเบียบแล้ว ย่อมเป็นการชும்เสี่ยงที่พนักงานอัยการอาจจะไม่ให้ความเห็นชอบในการกันตัวนายบรรจบฯ ไว้เป็นพยาน เพราะอาจมองถึงการเป็นตัวการในช่วงที่เหตุฆาตกรรมทางสยามฯ โดยไม่ได้คำนึงถึงการนำตัวนายบรรจบฯ มาเป็นพยานเพื่อนำตัวบงการ คือ จำเลยที่ 1 มาดำเนินคดี ทำให้พนักงานอัยการสามารถมีความเห็นสิ่งไม่ควรกันตัวนายบรรจบฯ เป็นพยาน พร้อมให้ส่งตัวผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานมาฟ้องได้ แต่หากมีการสอบสวนปากค่านายบรรจบฯ ไว้เป็นพยาน โดยไม่มีการแจ้งข้อหาแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งการตามความเห็นสมควร ให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่ไม่อาจสั่งพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาคำดำเนินคดีกับบุคคลที่พนักงานสอบสวนไม่ได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาคำดำเนินคดีให้เป็นผู้ต้องหาได้ พนักงานอัยการหากเห็นควรว่าสมควรแจ้งให้ผู้ใดเป็นผู้ต้องหา พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงการแนะนำให้พนักงานสอบสวน

ดำเนินการ หากพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการ พนักงานอัยการอาจมีหนังสือแจ้งทางผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการในเรื่องดังกล่าว¹⁴⁶

2) คำให้การของนายบรรจบฯ หากดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา นายบรรจบฯ จะอยู่ในฐานะผู้ร่วมกระทำความคิดให้การขัดท้อตนเอง พยานหลักฐานอาจมีน้ำหนักน้อยไม่พอให้ศาลรับฟังเป็นพยานยืนยันการกระทำความคิดกับจำเลยที่ 1 ไม่เหมือนกับคำให้การในฐานะพยาน เพราะคำให้การในฐานะผู้ต้องหา นั้น กฎหมายให้ผู้ต้องหาจะให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ และไม่มีความหมายเอาผิดเกี่ยวกับการให้การอันเป็นเท็จ ไม่เหมือนกับพยานซึ่งหากให้การอันเป็นเท็จอาจถูกดำเนินคดีอาญาได้

3) นายบรรจบฯ ถือเป็นบุคคลที่ทราบและรู้เหตุการณ์ในมูลเหตุ วิธีการ เหตุการณ์ พฤติกรรมต่างๆ ของคดีทั้งหมดที่ดีที่สุด มากกว่าผู้ต้องหาบุคคลอื่น หากไม่กั้นนายบรรจบฯ ไว้เป็นพยานแล้ว จะเป็นการยากที่จะนำพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดกับจำเลยที่ 1 เพราะผู้ต้องหาอื่นเป็นเพียงบุคคลที่มาร่วมกระทำความคิดโดยการชักชวนจากนายบรรจบฯ ไม่สามารถเชื่อมโยงพยานหลักฐานไปสู่ตัวการสำคัญอันเป็นผู้บงการ คือ ผู้ต้องหาที่ 1 ได้

4) หากต่อมานายบรรจบฯ ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวน ทางอธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุดในปัจจุบัน) เคยมีแนวการสั่งคดีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุบรรณ ผู้ต้องหาในคดีให้สินบนเจ้าพนักงาน เนื่องจากผู้ต้องหาในคดีนี้เคยเป็นผู้เสียหายและเป็นพยานโจทก์ในคดีที่ฟ้องเจ้าพนักงาน (พลเอกสุรจิต จารุเสถียร) ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกและรับสินบน จนในที่สุดศาลฎีกามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดให้ลงโทษเจ้าพนักงานผู้เรียกและรับสินบนไปแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2510) แต่เมื่อคดีถึงที่สุดกลับมีการดำเนินคดีนายสมฤกษ์ฯ ผู้ให้การเป็นพยานในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเมื่อเทียบเคียงในเรื่องที่นายบรรจบฯ กับนายสมฤกษ์ฯ ซึ่งเป็นพยานสำคัญเข้าเบิกความจนสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ จึงไม่สมควรกลับมาฟ้องบุคคลซึ่งครั้งหนึ่งได้รับอนุญาตให้นำข้อเท็จจริงมาให้การเป็นพยานอันเป็นประโยชน์ต่อบุคคลผู้ร่วมในคดีนั้นซ้ำอีก และไม่เคยปรากฏว่าในภายหลังจะมีการกลับมาสอบสวนเอาผิดกับพยานที่ให้การเป็นผู้ต้องหาอีก เพราะจะทำให้พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้ามาให้การเนื่องจากกลัวจะถูกฟ้องดังกล่าว

5) หากมีการฟ้องพนักงานสอบสวนในเหตุที่ปฏิบัติหน้าที่มิชอบ ก็มีปัญหาว่าการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมิชอบอย่างไร เพราะการกระทำของพนักงานสอบสวนกระทำไปโดยเจตนาสุจริต เพื่อนำตัวการสำคัญมาลงโทษอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐ ประกอบการไม่

¹⁴⁶ ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 402/2546

ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าว ศาลให้ความเห็นว่านายบรรจบฯ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินคดีกับนายบรรจบฯ และสอบสวนไว้เป็นพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้มีบทบัญญัติใดที่ห้ามพนักงานสอบสวนกันผู้กระทำความผิดเป็นพยาน รวมทั้งรับฟังพยานหลักฐานของนายบรรจบฯ ลงโทษจำเลยที่ 1 เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

แม้ไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายระบุถึงหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่การกำหนดหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าวเป็นของหน่วยงานออกให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการที่จะไม่มีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ร่วมในการกระทำความผิด และนำตัวผู้ต้องหาผู้นั้นมาเป็นพยานพิสูจน์ความผิดของตัวการสำคัญ โดยนำหน่วยงานที่มีหน้าที่ฟ้องคดี คือ พนักงานอัยการ มาเป็นผู้กลั่นกรองดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานด้วย ประกอบพนักงานสอบสวนถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องเคารพกฎระเบียบปฏิบัติที่ออกมากำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ การไม่ปฏิบัติตามหลักกันผู้ต้องหาเป็นพยานดังกล่าว ย่อมมองให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนไม่ถือปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติที่หน่วยงานกำหนดไว้ ซึ่งอาจถูกดำเนินการทางวินัย และประชาชนโดยทั่วไปอาจมองภาพลักษณ์ของพนักงานสอบสวนไปในทางไม่มี และประการสำคัญอีกประการหนึ่ง อาจมองได้ว่า การไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานนี้ เกิดจากการชักจูงใจ ให้สัญญา ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ร่วมกระทำความผิด อันส่งผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

ดังนั้น การกันผู้ต้องหาเป็นพยานยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องถือปฏิบัติ เพราะในบางคดีพยานหลักฐานในการนำไปสู่ตัวการสำคัญไม่มี หรือมีน้อยมากจนไม่อาจนำมาเป็นพยานหลักฐานนำไปสู่พิสูจน์ความผิดของตัวการสำคัญได้ การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน จะเป็นการล่วงรู้ถึงรายละเอียด พฤติการณ์ ขั้นตอนการกระทำต่างๆ จากตัวผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนเพื่อพิสูจน์ค่าให้การของผู้ที่ร่วมกระทำความผิดและถูกกันตัวไว้เป็นพยานว่า มีพยานหลักฐานเป็นจริงตามที่ผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวให้การ และเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดจริงตามนั้นหรือไม่ อีกทั้งการดำเนินคดีผู้ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหา และต่อมาจึงกันไว้เป็นพยาน การดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหาดังกล่าวจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ มีการรวบรวมพยานหลักฐานอันเป็นที่ยุติและเห็นสมควรให้มีการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวไว้เป็นพยาน อันนำไปสู่เหตุการณ์รับฟังพยานในชั้นต้นว่า ไม่มีการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง หรือชักจูงใจ อันทำให้พยานหลักฐานนั้นเสียไป

3. พนักงานอัยการมีอำนาจในการพิจารณาดำเนินการกับผู้ร่วมกระทำความผิด ที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานได้หรือไม่ เพียงใด

หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานที่เห็นปฏิบัติกันอยู่ อาจมีลักษณะดังนี้

1) พนักงานสอบสวนเห็นควรกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และพนักงานอัยการเห็นสอดคล้องกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานไว้ในฐานะพยาน แล้วเสนอให้พนักงานอัยการนำมาเป็นพยานหลักฐานประกอบคดี

2) พนักงานสอบสวนดำเนินคดีผู้ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหา และทำความเห็นทางคดีเสนอพนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการเห็นควรกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง และสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานอัยการเห็นควรกันเป็นพยานไว้ในฐานะพยาน แล้วเสนอให้พนักงานอัยการนำมาเป็นพยานหลักฐานประกอบคดี

3) พนักงานสอบสวนเห็นควรกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่พนักงานอัยการเห็นไม่ควรกันตัวเป็นพยาน พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนกันเป็นพยาน มาฟ้องคดี

คดีฆาตกรรมนางสยามลฯ ซึ่งพนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน โดยไม่นำหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานมาใช้ พนักงานอัยการจะสามารถสั่งการให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลที่เห็นว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหาได้หรือไม่

เมื่อมองในรูปแบบของการปฏิบัติงานเห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานในชั้นต้น เพื่อให้พนักงานอัยการทำหน้าที่กลั่นกรองพยานหลักฐานนั้นว่ามีเพียงพอหรือไม่ พนักงานอัยการจึงน่าจะมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาสั่งการในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมา รวมถึงการดำเนินคดีกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ปรากฏเป็นผู้กระทำความผิดด้วย

แต่ตามกฎหมายพนักงานอัยการมีอำนาจเพียงสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานมาซักถาม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 (2) ไม่มีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ใดในฐานะผู้ต้องหา หากพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีกับผู้ใดเป็นผู้ต้องหา พนักงานอัยการมีเพียงให้คำแนะนำพนักงาน

สอบสวนให้ดำเนินคดี หากพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการ พนักงานอัยการสามารถทำเรื่องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการได้

ในส่วนนี้หากมองในเรื่องของการคานอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน และพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาคดีในกรณคดีในการทำความเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้อง พนักงานอัยการย่อมรู้ได้จากพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่า ผู้ใดมีส่วนในการกระทำความผิดหรือไม่ และสมควรดำเนินการอย่างไร ประกอบประเทศไทยใช้กฎหมายระบบกล่าวหา การใช้พยานหลักฐานนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยชั้นพิจารณาคดีของศาล เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ที่จะต้องตรวจสอบพยานหลักฐานที่จะใช้ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ประกอบอำนาจการฟ้องคดีเป็นของพนักงานอัยการในการทำความเห็นหลังจากได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน การให้อำนาจพนักงานอัยการเพียงสั่งสอบสวนเพิ่มเติม นั้น ย่อมมองเห็นได้ว่าขัดหลักการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี เพราะพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้อง รวมถึงการสั่งไม่ฟ้องแม้มีพยานหลักฐานพอฟ้อง หากเห็นว่าการฟ้องนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศอังกฤษ ต่างให้ความสำคัญกับการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการเป็นอย่างมาก

ดังนั้น อาจถือว่าพนักงานอัยการเปรียบเสมือนตุลาการเบื้องต้นในการพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี เมื่อพนักงานอัยการมีอำนาจดังกล่าวการพิจารณาว่าผู้ใดสมควรจะได้รับการดำเนินคดีหรือไม่ นั้น น่าจะเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ไม่ใช่มีอำนาจเพียงสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมพยานบุคคลหรือผู้ต้องหา ที่มีการสอบสวนไว้แล้ว แต่ต้องมีอำนาจการสั่งให้ดำเนินคดีกับผู้ใดที่เห็นว่าเป็นผู้กระทำความผิดในฐานะผู้ต้องหาด้วย แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหามาก่อนก็ตาม

4. การรับฟังพยานจากผู้ร่วมกระทำความผิดจะรับฟังได้เพียงใด

คำให้การของผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำความผิด ถือเป็นคำขัดท้อระหว่างผู้กระทำความผิดด้วยกัน โดยหลักคำขัดท้อของผู้กระทำความผิดอาจเป็นจริงหรือไม่ก็ได้ เพราะตามปกติคนเรามากจะป้ายความผิดให้คนอื่น ยิ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาด้วยแล้วจึงไม่มีหลักประกันว่าจะพูด

ความจริง เพราะผู้ต้องหาจะให้การอย่างไร หรือไม่ให้การอย่างไรก็ได้ เป็นสิทธิตามกฎหมายให้ไว้¹⁴⁷ และไม่ผิดฐานแจ้งความเท็จหรือเบิกความเท็จใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็นคำให้การของผู้ต้องหาที่กระทำความผิด

คำชี้ขาดของผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำผิดด้วยกัน ไม่มีกฎหมายใดห้ามศาลรับฟัง แต่คำชี้ขาดดังกล่าวยังคงรับฟังได้ แต่รับฟังในฐานะพยานชี้ขาดที่ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพัง เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษ หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นสนับสนุน¹⁴⁸ อันเห็นได้ว่าแม้จะเป็นพยานบอกเล่า หรือพยานชี้ขาด ศาลมีหน้าที่ในการรับฟังพยานเหล่านั้นว่ามีน้ำหนักรับฟังได้เพียงใด หากเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยเหตุและผล คือมีเหตุผลอันหนักแน่นน่าเชื่อ มีพฤติการณ์พิเศษ หรือมีพยานหลักฐานอื่นประกอบคำให้การที่มีความเชื่อมโยง เป็นเหตุเป็นผล ยากที่ผู้ไม่เห็นเหตุการณ์หรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นจะบอกให้ทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าวได้ ศาลมีอำนาจในการรับฟังพยานนั้น แม้นคำชี้ขาดของผู้ต้องหาด้วยกันในชั้นสอบสวนก็สามารถรับฟังประกอบพยานอื่นของโจทก์ได้ หากคำชี้ขาดนั้นมีได้เกิดจากเจตนาเพื่อให้ตนเองพ้นผิดหรือได้ประโยชน์จากการชี้ขาดนั้น หรือมิได้เป็นเรื่องการปิดความผิดของผู้ชี้ขาดให้เป็นความผิดของผู้ต้องหาคนอื่นแต่ผู้เดียว¹⁴⁹ คำชี้ขาดดังกล่าวย่อมมีน้ำหนักในการรับฟัง ส่วนกรณีผู้ร่วมกระทำผิดที่ไม่ได้ถูกฟ้องและถูกอ้างเป็นพยาน ศาลยอมรับฟังคำพยานเช่นนี้มาโดยตลอด แต่ศาลจะรับฟังด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้พยานเช่นนี้อาจเบิกความช่วยเหลือคดีฝ่ายโจทก์เกินกว่าความเป็นจริง¹⁵⁰ พยานย่อมมีความโน้มเอียงที่จะทับถมความผิดให้ผู้อื่นเพื่อตนเองจะได้หลุดพ้นจากการถูกฟ้องร้องไป ซึ่งหลักการนี้ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศต่างใช้หลักในลักษณะคล้ายเคียงกัน

อีกทั้งผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน หากต่อมากลับคำให้การ เช่น พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีและขอกันตัวผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบตามพนักงานสอบสวนและสั่งไม่ฟ้อง พร้อมสั่งให้สอบสวนผู้ต้องหาดังกล่าวในฐานะพยาน แต่พยานดังกล่าวกลับให้การในรายละเอียดไม่เหมือนกับที่เคยให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหาครั้งแรก หรือผู้ต้องหาถูกกันตัวไว้เป็นพยาน และเมื่อพนักงานสอบสวนมีความเห็นเสนอให้พนักงาน

¹⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4

¹⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227/1

¹⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2218/2531

¹⁵⁰ หุยกต์ แสงอุทัย *ตอบคำถามของนายปิ่น สมวงษ์ ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์หุยกต์ แสงอุทัย จัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2523* หน้า 256 อ้างใน สุชิน ต่างงาม *การกันตัวผู้กระทำผิดเป็นพยาน* หน้า 117

อัยการ ทางพนักงานอัยการมีความเห็นพ้องกับพนักงานสอบสวน พร้อมสั่งให้สอบปากคำผู้ต้องหาในในฐานะพยาน ซึ่งพยานที่ถูกกันไว้ก็ให้การเหมือนกับที่ให้การในฐานะผู้ต้องหาครั้งแรก แต่เมื่อถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล ผู้ต้องหาที่ถูกกันไว้เป็นพยานกลับคำให้การในชั้นศาล การกลับคำให้การดังกล่าวทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน หรือชั้นศาล จะมีผลในการรับฟังพยานหรือไม่

หากเป็นในชั้นพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีการกันตัวผู้ต้องหาและพนักงานอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้องพร้อมสั่งให้สอบผู้ต้องหาดังกล่าวเป็นพยาน จะเห็นว่าช่วงเวลานั้นสภาพความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเป็นผู้ต้องหาได้หมดไป รวมถึงการสอบปากคำดังกล่าวมีในฐานะพยานประกอบหลักการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานของตำรวจ แจ้งให้พนักงานสอบสวนพยายามสอบปากคำเพิ่มเติมให้น้อยที่สุดโดยให้ยึดคำให้การตามที่ให้การไว้เดิมในฐานะผู้ต้องหา เพื่อกันปัญหาการรับฟังพยานว่าจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าสภาพของผู้ต้องหาที่ให้การในช่วงนี้มีสภาพของพยานเต็มตัว หากคำให้การเป็นเท็จย่อมเป็นความผิดตามกฎหมาย¹⁵¹ รวมถึงกรณีชั้นศาลด้วย หากผู้ต้องหาที่ถูกกันตัวไว้เป็นพยาน และเบิกความเท็จชั้นการพิจารณาคดี ย่อมเป็นความผิดเช่นกัน¹⁵²

5. การคุ้มครองผู้ร่วมกระทำผิดที่เข้าเบิกความเป็นพยานมิเพียงใด

หลักความยุติธรรมนอกจากจะกำหนดไว้เป็นกฎหมายแล้ว ยังมีหลักยุติธรรมในการชดเชย ที่ให้คำนึงถึงความเสียหายเป็นสำคัญ โดยถือว่าความเสียหายต้องแก้ไขหรือเยียวยาเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผู้ร่วมกระทำผิดที่เข้าให้การเป็นพยาน ตามหลักการของต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ต่างให้ความสำคัญกับเรื่องหลักประกันพยานว่าจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในภายหลัง ทั้งนี้เหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนกับสิทธิที่ผู้ต้องหานั้นมาให้การเป็นพยาน โดยให้การเป็นประกันต่อตนเองในคดีอาญาอันเป็นสิทธิพื้นฐาน พร้อมเป็นการชดเชยตามหลักยุติธรรมที่ว่า เมื่อให้การเป็นพยานของรัฐแล้ว ย่อมได้รับการชดเชยคือไม่ถูกดำเนินคดีในเรื่องที่ตนได้กระทำความผิดนั้น

ประเทศไทยมีบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นประกันต่อตนเองในคดีอาญา แต่หากบุคคลนั้นให้การอันเป็นประกันกับตนเองแล้ว ไม่มีบทบัญญัติในการรับรองคุ้มครอง นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่สามารถนำคำให้การอันเป็นประกันต่อตนเองนั้น

¹⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172

¹⁵² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177

มาฟ้องคดีได้อีก ดังดูจากกรณีผู้ร่วมกระทำความคิดอื่นที่ตกเป็นผู้ต้องหาและไม่ได้รับการกันเป็นพยาน อาจทำเรื่องกล่าวโทษให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกกันตัวไว้เป็นพยาน¹⁵³ หรือเมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานแล้ว ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีเองได้ในฐานะผู้เสียหาย¹⁵⁴ ไม่เหมือนกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศอังกฤษ ที่ต่างออกกฎหมายในลักษณะห้ามนำคำให้การของผู้ร่วมกระทำความคิดที่ให้การเป็นประจักษ์ต่อตนเองในคดีอาญานั้น มาดำเนินคดีอีกในภายหลัง

แต่ในกรณีมีการแจ้งความกับพนักงานสอบสวน ผลดำเนินคดีอาจได้รับการคุ้มครองตามแนวการสั่งคดีเห็นควรสั่งไม่ฟ้องนายสมฤกษ์ กิตติสุบรรณ ผู้ต้องหาในคดีให้สินบนเจ้าพนักงาน เนื่องจากผู้ต้องหาในคดีนี้เคยเป็นผู้เสียหายและเป็นพยานโจทก์ในคดีที่ฟ้องเจ้าพนักงาน (พลเอกสุรจิต จารุเสถณี) ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกรับสินบน จนในที่สุดศาลฎีกามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดให้ลงโทษเจ้าพนักงานผู้เรียกรับสินบนไปแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๘/๒๕๑๐) เมื่อคดีถึงที่สุดกลับมีการดำเนินคดีนายสมฤกษ์ฯ จึงไม่สมควรกลับมาฟ้องบุคคลซึ่งครั้งหนึ่งได้รับอนุญาตให้นำข้อเท็จจริงมาให้การเป็นพยานอันเป็นประจักษ์ต่อบุคคลผู้ร่วมในความผิดนั้นซ้ำอีก และไม่เคยปรากฏว่าในภายหลังจะมีการกลับมาสอบสวนเอาผิดกับพยานที่ให้การเป็นผู้ต้องหาอีก เพราะจะทำให้พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้ามาให้การเนื่องจากกลัวจะถูกฟ้องดังกล่าว แม้จะมีแนวการให้ความคุ้มครองดังกล่าว ในสภาพความเป็นจริงผู้ร่วมกระทำความคิดที่เข้าเบิกความเป็นพยาน ยังอาจถูกกล่าวโทษ หรือถูกผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ทำให้เห็นว่า การคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความคิดที่เข้ามาเบิกความเป็นพยาน ตามสภาพความเป็นจริงยังไม่มีการคุ้มครองอย่างแท้จริง

¹⁵³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8)

¹⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ปัญหาอาชญากรรมที่มีการพัฒนารูปแบบจากเดิม ทำให้ยากต่อมานำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ประกอบการนำพยานหลักฐานเพื่อต่อสู้ชั้นพิจารณาคดีของศาล พยานหลักฐานนั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบ ซึ่งจุดเริ่มของคดีอันนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามปกติเริ่มจากพนักงานสอบสวน ที่มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริง พิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และมีความยุติธรรม เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอในการรับฟังของศาล แต่ในการรวบรวมพยานหลักฐานบางคดี เป็นคดีที่เกิดขึ้นในที่ลับ หรือเป็นคดีที่เป็นที่เกรงกลัวของประชาชนส่วนใหญ่ หรือเป็นคดีที่มีการกระทำความผิดในลักษณะกระบวนการ หรือคดีพิเศษต่างๆ ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างยากยิ่ง บางครั้งพนักงานสอบสวนไม่อาจจะรวบรวมพยานหลักฐาน มาเพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ แนวทางแก้ไขวิธีหนึ่งคือการนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ กันตัวออกมาเป็นพยานยืนยันการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น โดยมีหลักวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานกำหนดไว้ในระเบียบเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางกรณีไว้ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คดีฆาตกรรมนางสยามฯ พนักงานสอบสวนไม่ถือปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ศาลรับฟังพยานผู้ร่วมกระทำความผิดที่ไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ปากนี้ เป็นพยานยืนยันการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น ผู้เขียนเกิดปัญหาว่า หลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานนั้น ขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิในการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันหรือไม่ การที่พนักงานสอบสวนสอบสวนปากคำผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน โดยไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ศาลรับฟังพยานหลักฐานส่วนนี้ลงโทษผู้กระทำความผิดอื่นเช่นนี้แล้ว พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบการกันผู้ต้องหาเป็นพยานอีกหรือไม่ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิด ที่พนักงานสอบสวนไม่

ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ในฐานะผู้ต้องหาได้หรือไม่ การรับฟังพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความผิดจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดได้หรือไม่ และจะมีวิธีการคุ้มครองผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานหรือไม่ อันนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ศึกษาหลักเกณฑ์การใช้อำนาจและดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งผลการการศึกษาวิเคราะห์ในข้อมูลเอกสารต่างๆ พบว่า

1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน เกิดจากรัฐต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในบ้านเมือง เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในบางกรณีเป็นคดีที่ยุ้งยากซับซ้อน ยากแก่การหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ผู้รู้เห็นเหตุการณ์มีเพียงผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเท่านั้น จึงเกิดแนวคิดนำผู้ร่วมกระทำความผิดที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ กันเป็นพยานเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น แต่แนวคิดนี้อาจขัดต่อหลักความยุติธรรม หลักสิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่ต้องได้รับคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การกันผู้ต้องหาเป็นพยานอาจมองได้ว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดคนหนึ่งไม่ต้องรับโทษเพราะถูกกันเป็นพยาน อีกคนหนึ่งที่ร่วมกระทำความผิดเหมือนกันต้องรับโทษ ในแนวคิดนี้เมื่อมองถึงประโยชน์ส่วนร่วมในการต่อสู้อาชญากรรมให้เกิดผล ย่อมต้องการลงโทษกับตัวการสำคัญหรือตัวบงการต้นเหตุ แนวคิดการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ถึงจะขัดหลักความยุติธรรม หลักสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าว แต่เพื่อประโยชน์ส่วนร่วมยังเห็นควรกระทำอยู่ เพราะยังไม่มีวิธีการใดที่ดีกว่านี้

2) หลักเกณฑ์การใช้อำนาจและดุลพินิจในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ในส่วนของพนักงานสอบสวนแม้จะไม่มีอำนาจการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีมีมูล แต่เมื่อมีหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ออกมาใช้บังคับพร้อมให้ผ่านการกลั่นกรองจากพนักงานอัยการอีกชั้นหนึ่ง การใช้อำนาจและดุลพินิจดังกล่าวเปรียบเสมือนการใช้ดุลพินิจการสั่งไม่ฟ้องคดีมีมูลโดยไม่มีเงื่อนไข เทียบเคียงกับต่างประเทศที่ใช้กฎหมายระบบกล่าวหาเหมือนกับประเทศไทย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ที่ใช้หลักลักษณะคล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า

1) การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน หากมองผิวเผินย่อมเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม หลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพราะบุคคลย่อมได้รับสิทธิ เสรีภาพเท่าเทียมกัน แต่การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน มุ่งผลประโยชน์ในภาพรวมเป็นหลัก คือ ไม่ดำเนินคดี

กับผู้ร่วมกระทำความคิดที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ เพื่อนำข้อมูล พยานหลักฐานที่ได้รับจากผู้กระทำความคิดนั้น นำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความคิดที่เป็นตัวการสำคัญมาลงโทษ

2) ถึงแม้แนวคิดฆาตกรรมนางสยามมลฯ พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามหลักการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่ศาลรับฟังพยานหลักฐานในส่วนประกอบพิจารณาโทษผู้ร่วมกระทำความคิดอื่น พนักงานสอบสวนยังคงต้องยึดถือปฏิบัติตามหลักการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานต่อไป เพราะหลักการปฏิบัติผ่านการกลั่นกรองทั้งของในส่วนผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในฐานะผู้ฟ้องคดี รวมถึงมีขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน และสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ร่วมกระทำความคิดอื่นชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ การไม่ปฏิบัติตามหลักการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน ย่อมเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานที่อาจเกิดความไม่น่าเชื่อถือ เพราะมีอาจมองว่าเป็นการจงใจ ให้สัญญา ทำให้พยานหลักฐานนั้นเสียไป รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

3) พนักงานอัยการทำหน้าที่ผู้ฟ้องคดีต่อศาล ย่อมทราบและเข้าใจในข้อมูลทางคดีว่าพยานหลักฐานที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนนั้นมีเพียงใด บุคคลใดสมควรกันเป็นพยาน บุคคลใดสมควรได้รับโทษ ดังนั้นพนักงานอัยการจึงสมควรมีอำนาจในการสั่งคดี รวมถึงสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความคิดอื่น แม่นในชั้นพนักงานสอบสวนจะไม่มีการดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหามาก่อนก็ตาม

4) การรับฟังพยานหลักฐาน ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานของผู้ร่วมกระทำความคิดได้ แต่การรับฟังต้องระมัดระวัง ไม่ควรเชื่อพยานบุคคลจากผู้ร่วมกระทำความคิดด้วยกันตามลำพัง นอกเสียจากมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษ หรือมีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าได้กระทำความคิดจริง ศาลก็สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

5) การคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความคิดที่เข้าเบิกความ แม่นจะมีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยาน ที่เสมือนให้ความคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความคิดที่เข้าเบิกความโดยการไม่ดำเนินคดี หรือตามแนวปฏิบัติของพนักงานอัยการ ที่มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องกรณีนายสมฤกษ์ กิตติสุบรรณ ผู้ต้องหาคดีให้สินบน แต่ในความเป็นจริงกฎหมายยังให้สิทธิผู้ร่วมกระทำความคิดสามารถกล่าวโทษผู้ร่วมกระทำความคิดอื่นที่ถูกกันเป็นพยานได้ รวมถึงผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เอง จึงทำให้มองว่า การคุ้มครองผู้ร่วมกระทำความคิดที่เข้าเบิกความนั้น ยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานและผลกระทบจากการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ผู้เขียนจึงใคร่เสนอแนะมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1) การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน จะเริ่มพิจารณาชั้นพนักงานสอบสวนผ่านความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา จากนั้นจึงทำความเข้าใจเสนอพนักงานอัยการพิจารณาสั่งการ บางกรณีอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการมีความเห็นทางคดีต่างกัน เช่น พนักงานสอบสวนเห็นควรกันผู้ต้องหาเป็นพยาน พนักงานอัยการเห็นควรไม่กันผู้ต้องหาเป็นพยาน หรือพนักงานสอบสวนไม่กันผู้ต้องหาเป็นพยาน แต่พนักงานอัยการเห็นควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยาน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวเกิดจากหน่วยราชการที่ต่างหน่วยกัน ประกอบการใช้ดุลพินิจต่างกัน จนบางครั้งการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ในปัจจุบันมีบางคดีที่พนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ต้องทำงานร่วมกัน เช่น คดีวิสามัญฆาตกรรม ที่การตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายระหว่างการควบคุมเจ้าพนักงาน¹⁵⁵ กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานอัยการ เพื่อให้ผลการสอบสวนถูกต้องและเป็นธรรม จึงควรนำแนวทางดังกล่าวมาถือปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน โดยให้หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานกับสำนักงานอัยการ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การร่วมสอบสวนกรณีการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน อันเป็นการตัดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับความเห็นในการสั่งคดีที่ไม่เหมือนกัน และเป็นการพิจารณาร่วมกันถึงบุคคลที่จะกันเป็นพยาน ก็จะทำให้ไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับความเห็นแตกต่างในการกันผู้ต้องหาเป็นพยานอีก รวมถึงเป็นการร่วมกันรวบรวมพยานหลักฐานให้มีความแน่นหนามากขึ้นด้วย ส่วนรายละเอียดผู้บังคับบัญชาระดับใดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือสำนักงานอัยการ ที่จะให้ความเห็นชอบนั้น สมควรให้ทางหน่วยงานทั้งสอง ทำการพิจารณาในรายละเอียดต่อไป

¹⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้ชันสูตรศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง...

วรรคสี่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จสิ้น...

2) เมื่อการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ต้องการพยานหลักฐานจากผู้ร่วมกระทำความผิดที่กันเป็นพยาน ใช้เป็นพยานยืนยันการกระทำความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดอื่น พยานหลักฐานที่ได้มาสมควรให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง น่าเชื่อถือนับแต่เริ่มดำเนินการ การสอบสวนถือเป็นกรเริ่มกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนคาดว่าจะกันเป็นพยาน การสอบสวนปากคำสมควรให้เกิดความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพื่อป้องกันคำครหาเกี่ยวกับการชักจูงใจ หรือให้สัญญา การสอบสวนปากคำดังกล่าวจึงสมควรมีบุคคลที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการสอบสวน โดยบัญญัติการสอบปากคำผู้ต้องหาที่จะถูกกันตัวเป็นพยานไว้เป็นการเฉพาะ เทียบเคียงกับการสอบปากคำด้วยทมิสทวิชาชีพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ¹⁵⁶ เพื่อประโยชน์ให้คำให้การในชั้นสอบสวนมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาพยานหลักฐานประกอบคำให้การของผู้ต้องหาที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้น ว่าคำให้การดังกล่าวมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด เพราะหากพยานหลักฐานมีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว แม้จะมีการกลับคำให้การในภายหลัง พยานหลักฐานที่ทำขึ้นชั้นพนักงานสอบสวนอาจใช้ประกอบการลงโทษผู้กระทำความผิดชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

3) การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกันเป็นพยาน และถือว่าเป็นบุคคลที่ช่วยเหลือในทางปราบปรามอาชญากรรมในการนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญมาลงโทษ ซึ่งผู้ต้องหาที่ถูกกันตัวเป็นพยานดังกล่าว ยอมสละสิทธิที่ให้การเป็นประจักษ์กับตนเองจนอาจทำให้ตนเองต้องคดีอาญาได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการถูกฟ้องภายหลัง จึงเห็นควรให้ความคุ้มครองโดยการตรากฎหมายบัญญัติห้ามการฟ้องคดีของบุคคลที่ถูกกันเป็นพยาน โดยอาจกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 ห้ามพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย ฟ้องคดีเกี่ยวกับบุคคลถูกกันตัวเป็นพยานต่อศาล

¹⁵⁶ ป.วิอาญา ม.๑๓๓ ทวิ วรรคแรก ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการหลุมขุนต่อสู้อ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดว่าด้วยมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ในการถามปากคำเด็กนั้น...

4) การกันผู้ต้องหาเป็นพยานปัจจุบันนี้ ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องในเรื่องเดียวกันอีก เว้นแต่จะมีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ดังนั้นหากผู้ต้องหาที่ถูกกันเป็นพยานกลับคำให้การชั้นการสอบสวน หรือชั้นพิจารณาคดีของศาล หรือไม่ยอมมาเบิกความต่อศาลโดยไม่มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง พยานหลักฐานในส่วนนี้จะไม่บังเกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยาน รอดพ้นจากการถูกดำเนินคดี จึงควรแก้ไขกฎหมายให้มีลักษณะบัญญัติเป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแบบมีเงื่อนไข หากพยานซึ่งถูกกันมาจากการเป็นผู้ต้องหาให้การกลับคำให้การสอบสวน หรือชั้นพิจารณา หรือไม่ยอมมาเบิกความต่อศาลโดยไม่มีเหตุจำเป็นยิ่ง ให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ สามารถกลับมาเริ่มดำเนินคดีกับพยานดังกล่าวในความผิดที่ร่วมกระทำในคราวก่อนที่จะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องได้อีก

5) ผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนกันเป็นพยาน หลังจากมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว เมื่อนำมาสอบสวนปากคำในฐานะพยาน ผู้ต้องหาที่กันเป็นพยานนั้นให้การไม่เหมือนคำให้การที่เคยให้ไว้เดิมในฐานะผู้ต้องหา หรือให้การเหมือนกับที่เคยให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหา แต่ไปกลับคำให้การชั้นพิจารณาคดีของศาล หรือไม่ยอมมาเบิกความต่อศาล ซึ่งการกระทำดังกล่าวน่าเชื่อว่าเป็นความเท็จที่ไม่ตรงกับคำให้การเดิมในฐานะผู้ต้องหา ทำให้คำให้การไม่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี การกระทำดังกล่าวตามกฎหมายมีอัตราโทษน้อย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 170 ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์ หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น ทำให้พยานไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ จึงเห็นควรเพิ่มบทบัญญัติและอัตราโทษความผิดที่เกิดจากการกระทำของพยานในลักษณะนี้ไว้ต่างหาก ให้มีอัตราโทษสูงตามสมควรกว่าเดิม เพื่อเป็นมาตรการป้องกันพยานเบิกความช่วยเหลือผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือหลบหนีไปไม่ยอมมาเบิกความ หรือไม่ยอมไปเบิกความต่อศาล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ (2534) “อัยการกับกระบวนการยุติธรรม” *บทบัญญัติ* 47, 4 (ธันวาคม) : หน้า 130-131
- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์ (2521) “ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลของอัยการใน
สหรัฐ” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 10, 1
- กรองทอง เข้มสะอาด (2547) *การกั้นผู้ต้องหาเป็นพยาน : ข้อพิจารณาตามกฎหมายลักษณะ
พยานหลักฐาน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย*
- กุลพล พลวัน (2547) *รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3 : ศาล
รัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐ กรุงเทพมหานคร พิ.เพรส
_____ . (2520) “หลักการชะลอการฟ้อง” *วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์* 3, 1 (พฤษภาคม-
สิงหาคม) : หน้า 22-23*
- เจ็มชัย ชุติวงศ์ (2543) *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ
_____ . (2536) *กฎหมายลักษณะพยาน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร นิติบรรณาการ**
- คัดนางค์ สาครมณีรัตน์ (2542) *คำจำกัดของผู้ร่วมกระทำความผิดคดีอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- คณิง ฤาไชย (2520) *กฎหมายพยาน คณะกรรมการศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- คณิต ฉน นคร (2540) “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง”
*รวมบทความทางวิชาการของ ศ.ดร.คณิต ฉน นคร กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
_____ . (2528) *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์**
- _____ . (2528) “วิธีพิจารณาความอาญา : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน” *วารสาร
นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 15, 3 (กันยายน) : หน้า 1-2
- _____ . (2521) “ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ” *ในหนังสือการปรับปรุงระบบงาน
อัยการและแนวคิดในการพัฒนาต่อไป กรมอัยการพิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน
ณ วัดสังเวชวิศยาราม พฤศจิกายน 2521*
- _____ . (2521) “พยานแผ่นดินตามกฎหมายเองโคลอมเบีย” *อัยการนิเทศ* 1, 2
- _____ . (2519) “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา” *อัยการนิเทศ* 38, 4
- จิตติ เจริญจำ (2528) “ฎีกาวิเคราะห์ : การกั้นไว้เป็นพยาน” *วารสารอัยการ* 8, 86 (กุมภาพันธ์)
- จิระนันท์ เพชรแก้วกุล (2548) *การกั้นผู้ต้องหาเป็นพยานในคดีอาญา การศึกษาอิสระปริญญา*

- นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ชัยวัฒน์ ม่วงแก้ว (2543) การต่อรองคำให้การจำเลย : ศึกษาผลกระทบและข้อเสนอต่อการนำมา
 ปรับใช้กับประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชวลิต โสภณวิท (2524) "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายระบบกล่าวหาจริงหรือ" คู
 พาท 28, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม) : หน้า 36
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และวรรณชัย บุญบำรุง (2552) การจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศ
 และของไทย ม.ป.ท.
- ณรงค์ ใจหาญ (2547) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร
 วิญญูชน
- ฐานิศร์ วรรณสุข (2552) ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา : ศึกษากรณีสิ่งซึ่งได้มาโดยมิ
 ชอบด้วยกฎหมาย สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2555) “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและ
 อาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 นนทบุรี สาขาวิชานิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เดชรพี คงดี (2546) การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกอง
 ปราบ วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร (2521) ศาลกับพยานบุคคล พิมพ์ซ้ำจากวารสารกฎหมายของคณะนิติศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ (2549) กฎหมายลักษณะพยาน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
 _____ (2549) การชี้แจงนำพยานหลักฐาน กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
- ธง วิทย์วัฒน์ (2547) พจนานุกรมศัพท์และสำนวนกฎหมาย กรุงเทพมหานคร นิติบรรณการ
- บรรเจิด สิงคะเนติ (2543) หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม
 รัฐธรรมนูญใหม่ กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- ปรีชา ขำเพชร (2546) คุณพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ : ศึกษาแนวคำ
 พิพากษาของศาลฎีกา วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประพันธ์ ทรัพย์แสง (2548) การค้นหาความจริงของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
 ท้องถิ่น : แนวทางปัญหาสู่ความเป็นระบบใต้สวนเต็มรูปแบบ งานวิจัยตาม

หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม

ประมุข สุวรรณสร “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์” บทบัญญัติ เล่มที่ 25 ตอน 1 มกราคม 2511
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ปิติกุล จิระมงคลพาณิชย์ (2544) คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้
รับฟัง กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

เมทินี ชโลธร (2543) การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เมธา วาดีเจริญ (2539) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป กรุงเทพมหานคร สุตรไพศาล
ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานบางกรณี
ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547

เริงธรรม ลัดพลี (2528) การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน กรุงเทพมหานคร โปรเฟสชั่นแนลพับลิชชิง
วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ (2543) สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช
2540 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิญญูชน

วิษณุ เครืองาม (2525) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ศุภกิจ แยมประชา (2543) บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดีต่อ
ศาล วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุพจน์ สุโรจน์ (2555) “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา” ใน *ประมวล
สารคดีวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง* หน่วยที่ 9 นนทบุรี สาขาวิชา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุขสมัย สุทธิบดี (2548) เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนการวิชาการบริหารงาน กระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมทรัพย์ นำอำนวย (2541) บทบาทของศาลในชั้นพิจารณาคดีกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา
วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุรัชย์ เชาวลิขิต (2546) คำรับสารภาพกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา วิทยานิพนธ์
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สุชิน ทิมสุวรรณ (2524) *กรมอัยการกับการดำเนินคดีอาญาให้แก่อัยการ* เอกสารวิจัยส่วนบุคคลใน
 ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- สุชิน ต่างงาม (2529) *การกั้นตัวผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร
 มหบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โสภณ รัตนกร (2544) *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 5* กรุงเทพมหานคร
 นิติบรรณาการ
- สหชน รัตนไพจิตร (2527) *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้
 กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิระพงษ์ บุญโญภาส “การนำวิธีการต่อรองการลงโทษมาใช้กับกฎหมายไทย” *วารสารกฎหมาย* 20,
 2 (2543)
- อรรถพล ลิขิตจิตตะ และคณะ (2546) “ร่างรายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมาย ป้องกันและ
 ปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) หัวข้อ
 เรื่อง มาตรการส่งเสริมให้บุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับ
 ใช้กฎหมาย” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด
- Heike Jung (2521) *พยานแผ่นดินตามกฎหมายแองโกลอเมริกัน* แปลโดย ดร.คณิต ฦ นคร
 อัยการนิเทศ เล่มที่ 40

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8
บทที่ 7 การกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี

ข้อ 257 มีสำนวนคดีบางเรื่องซึ่งเกิดเป็นที่ลับลี้ หรือเหตุร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว ซึ่งพนักงานสืบสวนสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้หลักฐานในคดีนั้น ผู้สอบสวนอาจจะพิจารณากันพวกผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้เห็นในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความขึ้นศาลได้ไว้เป็นพยาน โดยปล่อยพ้นจากผู้ต้องหาแล้วกันเป็นพยาน แต่อำนาจที่จะให้กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยานนี้ ผู้สอบสวนจะต้องชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นจริงๆ เสนอขออนุญาต ถ้าในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเสนอถึงกรมตำรวจเป็นผู้สั่งอนุญาต ต่างจังหวัดผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้สั่งอนุญาต

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนจะต้องระวังพยานจำพวกที่กันจากผู้ต้องหา เพราะตามธรรมดาผู้ต้องหาอาจจะต้องการปลีกตัวให้พ้นจากคดี แล้วมีการขัดท้อผู้ต้องหาด้วยกันตามอำเภอใจ ซึ่งอาจจะเป็นความเท็จก็ได้ พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่ระแวงแก่ผู้ฟัง ดังนั้นผู้สอบสวนไม่สมควรที่จะมีถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คุณประโยชน์ใดๆ แก่เขา ซึ่งอาจจะทำให้ถ้อยคำนั้นเสียหายจนหมดไป ซ้ำยังทำให้เสียเกียรติชื่อเสียงของผู้สอบสวนตลอดจนถึงกรมด้วย

ข้อ 258 ตามธรรมดากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาให้การตามความพอใจของเขา พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาคนใดเพื่อกันไว้เป็นพยานในคดี เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องจัดการปล่อยตัวให้พ้นข้อหาก่อน แล้วแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีอิสรภาพแก่ตัว เขาย่อมมีสิทธิให้การได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และคำให้การนี้ผู้สอบสวนจะสอบในฐานะเป็นพยานในคดีต่อไป และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานก่อนเช่นพยานอื่นๆ

ข้อ 259 มีข้อที่ยังจะต้องระมัดระวังให้จงหนักว่า การที่กันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จำเป็นต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้หลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักแก่คดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้ส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไต่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยาน ตามเหตุผลแห่งความจำเป็นจริงๆ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ

กรมตำรวจ โทร.2052358

ที่ มท 0606.6/614

วันที่ 19 มกราคม 2541

เรื่อง การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

รอง อ.ตร. , ผู้ช่วย อ.ตร. , ผชพ.บ. , จตร. , ผชช.ก. , บส. , ศ. , สดม. , ภ.๑-๕ , ผบก.คค. และ ผบก.วช.

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องจัดการปล่อยตัวผู้ต้องหา คนที่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาให้กันเป็นพยานพ้นข้อหาไป แล้วรีบทำการสอบปากคำไว้เป็นพยานก่อนที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องนั้น เนื่องจากการปฏิบัติเป็นการปล่อยหรือขอลปล่อยตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรคสอง และมาตรา 146 กล่าวคือ ในคดีอาญาที่ไม่ได้มีการขอกันผู้ต้องหาใดเป็นพยาน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นและทำความเห็นทางคดีควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น เป็นการทำความเห็นทางคดีโดยที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ นั้น เป็นการทำความเห็นทางคดีโดยที่ทางคดีมีพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา แต่การพิจารณาเห็นว่าผู้ต้องหาดังกล่าวไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้ร่วมเห็นในคดีนั้น พอที่จะกันเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหาอื่น หากพนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวพ้นข้อหาไปก่อนที่พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้อง และผู้ต้องหาหลบหนีไม่อาจเอาตัวมามอบให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่เห็นด้วยกับการขอกันเป็นพยานและมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหานั้น ประกอบกับระเบียบของกรมตำรวจที่เกี่ยวกับการขอกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาขอกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และแนวทางการสอบสวนผู้ต้องหาคนที่จะขอกันเป็นพยานไว้โดยชัดเจน ทำให้ยากต่อการปฏิบัติ

ฉะนั้น จึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในเรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยานเพื่อพนักงานสอบสวนให้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

1. คดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ มีเหตุพิเศษ ยุ่งยากซับซ้อน หรือร้ายแรงและคนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานอย่างเต็มความสามารถแล้ว แต่ไม่อาจหาพยานหลักฐานในคดีนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจ

พิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ หากแต่เป็นผู้ร่วมเห็นในคดีนั้น พอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลไว้เป็นพยานก็ได้

อย่างไรก็ดี พนักงานสอบสวนจะต้องระมัดระวังพยานจำพวกที่กั้นจากผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือขัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกันซึ่งอาจเป็นความเท็จได้ พยานชนิดนี้ย่อมเป็นที่สงสัย ดังนั้น ผู้สอบสวนไม่สมควรใช้ถ้อยคำหรือแสดงอาการเป็นเชิงชักจูงใจในการให้คำหรือประโยชน์ใดๆ แก่เขา ซึ่งอาจจะทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้ อีกทั้งเสียเกียรติยศหรือชื่อเสียงของผู้สอบสวน ตลอดจนถึงกรมตำรวจด้วย

2. เมื่อมีความจำเป็นที่จะกั้นผู้ต้องหา ซึ่งได้ร่วมหรือเกี่ยวข้องในการกระทำผิดด้วยกัน คนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาด้วยความรอบคอบประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ต้องหาที่จะกั้นเป็นพยานนั้นไม่ใช่ตัวการสำคัญ
- (2) ถ้าไม่กั้นผู้ต้องหาคนนั้นไว้เป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี และไม่อาจจะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้อีก
- (3) ผู้ที่จะถูกกั้นเป็นพยานนั้น ให้การเป็นประโยชน์แก่การสอบสวน และจะไปเบิกความชั้นศาลได้

มีข้อที่ยังต้องระมัดระวังให้หนักกว่า การที่กั้นผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จำเป็นต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาจอาศัยถ้อยคำจากพยานชนิดนี้สืบสาวให้ได้หลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักแก่คดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกั้นผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจที่จะให้ส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงเป็นการจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกั้นผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยาน ตามเหตุผลแห่งความจำเป็นจริงๆ

3. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้พิจารณาเห็นสมควรกั้นผู้ต้องหาใดเป็นพยานแล้ว ให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง หากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ให้เสนอผู้บังคับการหรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดเป็นผู้สั่งแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่ง

หากได้รับอนุญาตให้กั้นผู้ต้องหาเป็นพยานแล้ว ให้รีบสอบสวนมีความเห็นควรส่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น เสนอตามระเบียบจนถึงพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้ฟ้องและให้ส่งตัวไปฟ้องโดยไม่กั้นเป็นพยานก็ได้ ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังไม่มีคำสั่งไม่ฟ้อง จึงไม่ควรปล่อยหรือขอลปล่อยผู้ต้องหาเพราะ

ผู้ต้องหาอาจหลบหนี และ/หรืออาจมองได้ว่าเป็นการให้สัญญาหรือจูงใจเพื่อให้ถ้อยคำ ทำให้น้ำหนักการรับฟังพยานหลักฐานลดลงและไม่น่าเชื่อถือ

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้รับสอบสวนไว้ในฐานะพยานตามคำสั่งพนักงานอัยการ

4. เมื่อได้รับอนุญาตให้กันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยาน และเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ให้แจ้งให้เขาทราบว่าเขาเป็นอิสรภาพแก่ตัว เขาย่อมมีสิทธิให้ถ้อยคำได้ตามความสัตย์จริงทุกประการ และถ้อยคำใหม่นี้จะสอบสวนในฐานะพยานในคดี และต้องให้ปฏิญาณหรือสาบานตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

5. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจะขอเป็นพยาน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหา ให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้วให้รับสอบสวนปากคำไว้ในฐานะพยาน โดยเพียงแต่ให้พยานยืนยันบันทึกปากคำของตนเองที่ให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหา เป็นถ้อยคำของตนในฐานะพยาน ไม่ควรสอบสวนปากคำผู้ต้องหาในรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก เพราะอาจพิจารณาได้ว่าถ้อยคำดังกล่าว เกิดจากการให้สัญญาหรือจูงใจเพื่อให้ถ้อยคำ และจะทำให้น้ำหนักในการรับฟังพยานลดลง ไม่น่าเชื่อถือและเป็นการเสียหายต่อคดี

6. ระเบียบหรือคำสั่งของกรมตำรวจใดที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ใช้หนังสือสั่งการนี้แทน

จึงเรียนมาเพื่อทราบและแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก

(ประชา พรหมนอก)

อ.ตร.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โทร.2052358

ที่ 0001 (ป)/124

วันที่ 28 มกราคม 2542

เรื่อง แนวทางปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

รอง ผบ.ตร. , ผู้ช่วย ผบ.ตร. , ผชพ.น. , จตร. , ผบช.น. , สตม. , ก. , ปส. , ศ. , ภ.๑-๕ , ผบก.วช. และ ผบก.คด.

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี ได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน แต่ยังมีกรปฏิบัติบางเรื่องที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ประกอบกับมาตรา 8 แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2541 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานไว้ดังนี้

1. คดีที่มีเหตุพิเศษ หรือยุ่งยากซับซ้อน หรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัว หรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับๆ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้นอกจากเป็นผู้กระทำความผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ (organized crime) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้ว ไม่สามารถได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนหนึ่งคนใดเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2. ในการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอกันเป็นพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหา ให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

พนักงานสอบสวนพึงระมัดระวังในการสอบสวน เพราะผู้ต้องหาอาจให้การบิดเบือนหรือซัดทอดและซ้ำเติมพวกเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นความเท็จได้ นอกจากนั้นสิ่งที่พนักงานสอบสวน

ถึงต้องยึดถือและปฏิบัติคือ ห้ามมิให้ดำเนินการใดๆ โดยใช้ถ้อยคำอันเป็นการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อรูปคดีได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่พนักงานสอบสวนพึงต้องระมัดระวังไว้อย่างยิ่ง คือ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานนั้น จะต้องมีพยานอื่นๆ หรืออาศัยถ้อยคำพยานชนิดนี้สืบสวนให้ได้พยานหลักฐานอื่นๆ มาเป็นหลักฐานแห่งคดีอีกได้ เพราะการที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนใดเป็นพยานนั้น พนักงานอัยการมีอำนาจอำนาจที่จะให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปฟ้องก็ได้ จึงจำเป็นที่พนักงานสอบสวนจะต้องไตร่ตรองผลได้ผลเสีย ก่อนที่จะวินิจฉัยเด็ดขาดขอกันผู้ต้องหาคนใดไว้เป็นพยานตามเหตุผลแห่งคดี

3. เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทำความเข้าใจทางคดีตามทางการสอบสวนที่ได้ความนั้น โดยไม่ต้องแยกสำนวนการสอบสวนก็ได้ สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้กันเป็นพยานให้มีความเห็นทางคดีด้วย ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัด

หลังจากพนักงานอัยการออกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานแล้ว ให้ทำการสอบสวนถ้อยคำผู้นั้นในฐานะเป็นพยานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น

6. ระเบียบหรือคำสั่งใดๆ ของ ตร. ที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือสั่งการนี้ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน

พล.ต.อ. ประชา พรหมนอก

(ประชา พรหมนอก)

สบ.ตร.

ภาคผนวก ข
คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกา
ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ 5244/2539

ศาลฎีกา

วันที่ 17 เดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2539

ความ อาญา

		พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี	โจทก์
ระหว่าง	{	นางเตียงหรือจิวเตียง แซ่เล่า	โจทก์ร่วม
		นายบัญญัติ โนมิตชัยวัฒน์	จำเลยที่ 1
		นายสมหมาย สัจจ์เคลือบ	จำเลยที่ 2
		นายสาทิพย์หรือเอ๊ะ มีเย็น	จำเลยที่ 3
		นายสมหมายหรือลาย เนียมศรี	จำเลยที่ 4

เรื่อง ความผิดต่อชีวิต ปล้นทรัพย์

จำเลยที่ 1 ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3 ลงวันที่ 2 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2538 ศาลฎีการับวันที่ 12 เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2539

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า ระหว่างวันที่ 13 กันยายน พุทธศักราช 2536 เวลา กลางวัน ถึงวันที่ 18 กันยายน 2536 เวลากลางคืนหลังเที่ยง ต่อเนื่องกัน จำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวกอีก 1 คน ร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ จำเลยที่ 1 ก่อให้ จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวกร่วมกันกระทำความผิดโดยการจ้างวานใช้ให้จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวก ร่วมกันไปฆ่านางสยามล ลากก่อเกียรติ ผู้ตาย หลังจากได้รับการจ้างวานใช้จากจำเลย ที่ 1 แล้ว จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวก ได้ร่วมกันไตร่ตรอง เตรียมการและวางแผนฆ่าผู้ตายโดย จัดเตรียมอาวุธปืนสั้นกับมีดโบว์ (มีดเดินป่า) และรถยนต์กระบะป้ายแดงคันหมายเลขทะเบียน ก-7740 กรุงเทพมหานคร เป็นยานพาหนะ ครั้นวันที่ 28 กันยายน 2538 เวลากลางคืนหลังเที่ยง ขณะที่ผู้ตายขับรถยนต์คันดังกล่าวหมายเลขทะเบียน ก-2344 ประจวบคีรีขันธ์ ไปตามถนนช่วงเพชร เกษมช่วงกุยบุรี-หัวหิน พร้อมกับเด็กหญิงบารมีหรือ อิงอิง โนมิตชัยวัฒน์ บุตรสาวอายุ 2 ปีเศษ

จำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 กับพวกใช้รถยนต์กระบะคันดังกล่าวจับตามและแซงปาดหน้า แล้วใช้อาวุธปืนกับมีดที่เตรียมไว้ขู่เชิญพาศูตายกับเด็กหญิงบารมีหรืออิง อิง พร้อมรถยนต์เก๋งไปยังตำบลไรมะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แล้วร่วมกันใช้ผ้ารัดคอผู้ตาย และใช้มีดแทงบริเวณหน้าอกซ้ายของผู้ตายหลายครั้ง โดยเจตนาฆ่าตามที่จำเลยที่ 1 อ้างว่าใช้ เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายในระหว่างทางที่จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวกพาผู้ตายไปก่อนลงมือฆ่า จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวก ได้ร่วมกันปล้นทรัพย์สร้อยคอทองคำ 1 เส้น หนัก 3 บาท ราคา 13,000 บาท เหรียญพ่อบุสามร้อยยอดเหลี่ยมทองหนัก 1 สลึง 1 หนัก 1,750 บาท แหวนทองคำหนัก 1 เพ็ญ 3 วง รวมเป็นเงิน 1,500 บาท เงินสด 4,000 บาท พวงกุญแจรถยนต์ 1 พวง กระเป๋าใส่เงิน สีดำภายในมีบัตรธนาคาร บัตรประชาชน ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ของผู้ตาย และภาพถ่ายเด็กหญิงบารมีหรืออิงอิง 1 ใบ รวมเป็นราคาทรัพย์ 20,250 บาท ของผู้ตายไป ในการปล้นทรัพย์จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 กับพวกใช้กำลังกายบังคับแย่งเอาทรัพย์ไป และใช้อาวุธปืนกับมีดขู่บังคับขู่เชิญว่าในทันใดนั้น จะฆ่าผู้ตายหากขัดขืน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปล้นทรัพย์ และเพื่อยึดถือเอาทรัพย์ไว้ และได้ใช้รถยนต์กระบะป้ายแดงคันหมายเลขทะเบียน ก-7740 กรุงเทพมหานคร เป็นยานพาหนะเพื่อสะดวกในการปล้นทรัพย์และพาทรัพย์ไป เหตุเกิดที่ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน และอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี และตำบลไรมะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวพันกัน เจ้าพนักงานยึดปลอกมีดและมีดโบว์ที่ใช้แทง ผ้าที่ใช้รัดคอผู้ตาย กระเป๋าใส่เงินและพวงกุญแจรถยนต์ของผู้ตาย และรถยนต์กระบะที่ใช้เป็นพาหนะในการกระทำความผิดเป็นของกลาง จำเลยที่ 2 เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1316/2529 ของศาลจังหวัดราชบุรี ให้จำคุก 10 ปี ในความผิดฐานชิงทรัพย์โดยใช้อาวุธปืน จำเลยที่ 3 เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1544/2531 ของศาลจังหวัดนครปฐม ให้จำคุก 7 ปี 6 เดือน ในความผิดฐาน ชิงทรัพย์ จำเลยที่ 4 เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 4870/2529 ของศาลจังหวัดนครปฐม ให้จำคุก 20 ปีในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 พันโทขมาภายในไม่เกิน 3 ปี กลับมากระทำความผิดในคดีนี้อีก ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 289(4), 340, 340 ตริ, 91, 83, 84, 33, 93 เพิ่มโทษจำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ตามกฎหมายวิบริรถยนต์กระบะป้ายแดงคันหมายเลขทะเบียน ก-7740 กรุงเทพมหานคร มีด ปลอกมีด และผ้าของกลางให้จำเลย ที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ร่วมกันคืนหรือใช้ราคาทรัพย์ 20,250 บาทแก่ทายาทของผู้ตาย

จำเลยทั้งสี่ ให้การปฏิเสธ แต่จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 รับว่าเคยต้องโทษและพ้นโทษจริงตามฟ้อง ระหว่างการพิจารณา นางเตียงหรือชีวเตียง แซ่เล่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นมารดาของผู้ตาย ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นอนุญาต

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่า จำเลยที่ 1 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) ประกอบมาตรา 84 ลงโทษประหารชีวิต จำเลยที่ 2 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) ประกอบมาตรา 83, 357, วรรคสอง เรียงกระทงลงโทษ ฐานฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ลงโทษประหารชีวิต จึงไม่อาจเพิ่มโทษได้อีก ฐานรับของโจร จำคุก 4 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 เป็นจำคุก 6 ปี จำเลยที่ 3 และที่ 4 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) ประกอบมาตรา 83 มาตรา 340 วรรคสอง ประกอบมาตรา 340 ตี เรียงกระทงลงโทษ ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ลงโทษประหารชีวิต จึงไม่อาจเพิ่มโทษได้อีก ฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธปืน และใช้ยานพาหนะ จำคุกคนละ 18 ปี เพิ่มโทษจำเลยที่ 3 กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 เป็นจำคุก 27 ปี เพิ่มโทษจำเลยที่ 4 หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 42 เป็นจำคุก 24 ปี คำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา ประกอบกับ จำเลยที่ 3 และที่ 4 เข้ามอบตัวเป็นการดูแลโทษต่อเจ้าพนักงานมีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ จำเลยที่ 2 ที่ 3 คนละหนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน คงลงโทษจำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 จำคุกตลอดชีวิต ฐานรับของโจร จำคุก จำเลยที่ 2 มีกำหนด 4 ปี ฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธปืนและใช้ยานพาหนะ จำคุกจำเลยที่ 3 มีกำหนด 18 ปี จำคุกจำเลยที่ 4 มีกำหนด 16 ปี เมื่อลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วจึงไม่อาจนำโทษในกระทงความผิดอื่นมารวมเข้าได้อีก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (3) คงลงโทษจำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 จำคุกตลอดชีวิตสถานเดียวให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 ร่วมกันคืน หรือใช้ราคาทรัพย์ เป็นเงิน 20,250 บาท แก่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของผู้ตาย โดยให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบหรือใช้ราคาทรัพย์เป็นเงิน 15,250 บาท รับผิดชอบชำระบะ มีดพร้อมปลอกมีด และผ้าเช็ดรถของกลาง

จำเลยทั้งสี่อุทธรณ์ ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 จำเลยที่ 3 ถึงแก่ความตาย ศาลอุทธรณ์ภาค 3 มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ 3 ออกจากสารบบความ ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้เป็นว่า การกระทำของจำเลยที่ 4 เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษจำเลยที่ 4 ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 วางโทษประหารชีวิตกระทงเดียว จำเลยที่ 4 ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 ประกอบมาตรา 52 (1) คงจำคุก จำเลยที่ 4 ตลอดชีวิต นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยที่ 1 ฎีกา

ศาลฎีกาตรวจสอบสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว พิจารณาโจทก์และโจทก์ร่วมนำสืบว่า เมื่อปี 2530 นางสยามล ลากก่อเกียรติ ผู้ตาย ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการโรงพยาบาลกุญบุรี รักใคร่ชอบพอ และมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นแพทย์อยู่โรงพยาบาลเดียวกัน ปี 2531 จำเลยที่ 1 และผู้ตายจดทะเบียนสมรสกัน จำเลยที่ 1 ให้ผู้ตายลาออกจากงานไปเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าที่ กรุงเทพมหานคร ต่อมาปี 2534 ผู้ตายกับจำเลยมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือเด็กหญิงบารมี หรือ อิงอิง โฆษิตชัยวัฒน์ แต่จำเลยที่ 1 ไม่ยอมรับว่าเป็นบุตรของจำเลยที่ 1 ผู้ตายกับจำเลยที่ 1 จึงหย่ากัน โดยจำเลยที่ 1 ให้เงินแก่ผู้ตาย 2,000,000 บาท ต่อมาเดือนกันยายน 2535 ผู้ตายเปิดร้านขายเสื้อผ้า ที่ ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ใช้ชื่อร้านว่า บารมี ดิคาฟถ่าย ดิคาฟถ่ายขนาดใหญ่ของเด็กหญิง บารมีหรือ อิงอิงฯ ไว้ที่ร้านเพื่อประจานจำเลยที่ 1 เพราะเด็กหญิงบารมีหรือ อิงอิงฯ หน้าเหมือน จำเลยที่ 1 เมื่อคนมาซื้อของที่ร้าน ก็จะชู้บอกให้ทราบว่าเป็นบุตรของจำเลยที่ 1 นอกจากนี้ผู้ตายยัง โทรศัพท์ไปด่าจำเลยที่ 1 บ้าง ให้เด็กในบ้านโทรศัพท์ไปด่าบ้าง บางครั้งก็หมิ่นโทรศัพท์ไปหา จำเลยที่ 1 แล้วให้เด็กหญิง บารมี หรือ อิงอิงฯ พุดด่าบ้าง จำเลยที่ 1 เคยบอกผู้ตายหลายครั้งแล้วว่า ไม่ให้อยู่ที่อำเภอหัวหิน มิฉะนั้นจะไม่ไว้ชีวิต ครั้งสุดท้ายก่อนเกิดเหตุ 9 วัน จำเลยที่ 1 จะแต่งงาน ใหม่และบอกให้ผู้ตายออกไปจากอำเภอหัวหินหากไม่ออกไปจะไม่ไว้ชีวิต แต่ผู้ตายพูดตอบไปว่า หากจำเลยที่ 1 แต่งงานใหม่ ผู้ตายจะแต่งชุดดำพาบุตรไปงานแต่งงานของจำเลยที่ 1 ประมาณ กลางเดือน สิงหาคม 2536 นายบรรจบ นิลห้อย ซึ่งรู้จักกับจำเลยที่ 1 ได้นำบัตรเชิญงานทำบุญขึ้น บ้านใหม่มาแจกจำเลยที่ 1 ที่คลินิกจี่อันตั้ง จำเลยที่ 1 เล่าปัญหาระหว่างผู้ตายกับจำเลยที่ 1 ให้ฟัง และขอให้ นายบรรจบฯ ช่วยจัดการให้ด้วย นายบรรจบฯ บอกว่าให้เสร็จงานขึ้นบ้านใหม่ในวันที่ 3 กันยายน 2536 แล้วค่อยคุยกัน ก่อนวันงานขึ้นบ้านใหม่ 2 วัน จำเลยที่ 3 และที่ 4 ได้มาช่วยขนของ ที่บ้านของนายบรรจบฯ นายบรรจบฯ จึงชวนจำเลยที่ 3 มาผู้ตาย หลังจากเสร็จงานขึ้นบ้านใหม่ ประมาณ 1 สัปดาห์ นายบรรจบฯ และจำเลยที่ 1 นัดพบกันที่ลานจอดรถวัดเขาบันไดอิฐ ตำบลไร่ สัม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เวลาเที่ยงวัน จำเลยที่ 1 บอกนายบรรจบฯ ให้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับเวลาไปทำงาน กลับบ้านกับยานพาหนะที่ผู้ตายใช้ พร้อมนำภาพถ่ายของผู้ตายให้ดูกับบอกว่าจะทำวิธีใดก็ได้ให้ผู้ตายพ้นไปจากอำเภอหัวหิน และเสนอแนะให้ฆ่าผู้ตายโดยทำเป็นข่มขืน กระทำชำเราแล้วฆ่าชิงทรัพย์ นายบรรจบฯ บอกว่า ต้องใช้คนมากและต้องซื้อรถยนต์คันหนึ่งร่วม ค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ 40,000 บาท จำเลยที่ 1 จึงให้เงินแก่นายบรรจบฯ 10,000 บาท ส่วนที่เหลือ นัดมาเอาที่เดิมหลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์ เมื่อถึงวันเวลานัดจำเลยที่ 1 นำเงินมามอบให้แก่ นายบรรจบฯ อีก 30,000 บาท พร้อมแนะนำให้นายบรรจบฯ นำน้ำอสุจิใส่ขวดไปราดที่ตัวและใส่ ช่องคลอดของผู้ตาย โดยให้เตรียมถุงมือไปด้วยเพื่อจะได้ไม่มีร่องรอย โดยให้ฆ่าผู้ตายในช่วง

จำเลยที่ 1 ลาไปพักผ่อนระหว่างวันที่ 26 กันยายน 2536 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2536 หลังจากนั้นไม่กี่วัน นายบรรจบฯ พบกับจำเลยที่ 3 ตกลงจะให้รถยนต์กระบะยี่ห้อนิสสัน บิ๊กเอ็ม สีน้ำเงิน ป้ายแดง หมายเลขทะเบียน ก-7740 กรุงเทพมหานคร ของจำเลยที่ 2 เป็นยานพาหนะในการฆ่าผู้ตาย โดยจำเลยที่ 3 ไปชักชวนจำเลยที่ 2 และ ที่ 4 มาร่วมฆ่าผู้ตายด้วย ต่อมาวันที่ 28 กันยายน 2536 เวลาประมาณ 14 นาฬิกา จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 และนายบรรจบฯ พากันออกจากบ้านนายบรรจบฯ เพื่อไปตลาดเลาของผู้ตายที่ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ โดยใช้รถยนต์กระบะของจำเลยที่ 2 เป็นยานพาหนะ จนกระทั่งเวลาประมาณ 19 นาฬิกา ผู้ตายได้ขับรถยนต์คันหมายเลขทะเบียน ก-2344 ประจวบคีรีขันธ์ พาเด็กหญิงบารมีหรืออิงอิงฯ ออกจากศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ไปตามถนนเพชรเกษมมุ่งหน้าไปทางอำเภอกุยบุรี จำเลยที่ 2 ขับรถตามไป เมื่อไปถึงบริเวณบ้านหนองตามดัม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 และนายบรรจบฯ ตัดสินใจจะฆ่าผู้ตายในวันนั้น จำเลยที่ 2 ขับรถปาดหน้ารถยนต์ของผู้ตาย เป็นเหตุให้รถยนต์ของผู้ตายเสียหลักลงไปหยุดอยู่ด้านซ้าย จำเลยที่ 3 ที่ 4 และนายบรรจบฯ ลงไปที่รถยนต์ของผู้ตาย นายบรรจบฯ ใช้อาวุธปืนจี้ผู้ตายให้อยู่เฉยๆ จำเลยที่ 3 ดึงล็อกเปิดประตูรถแล้วจำเลยที่ 3 ที่ 4 กับนายบรรจบฯ เข้าไปนั่งในรถยนต์ของผู้ตาย จากนั้นจำเลยที่ 3 ขับรถยนต์ของผู้ตายพาผู้ตายและบุตรย้อนกลับมาทางอำเภอหัวหิน โดยมีจำเลยที่ 2 ขับรถยนต์กระบะตามมา ระหว่างที่อยู่ในรถจำเลยที่ 4 ปลดเอาสร้อยคอทองคำพร้อมพระเหลี่ยมทองคำของผู้ตาย และเอากระเป๋าใส่เงินไปจากกระเป๋าสะพายของผู้ตาย นอกจากนี้ผู้ตายได้ถอดแหวนที่นิ้ว 3 วง ให้แก่จำเลยที่ 4 ส่วนจำเลยที่ 3 ขับรถไปตามถนนเพชรเกษมจนถึงเขตอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ได้เลี้ยวเข้าสู่ถนนทางเข้าบ้านตาลกง หลังจากขับเข้าไปได้ประมาณ 3 กิโลเมตร จึงจอดรถโดยมีรถยนต์ของจำเลยที่ 2 ขับมาจอดห่างประมาณ 5 เมตร เมื่อจอดรถแล้วจำเลยที่ 3 ที่ 4 และนายบรรจบฯ ลงจากรถมาปรึกษาและตกลงกันจะใช้เชือกฆ่าผู้ตาย จำเลยที่ 3 ไปหาเชือกในรถยนต์ของจำเลยที่ 3 แต่ไม่พบคงได้มาเพียงผ้าเช็ดรถ 1 ผืน จำเลยที่ 3 ส่งผ้าเช็ดรถให้จำเลยที่ 4 ใช้รัดคอผู้ตายจนผู้ตายสิ้นสติ แล้วนายบรรจบฯ ดึงกางเกงและกางเกงในของผู้ตายลงมาไว้ที่ระดับต่ำกว่าเขาแล้วใช้ถุงพลาสติกสวมนิ้วห้อยเข้าไปในช่องคลอดของผู้ตาย เพื่ออำพรางให้เข้าใจว่าเป็นการกระทำชำเรา เมื่อออกมานอกรถนายบรรจบฯ บอกจำเลยที่ 4 ว่าเอาให้แน่นอน จำเลยที่ 4 ถීමิดเข้าไปแทงผู้ตายอีก 3 ครั้ง จนแน่ใจว่าผู้ตายถึงแก่ความตาย นายบรรจบฯ ไขกระจกข้างรถด้านคนขับลงเล็กน้อยเพื่อให้เด็กหญิงบารมีหรืออิงอิงฯ หายใจ หลังจากนั้นจำเลยที่ 2 ขับรถยนต์กระบะพาจำเลยที่ 3 ที่ 4 และนายบรรจบฯ ออกไปที่ถนนเพชรเกษมมุ่งหน้าไปทางกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ 4 โยนมิดเปื้อนเลือดที่แห้งที่เกิดเหตุประมาณ 200 เมตร เมื่อจำเลยที่ 2 ขับรถไปถึงสถานีบริการน้ำมัน โมบิลส์แยกวัดเขaben ไดอิฐ จึงเลี้ยวเข้าไปจอดที่ห้องน้ำของสถานีบริการน้ำมันดังกล่าว จำเลยที่ 4 เข้าไปล้างมือและกางเกงที่

เปื้อนเลือด และได้มอบสร้อยคอทองคำพร้อมพระเลี่ยมทอง แหวนและกระเป๋าสตางค์เงินให้นายบรรจบฯ นายบรรจบฯ เก็บสร้อยคอ แหวน และเงินสด 4,000 บาทเศษ ในกระเป๋าสตางค์เงินไว้ ส่วนกระเป๋าสตางค์เงินนายบรรจบฯ ให้จำเลยที่ 3 ระหว่างอยู่ในรถนายบรรจบฯ ได้มอบสร้อยคอพร้อมพระเลี่ยมทองและแหวน 1 วง ให้แก่จำเลยที่ 2 ส่วนแหวนที่เหลืออีก 2 วง โยนทิ้งเพราะเป็นแหวนไม่มีค่า หลังจากนั้นได้พากันหลบหนี รุ่งขึ้นวันที่ 29 กันยายน 2536 เวลาประมาณ 7 นาฬิกา พันตำรวจตรีสุวัฒน์ ปราสัยระนิ นพนักงานสอบสวนและร้อยตำรวจเอกบำเพ็ญ ผ่องผุด รองสารวัตรวิทยาการจังหวัดเพชรบุรีได้ร่วมกันตรวจที่เกิดเหตุ พบศพผู้ตายอยู่ในรถมีแผลถูกแทงที่บริเวณเต้านมด้านซ้ายและใต้ราวนมซ้าย 3 แผล บริเวณลำคอมีรอยถูกรัด กางเกงและกางเกงในถูกรูดมาอยู่ที่เข้า พบที่เช็บบูหรือตอกอยู่บริเวณพื้นรถตอนหลังด้านซ้าย ผ้าเช็ดรถและปลอกมีดวางอยู่บนเบาะหลัง ได้ใช้ก้านไม้พันสำลีซับน้ำในช่องคลอดเพื่อตรวจหาอสุจิ เก็บลายนิ้วมือและลายฝ่ามือแฝงในรถยนต์ของฝ่ายนำส่งกองพิสูจน์หลักฐานตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกับลายนิ้วมือเดียวที่เก็บได้ ปรากฏตามรายงานการตรวจสอบที่เกิดเหตุคดีพบศพถูกฆาตกรรมเอกสารหมายเลข จ.51 และบันทึกข้อความหมายเลข จ.54 วันที่ 30 กันยายน 2536 นายบรรจบฯ ไปปรับเงินค่าจ้างฆ่าผู้ตายจากจำเลยที่ 1 อีก 30,000 บาท ที่สนามบินดอนเมือง แล้วนำไปให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 จำนวน 20,000 บาท แต่จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ขอเงินจากนายบรรจบฯ อีกคนละ 10,000 บาท วันที่ 5 ตุลาคม 2536 นายบรรจบฯ ไปโทรศัพท์ที่ร้านบริการโทรศัพท์ทางไกล อยู่ตรงข้ามธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาเพชรบุรี ติดต่อวิทยุติดตามตัวของจำเลยที่ 1 หมายเลข 152-148566 จำเลยที่ 1 บอกนายบรรจบฯ ให้ไปเอาเงินจากนายชาญชัย ชื่นศิริ นายบรรจบฯ เล่าเรื่องที่ฆ่าผู้ตายให้นายชาญชัยฯ ฟังและขอรับเงินแต่นายชาญชัยฯ ไม่ให้ วันที่ 11 ตุลาคม 2536 นายบรรจบฯ จึงให้นางเปรมฤดี นิลห้อย ซึ่งเป็นภรรยาไปขอรับเงินจากจำเลยที่ 1 ที่คลินิก จีอันตั้ง โดยทำทีเป็นคนใช้ใช้ชื่อ “ปราณี เกตุทอง” แต่จำเลยที่ 1 ไม่มีเงินให้ และสั่งนายบรรจบฯ ติดต่อไปที่วิทยุติดตามตัวของจำเลยที่ 1 ในภายหลัง โดยบอกให้ติดต่อกลับมาที่ “นกเอี้ยง” นายบรรจบฯ ได้ติดต่อกับจำเลยที่ 1 แล้วจำเลยที่ 1 นัดให้ไปพบที่ร้านอาหารเรือนชมพู ซึ่งอยู่ตรงข้ามสถานีรถไฟสามเสน ในวันที่ 12 ตุลาคม 2536 เวลาประมาณ 12 นาฬิกา ตามวันดังกล่าว จำเลยที่ 1 มอบเงินให้นายบรรจบฯ อีก 20,000 บาท นายบรรจบฯ ได้นำเงินไปให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 จำนวน 15,000 บาท แต่จำเลยที่ 3 แบ่งคืนให้นายบรรจบฯ 3,000 บาท ชั้นแรกเจ้าพนักงานตำรวจสงสัยว่า สิบตำรวจเอกแฝ่ว ภู่อึ้ง และนายบรรจบฯ เป็นคนร้าย เพราะสิบตำรวจเอกแฝ่วฯ มีความสนิทสนมกับจำเลยที่ 1 ส่วนนายบรรจบฯ มีความสนิทสนมรักใคร่กับสิบตำรวจเอกแฝ่วฯ มาก ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจสืบทราบว่ามีนายบรรจบฯ เป็นคนร้าย วันที่ 19 ตุลาคม 2536 เจ้าพนักงานตำรวจจับนายบรรจบฯ ได้ในคดีแจ้งความเท็จของสถานีตำรวจภูธรอำเภอแก่งกระจาน แล้วสอบปากคำนายบรรจบฯ เป็นพยานในคดีนี้ ปรากฏตาม

บันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข 31 วันที่ 20 ตุลาคม 2536 เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยที่ 1 ชั้นจับกุมและสอบสวนจำเลยที่ 1 ให้การปฏิเสธ พนักงานสอบสวนได้ให้นายบรรจบฯ และนางเปรมฤดีฯ ซึ่งตัวจำเลยที่ 1 ซึ่งยื่นปะปนกับผู้อื่นในเรือนจำจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏว่านายบรรจบฯ และนางเปรมฤดีฯ ซึ่งตัวจำเลยที่ 1 ได้ถูกต้อง วันที่ 31 ตุลาคม 2536 เจ้าพนักงานตำรวจได้ไปตรวจค้นคลินิก จีอันตั้ง ได้บัตรคนไข้และบัตรตรวจโรคที่มีชื่อนางปราณี เกตุทอง เป็นคนไข้เป็นของกลาง ปรากฏตามคนไข้และบัตรตรวจโรค เอกสารหมายเลข 12 และ 13 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2536 เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยที่ 2 พร้อมยึดรถยนต์กระบะยี่ห้อฮอนด้าสัน บิ๊กเอ็ม สีน้ำเงิน ป้ายแดง หมายเลขทะเบียน ก-7740 กรุงเทพมหานคร ของจำเลยที่ 2 เป็นของกลาง จำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพ ปรากฏตามบันทึกการจับกุมเอกสารหมายเลข 49 วันที่ 13 และ 14 พฤศจิกายน 2536 จำเลยที่ 3 และที่ 4 เข้ามอบตัวต่อเจ้าพนักงานสอบสวนตามลำดับและให้การรับสารภาพ ปรากฏตามบันทึกการมอบตัวผู้ต้องหาเอกสารหมายเลข 46 และ 50 ชั้นสอบสวนจำเลยที่ 2 3 และที่ 4 ให้การรับสารภาพ และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ปรากฏตามบันทึกคำให้การเอกสารหมายเลข 68 ถึง 70 และบันทึกการนำชี้จุดต่างๆ ประกอบคำให้การรับสารภาพกับภาพถ่ายหมายเลข 12, 24 และ 26 ในการนำชี้ที่เกิดเหตุที่สถานีบริการน้ำมัน โมบิล จำเลยที่ 2 บอกว่าเห็นจำเลยที่ 3 โยนกระเป๋ใส่เงิน และพวงกุญแจรถยนต์ของผู้ตายข้ามกำแพงด้านหลังห้องน้ำบ่อไป เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นบริเวณที่จำเลยที่ 2 ชี้ พบพวงกุญแจรถยนต์และกระเป๋ใส่เงินของผู้ตาย ซึ่งมีบัตรประจำตัวประชาชน และบัตรต่างๆ ของผู้ตาย รวมทั้งภาพถ่ายของเด็กหญิงบารมีหรือ อิง อิงฯ อยู่ข้างใน ปรากฏตามบันทึกการตรวจค้นยึดของกลางและภาพถ่ายหมายเลข 24 และ 82 วันที่ 18 พฤศจิกายน 2536 เจ้าพนักงานตำรวจยึดสมุดผู้ใช้โทรศัพท์จากร้านบริการโทรศัพท์ทางไกลซึ่งอยู่ตรงข้ามธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาเพชรบุรี เป็นของกลางปรากฏตามสมุดผู้ใช้โทรศัพท์เอกสารหมายเลข 9 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 เจ้าพนักงานตำรวจค้นพบมิดที่จำเลยที่ 4 ใช้แทงผู้ตายอยู่ในทุ่งนาห่างจากที่เกิดเหตุไปทางวัดตาลงประมาณ 200 เมตร โดยอยู่ห่างจากถนนประมาณ 5 เมตร ปรากฏตามภาพถ่ายหมายเลข 32 และ เจ้าพนักงานตำรวจได้ยึดกางเกงยีนส์ 2 ตัว ของจำเลยที่ 4 ที่อ้างว่าตัวหนึ่งได้สวมใส่ในวันเกิดเหตุเป็นของกลาง แล้วส่งมิดและกางเกงยีนส์ไปตรวจพิสูจน์หาคราบเลือด ผลการตรวจพิสูจน์พบคราบเลือดที่มีดและกางเกงยีนส์ตัวหนึ่ง แต่พบเลือดน้อยไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นเลือดมนุษย์หรือไม่ ปรากฏตามรายงานการตรวจพิสูจน์เอกสารหมายเลข ป.จ.4 (ศาลอาญากรุงเทพใต้) นอกจากนี้พนักงานสอบสวนยังได้ส่งลายพิมพ์นิ้วมือและลายพิมพ์ฝ่ามือของจำเลยทั้งสี่ นายบรรจบและผู้ต้องสงสัยรวม 11 คนไปตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกับรอยลายนิ้วมือและลายฝ่ามือแฝงที่เก็บได้จากรถยนต์ของผู้ตาย ผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่ารอยลายนิ้วมือแฝงที่เก็บจากกล่องที่เขียนหูรีในรถตรงกับลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือซ้ายของจำเลยที่ 4 รอยลายนิ้วมือแฝงที่

เก็บจากประตูหน้าขวาในรถตรงกับลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือขวาของจำเลยที่ 3 รอยลายนิ้วมือแฝงที่เก็บจากประตูหน้าขวาในรถและประตูหลังขวานอกรถตรงกับลายพิมพ์ฝ่ามือขวาของจำเลยที่ 3 ปรากฏตามรายงานการตรวจพิสูจน์เอกสารหมาย ป.จ.8 (ศาลอาญากรุงเทพใต้) ผลการตรวจพิสูจน์สำลีที่ซึบน้ำในช่องคลอดของผู้ตาย ปรากฏว่าพบคราบอสุจิติดอยู่ปรากฏตามรายงานการตรวจพิสูจน์เอกสารหมาย ป.จ.2 (ศาลอาญากรุงเทพใต้)

จำเลยที่ 1 นำสืบว่า จำเลยที่ 1 จบการศึกษาระดับแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล รับประทานอยู่โรงพยาบาลหัวหินและยังเปิดคลินิกชื่อคลินิกจีอันตั้ง หากเป็นคนไข้ประจำหรือคนไข้ที่มาฝากครรภ์ที่คลินิกจำเลยที่ 1 ก็จะให้นามบัตรซึ่งมีหมายเลขวิทยุติดตามตัวของจำเลยที่ 1 แก่คนไข้ด้วย หลังจากจำเลยที่ 1 หย่ากับผู้ตายแล้วยังคงพูดจាកันด้วยดี ผู้ตายไม่เคยประจานให้จำเลยที่ 1 เสื่อมเสียชื่อเสียงและไม่เคยพูดว่าถ้าจำเลยที่ 1 แต่งงานใหม่ผู้ตายจะใส่ชุดดำขับรถเข้าไปในงานแต่งงาน อีกทั้งจำเลยที่ 1 ยังไม่มีโครงการที่จะแต่งงานใหม่ จำเลยที่ 1 ไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง และไม่รู้จักนายบรรจบฯ ไม่เคยพบนางเปรมฤดีฯ ส่วนนางปราณีฯ ตามบัตรคนไข้และบัตรตรวจโรคเอกสารหมาย จ.12 และ จ.13 นั้น มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดระยองปรากฏตามสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านเอกสารหมาย ล. 14 และ ล.17 นางปราณีฯ มาทำงานอยู่กับนายวรวิทย์ เหล่าพูนทรัพย์ ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ 1 เดือนก็ลาออกเมื่อต้นเดือนกันยายน 2536 นางปราณีฯ มาตรวจรักษาที่คลินิกจีอันตั้ง เพราะประจำเดือนขาด 2 เดือน สงสัยว่าจะตั้งครรภ์และขอให้จำเลยที่ 1 ทำแท้งให้แต่จำเลยที่ 1 ปฏิเสธ วันที่ 12 ตุลาคม 2536 จำเลยที่ 1 ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลหัวหินตั้งแต่เวลา 8.30 นาฬิกา ถึงเวลา 16.30 นาฬิกา ปรากฏตามบัญชีลงนามมาทำงานเอกสารหมาย 7 ไม่ได้ไปกรุงเทพมหานคร

พิเคราะห์แล้วมีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามที่จำเลยที่ 1 ฎีกาว่า จำเลยที่ 1 อ้างวานใช้ให้จำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 และนายบรรจบฯ มาผู้ตายโดยใครตรงไว้มาก่อนหรือไม่ ข้อนี้โจทก์และโจทก์ร่วมมีโจทก์ร่วมซึ่งเป็นมารดาผู้ตายและนางสาวปาริชาติ ลาก่อเกียรติ พี่สาวผู้ตายเบิกความเป็นพยานว่า ผู้ตายทำงานธุรการที่โรงพยาบาลกุยบุรี จำเลยที่ 1 เป็นแพทย์อยู่โรงพยาบาลเดียวกัน ผู้ตายและจำเลยที่ 1 รักใคร่ชอบพอและต่อมาได้เสียกัน จำเลยที่ 1 ให้ผู้ตายลาออกไปเรียนเย็บเสื้อผ้าที่กรุงเทพมหานคร ต่อมาจำเลยที่ 1 ย้ายไปเป็นแพทย์ที่โรงพยาบาลหัวหิน จำเลยที่ 1 ไปหาผู้ตายที่กรุงเทพมหานครและเกิดบุตรด้วยกัน 1 คน ชื่อเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ต่อมาผู้ตายอุ้มเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ อายุประมาณ 1 เดือนไปหาโจทก์ร่วม ผู้ตายบอกโจทก์ร่วมว่าตนผิดไปแล้วที่เสียรู้จำเลยที่ 1 เมื่อผู้ตายตั้งครรภ์ได้ 4 เดือน จำเลยที่ 1 ให้ผู้ตายทำแท้งแต่ผู้ตายไม่ยอม ต่อมาผู้ตายและจำเลยที่ 1 จดทะเบียนสมรสกันโจทก์ร่วมได้พาเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ไปบ้านจำเลยที่ 1 พบบิดามารดาและอาผู้หญิงของจำเลยที่ 1 มารดาจำเลยที่ 1 พูดว่าไม่รับรู้และจำเลยที่ 1

พูดว่าไม่สามารถรับผู้ตายเป็นลูกเมียได้เพราะอนาคตจะสั้น เนื่องจากผู้ตายไม่มีความรู้หากรับเป็นภรรยาจะอายุสั้น จำเลยที่ 1 จะมีภรรยาเป็นแพทย์ ส่วนอาผู้หญิงของจำเลยที่ 1 เอาไม้กวาดไล่หลังจากนั้นไม่ถึง 1 เดือน ผู้ตายก็หย่ากับจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 ให้เงินผู้ตายเป็นการตอบแทน 2,000,000 บาท ผู้ตาย พาเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ไปอยู่กับนางดวงใจ พี่สาวที่กรุงเทพมหานคร ประมาณ 1 ปี ผู้ตาย จึงพาเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ มาอยู่กับโจทก์ร่วม ต่อมาเดือนกันยายน 2535 ผู้ตายเปิดร้านขายเสื้อผ้าชื่อบารมีอยู่ที่ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ นางสาวปาริชาติฯ เบิกความด้วยว่า ตลอดเวลาที่ผู้ตายขายเสื้อผ้าอยู่นั้น ผู้ตายโทรศัพท์ไปด่าจำเลยที่ 1 บ้าง ให้เด็กในบ้านโทรศัพท์ไปด่าบ้าง และบางครั้งก็หมิ่นโทรศัพท์ให้เด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ด่าบ้าง ที่ร้านบารมีติดภาพถ่ายขนาดใหญ่ของเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ไว้ ผู้ตายบอกว่าเพื่อประจานจำเลยที่ 1 เพราะเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ หน้าเหมือนจำเลยที่ 1 มาก เมื่อมีคนมาซื้อของที่ร้านผู้ตายจะชี้ให้ดูภาพถ่ายและบอกว่าเป็นบุตรจำเลยที่ 1 เมื่อต้นปี 2536 จำเลยที่ 1 ให้คนถือหนังสือนัดพบผู้ตายที่สวนสน ผู้ตายไปพบจำเลยที่ 1 แล้วทะเลาะกันอย่างรุนแรง จำเลยที่ 1 ขับรถยนต์จะชนผู้ตาย จำเลยที่ 1 พูดหุหลายครั้งไม่ให้ผู้ตายอยู่อำเภอหัวหินมิฉะนั้นจะไม่ไว้ชีวิต ครั้งสุดท้ายก่อนเกิดเหตุ 9 วัน ผู้ตายไปบอกนางสาวปาริชาติฯ ว่าจำเลยที่ 1 จะแต่งงานใหม่ จำเลยที่ 1 บอกผู้ตายให้ออกไปจากอำเภอหัวหินมิฉะนั้นจะไม่รับผิดชอบและไม่ไว้ชีวิต ผู้ตายจึงตอบไปว่าหากจำเลยที่ 1 แต่งงานใหม่ ผู้ตายจะแต่งชุดดำพาเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ ไปงานแต่งงานของจำเลยที่ 1 เมื่อผู้ตายถูกข่มขืนพนักงานตำรวจได้ไปตรวจห้องนอนผู้ตาย พบจดหมายของผู้ตายปรากฏตามเอกสารหมาย จ.1 และพบบันทึกเรื่องราวของผู้ตายกับจำเลยที่ 1 ซึ่งผู้ตายเขียนลงหนังสือคู่สร้างคู่สม ปรากฏตามเอกสารหมาย จ.5 นอกจากนั้น โจทก์และโจทก์ร่วมมีนางเต็ม กันทาสุข ช่างเสริมสวยซึ่งผู้ตายไปทำผมและนางสุนิษา กลิ่นจันทร์ ซึ่งขายกางเกงที่ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ เบิกความเป็นพยานว่า ผู้ตายเคยเล่าให้ฟังว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนรักแต่เลิกกันแล้วเพราะจำเลยที่ 1 เจ้าชู้ หากจำเลยที่ 1 แต่งงานใหม่จะใส่ชุดดำพาเด็กหญิงบารมีหรืออึ้งอึ้งฯ แต่งตัวมอมแมมไปงานแต่งงานด้วยนางสุนิษาฯ ยังเบิกความด้วยว่า ผู้ตายเคยนำหนังสือคู่สร้างคู่สมมาให้พยานอ่าน แล้วบอกว่าเป็นชีวิตจริงของผู้ตาย จำเลยที่ 1 เบิกความเป็นพยานว่า รู้จักผู้ตายและได้เสียเมื่อประมาณเดือนมีนาคม 2531 และจดทะเบียนสมรสกับผู้ตาย ปลายปี 2531 โจทก์ร่วมต้องการให้จำเลยที่ 1 กับผู้ตายจัดพิธีแต่งงาน จำเลยที่ 1 บอกให้รอไปก่อนเพราะฐานะจำเลยที่ 1 ยังไม่มั่นคง จำเลยที่ 1 หาทางออกให้ผู้ตายไปเรียนตัดเสื้อผ้าที่กรุงเทพมหานคร ต่อมากลางปี 2533 ผู้ตายตั้งครุภักดิ์ จำเลยที่ 1 บอกผู้ตายว่ายังไม่พร้อมจะมีบุตร เพราะจะต้องจัดพิธีแต่งงานเสียก่อนตามประเพณีของคนจีน ต่อมาผู้ตายได้คลอดบุตร จำเลยที่ 1 พาไปให้อาคนที่ 5 หรือ โหวง โกวเป็นคนตั้งชื่อให้ว่า อึ้งอึ้ง หลังจากคลอดบุตรแล้วจำเลยที่ 1 บอกให้ผู้ตายอยู่กรุงเทพมหานครไปก่อนแต่ผู้ตายไม่ยอม เมื่อเด็กหญิงอึ้งอึ้งอายุได้

ประมาณ 1 เดือน โจทก์ร่วมและนางดวงใจฯ พี่สาวผู้ตายได้พาผู้ตายและเด็กหญิงบารมีหรืออิงอิงฯ ไปหา มารดา จำเลยที่ 1 ที่บ้าน ที่อำเภอหัวหิน จะให้มารดาจำเลยที่ 1 รับผู้ตายเป็นบุตรสะใภ้และจัดพิธีแต่งงานให้ มารดาจำเลยที่ 1 บอกว่า จะต้องปรึกษากับคนในครอบครัวก่อน โจทก์ร่วมไม่ยอมและกลับไปด้วยความโกรธ หลังจากนั้นทางบ้านผู้ตายได้กระจายข่าวเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยที่ 1 กับผู้ตายให้คนทั่วไปทราบ ต่อมาได้มีการเจรจากันปรากฏว่าจำเลยที่ 1 กับผู้ตายไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ จำเลยที่ 1 ขอร้องให้จ่ายค่าเลี้ยงดูให้ผู้ตาย 2,000,000 บาท และไปทำการหย่ากัน ประมาณกลางเดือนกันยายน 2534 หนังสือคู่สร้างคู่สมได้ลงเรื่องจำเลยที่ 1 กับผู้ตาย ตอนที่จำเลยที่ 1 คบกับผู้ตายใหม่ๆ จำเลยที่ 1 มีคูร์กอยู่แล้วเป็นแพทย์ และเบิกความตอบโจทก์ถามค้านว่า แพทย์หญิงบุษบาฯ แอบชอบพอกับจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ลาภกิจตั้งแต่วันที่ 27 ถึง 30 กันยายน และ 1 ตุลาคม 2536 ตอนที่อยู่จังหวัดภูเก็ต นายไพฑูรย์ หลินลาโพธิ์ เพื่อนจำเลยที่ 1 เป็นคนพาไปแพทย์หญิงบุษบาฯ ไปเที่ยวกับจำเลยที่ 1 ด้วย เห็นว่าโจทก์ร่วม นางปาริชาติฯ นางเดือนฯ และนางสุนิษาฯ เบิกความสอดคล้องกับพยานเอกสารหมาย จ.1 และ จ.5 จำเลยที่ 1 ก็เบิกความเชื่อมกับคำเบิกความของพยานโจทก์และโจทก์ร่วม และข้อความในเอกสารหมาย จ.1 และ จ.5 คำเบิกความของพยานโจทก์และโจทก์ร่วมจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าผู้ตายยังมีความผูกพันจำเลยที่ 1 อยู่และขัดขวางการที่จำเลยที่ 1 จะแต่งงานใหม่ โดยจะประจานจำเลยที่ 1 ให้ได้รับความอับอาย จึงมีมูลเหตุชักจูงใจเพียงพอที่จำเลยที่ 1 จะหาทางฆ่าผู้ตาย นายบรรจบฯ พยานโจทก์และโจทก์ร่วม เบิกความว่า เมื่อประมาณกลางเดือนสิงหาคม 2536 พยานนำบัตรเชิญงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ไปเชิญจำเลยที่ 1 ที่คลินิกจีอันตั้ง จำเลยที่ 1 เล่าให้พยานฟังว่ามีปัญหากับผู้ตาย ซึ่งเคยได้เสียกันแต่เล็กร้างกันแล้วผู้ตายยังโทรศัพท์มากวน ให้เงินเป็นล้านแล้วยังไม่ยอมเลิก ผู้ตายจะมาแจ้งในงานแต่งงานที่จำเลยที่ 1 กำลังจะจัดขึ้น ขอให้พยานช่วยจัดการ ผู้ตายซื้อหญ้าเปิดร้านขายเสื้อผ้า ชื่อบารมีอยู่ที่ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์พยานบอกจำเลยที่ 1 ว่า ทำบุญขึ้นบ้านใหม่เสร็จแล้วค่อยคุยกัน หลังจากทำบุญขึ้นบ้านใหม่ประมาณ 1 สัปดาห์ พยานและจำเลยที่ 1 นัดพบกันที่วัดเขาบันไดอิฐ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำเลยที่ 1 บอกพยานว่าบ้านผู้ตายอยู่ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ตายใช้รถยนต์นิสสัน สีขาว หมายเลขทะเบียน ก-2344 ประจวบคีรีขันธ์ กระจกหลังติดสติ๊กเกอร์ อิงอิง ผู้ตายจะ กลับบ้านเวลา 17 นาฬิกา จำเลยที่ 1 นำภาพถ่ายของผู้ตายให้พยานดูและบอกว่าให้ทำด้วยวิธีใดก็ได้ให้ผู้ตายพ้นไปจากอำเภอหัวหิน พยานเสนอว่าเอารถจักรยานยนต์ประกบแล้วยิงทิ้ง จำเลยที่ 1 บอกว่าไม่ได้เดี๋ยวดนเดือดร้อน พยานจึงเสนอว่าให้จี้ผู้ตายแล้วทำให้หายตัวไปจำเลยที่ 1 ไม่เอาเพราะผู้ตายไม่เคยไปไหนกับใคร จำเลยที่ 1 จึงบอกพยานให้ทำเป็นกระทำเราแล้วฆ่าชิงทรัพย์ พยานบอกว่าช่วงเวลา 17 นาฬิกา มีคนมากต้องใช้เงินเยอะและใช้รถยนต์กระบะกับต้องใช้เงินประมาณ 40,000 บาท จำเลยที่ 1

จึงให้เงินพยาน 10,000 บาท ส่วนที่เหลือนัดให้ไปเอาหลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์โดยนัดกันที่เดิมเวลาเที่ยง อีก 2 วันต่อมาจำเลยที่ 3 มาหาพยานที่บ้านพยานจึงคุยเรื่องจะไปฆ่าผู้ตาย จำเลยที่ 3 บอกว่าจำเลยที่ 2 มีรถยนต์กระบะอยู่ พยานจึงให้ชวนจำเลยที่ 2 และที่ 4 มาร่วมงานด้วยต่อมาเมื่อถึงวันนัดเวลาเที่ยงพยานไปรอจำเลยที่ 1 ที่วัดเขابันไดอิฐ จำเลยที่ 1 แนะนำให้นำน้ำอสุจิของใครก็ได้ใส่ขวดไปรดที่ตัวและที่ช่องคลอดของผู้ตาย ให้เตรียมถุงมือไปด้วยจะได้ไม่มีร่องรอย จำเลยที่ 1 ให้พยานทำงานระหว่างวันที่ 26 กันยายน 2536 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2536 ซึ่งเป็นช่วงที่จำเลยที่ 1 ลาพักร้อน จำเลยที่ 1 ให้เงินพยานอีก 30,000 บาท ต่อมาจำเลยที่ 2 และที่ 3 มาบ้านพยานพยานจึงคุยกับจำเลยที่ 3 ว่าจะลงมือทำงานช่วงวันที่ 26 ถึง 28 กันยายน 2536 ในระหว่างที่จำเลยที่ 1 ลาพักร้อนคือวันที่ 28 กันยายน 2536 ซึ่งเป็นวันเกิดเหตุจำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 และพยานร่วมกันฆ่าผู้ตายและปล้นทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายในวันที่ 30 กันยายน 2536 เวลาประมาณ 14 นาฬิกา พยานติดต่อทางวิทยุติดตามตัวไปหาจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 โทรศัทพ์มาหาพยาน พยานพูดขอเงินอีก 30,000 บาท จำเลยที่ 1 นัดพยานให้ไปพบที่สนามบินดอนเมืองเวลา 18 นาฬิกา ขณะนั้นจำเลยที่ 1 บอกว่าอยู่จังหวัดภูเก็ต อีกประมาณ 10 นาที จำเลยที่ 1 โทรมาขอเลื่อนเวลาเป็นประมาณ 19 นาฬิกา เมื่อจำเลยที่ 1 พบพยานที่สนามบินดอนเมืองจำเลยที่ 1 ถามพยานว่าเรียบริยหรือไม่ พยานก็ตอบว่าเรียบริยจำเลยที่ 1 จึงให้เงินพยานอีก 30,000 บาท พยานแบ่งเงินให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 อีก 20,000 บาท แต่จำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ขอเงินจากพยานอีกคนละ 10,000 บาท ดังนั้นในวันที่ 5 ตุลาคม 2536 พยานจึงไปโทรศัพท์ที่ร้านบริการโทรศัพท์ที่อยู่ข้างธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาเพชรบุรี เรียกวิทยุติดตามตัวหมายเลข 152-148566 แล้วจำเลยที่ 1 ได้โทรศัพท์ติดต่อกลับมาที่ร้านบริการโทรศัพท์ พยานได้พูดเรื่องเงินกับจำเลยที่ 1 อีก แต่จำเลยที่ 1 ให้ไปเอาจากนายชาญชัย ซึ่งเป็นเพื่อนจำเลยที่ 1 และเคยเป็นนายจ้างของพยาน แต่นายชาญชัยฯ ไม่ยอมให้ ในวันที่ 11 ตุลาคม 2536 พยานจึงให้นางเปรมฤดี นิลห้อย ภรรยาพยานทำเป็นคนใช้ในนามนางปราณี เกตุทอง ไปขอเงินจากจำเลยที่ 1 ที่คลินิกจีเอ็มดี แต่จำเลยที่ 1 ไม่มีเงินให้ และสั่งนางเปรมฤดีฯ ให้บอกพยานติดต่อไปที่วิทยุติดตามตัวเพื่อให้จำเลยที่ 1 โทรศัพท์ติดต่อกับพยาน พยานจึงโทรศัพท์ติดต่อจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 บอกว่าพรุ่งนี้จะโทรศัพท์ไปหาพยานที่แฟลตสามเสนรุ่งขึ้นวันที่ 12 ตุลาคม 2536 เวลาประมาณ 12 นาฬิกา จำเลยที่ 1 โทรศัพท์ไปหาพยานและนัดพบใกล้ร้านอาหารเรือนชมพุดตรงข้ามสถานีรถไฟสามเสน จำเลยที่ 1 พยานและนางเปรมฤดีฯ ไปนั่งในร้านอาหารไม่มีชื่อ ที่ร้านอาหารนี้จำเลยที่ 1 เอาเงินให้พยาน พยานนำเงินที่ได้มาแบ่งให้จำเลยที่ 3 และที่ 4 ไป 15,000 บาท ส่วนที่เหลือจำนวนเท่าใดพยานไม่ได้นับและเก็บมาใช้เอง จากนั้นพยานหลบหนีไปอยู่ที่ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา จนกระทั่งวันที่ 19 ตุลาคม 2536 พันตำรวจโทเรวัต กลิ่นเกสร ติดตามจับกุมพยานได้ มีปัญหาว่าคำเบิกความของนายบรรจบฯ

ดังกล่าวจะรับฟังได้เพียงใด เห็นว่า แม้นายบรรจบฯ เป็นผู้ร่วมกระทำผิด แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินคดีกับนายบรรจบฯ และได้สอบสวนเป็นพยานนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีบทบัญญัติใดที่ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกันผู้กระทำผิดเป็นพยาน ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนกันนายบรรจบฯ เป็นพยานในคดีนี้จึงมีสิทธิทำได้โดยชอบ อีกทั้งไม่ปรากฏว่าการที่นายบรรจบฯ ให้การต่อพนักงานสอบสวนตามเอกสารหมายเลข 31 ตลอดจนเบิกความต่อศาล เกิดจากการจงใจให้คำมั่นสัญญาของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 และ 226 นายบรรจบฯ ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 มาก่อน ไม่มีเหตุให้ระแวงสงสัยว่าจะปรักปรำจำเลยที่ 1 คำเบิกความของนายบรรจบฯ เชื่อมโยงสอดคล้องสมเหตุสมผล แม้จะเป็นคำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน แต่ก็มิได้เป็นการขัดท้อเพื่อให้ตนเองพ้นผิด หรือได้รับประโยชน์จากการขัดท้อนั้นแต่อย่างใด จึงรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์และโจทก์ร่วมได้ ซึ่งในคดีนี้โจทก์และโจทก์ร่วมมีนายไพฑูรย์ หลินลาโพธิ์ เบิกความว่า จำเลยที่ 1 เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2536 กับนางสาวบุญบาหรือป้อมฯ คนรัก ต่อมาวันที่ 30 กันยายน 2536 จำเลยที่ 1 บอกพยานว่าผู้ตายถูกฆ่าต้องรีบกลับ พยานจึงไปส่งจำเลยที่ 1 ที่สนามบินในเย็นวันนั้น ระหว่างที่จำเลยที่ 1 อยู่ที่จังหวัดภูเก็ตพยานเห็นจำเลยที่ 1 มีวิหตุติดตามตัวและโทรศัพท์มือถือ โจทก์และโจทก์ร่วมยังมีนางสาวสาวิตรี พุฒเทศ ลูกจ้างร้านบริการโทรศัพท์เบิกความเป็นพยานว่า เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2536 นายบรรจบฯ มาใช้บริการขอให้ติดต่อวิหตุติดตามตัวหมายเลข 152-148566 และให้โทรศัพท์กลับมาที่หมายเลข (032)428499 ซึ่งเป็นหมายเลขโทรศัพท์ของร้านบริการโทรศัพท์ ต่อมาสักครู่มีโทรศัพท์จากผู้ใช้วิหตุติดตามตัวหมายเลขดังกล่าวติดต่อกลับมา พยานจึงให้นายบรรจบฯ พูดยโทรศัพท์ ปรากฏตามสมุดผู้ใช้โทรศัพท์เอกสารหมายเลข จ.9 และได้ชี้ตัวนายบรรจบฯ ปรากฏตามภาพถ่ายหมายเลข จ.10 ตอนนายบรรจบฯ มาใช้บริการมีหนวด นอกจากนี้โจทก์และโจทก์ร่วมมีนางเปรมฤดีฯ เป็นพยานเบิกความว่า ในวันที่ 11 ตุลาคม 2536 พยานไปที่คลินิกของจำเลยที่ 1 ในฐานะคนไข้ชื่อนางปราณี และนำภาพถ่ายตอนแต่งงานกับนายบรรจบฯ ให้จำเลยที่ 1 ดู กับบอกจำเลยที่ 1 ว่านายบรรจบฯ ให้มาเอาเงิน จำเลยที่ 1 ไม่ได้ให้เงิน แต่ให้นายบรรจบฯ โทรศัพท์ติดต่อไปโดยใช้รหัสว่า “นกเอี้ยง” บัตรตรวจโรคของนางปราณีตามที่นางเปรมฤดีอ้างชื่อ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.13 นายรัชชพงษ์ วัฒนะกุล ซึ่งทำงานอยู่ที่บริษัทชินวัตรเพจจิ่ง จำกัด สาขาราชบุรี ในตำแหน่งผู้จัดการ เบิกความเป็นพยานโจทก์และโจทก์ร่วมด้วยว่า เมื่อปลายปี 2536 ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี ได้ขอให้ตรวจสอบว่า จำเลยที่ 1 เป็นเจ้าของวิหตุติดตามตัวหมายเลข 148566 หรือไม่ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ป.จ.1 (ศาลจังหวัดราชบุรี) ได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าหมายเลขดังกล่าวเป็นของจำเลยที่ 1 ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ป.จ.2 (ศาลจังหวัดราชบุรี) พันตำรวจตรีสุวัฒน์ ปราสัย

ระบิณ พยานโจทก์และโจทก์ร่วมอีกปากหนึ่งเบิกความว่า จำเลยที่ 1 ให้การขึ้นสอบสวน ปรากฏตามเอกสารหมาย จ.60 จำเลยที่ 1 เบิกความเป็นพยานว่า จำเลยที่ 1 เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2536 กับแพทย์หญิงนุชบาศฯ วันเดียวกันนั้นนายชาญชัยฯ ได้ติดต่อทางวิทยุติดตามตัวมาถึงจำเลยที่ 1 เมื่อโทรศัพท์กลับไปนายชาญชัยฯ ได้แจ้งให้ทราบว่าผู้ตายถูกฆ่าตาย จึงรีบเดินทางมากรุงเทพมหานครในวันที่ 30 กันยายน 2536 โดยนั่งเครื่องบินถึงสนามบินดอนเมืองเวลาประมาณ 3 ทุ่มครึ่ง คืนนั้นนายชาญชัยฯ แนะนำให้จำเลยที่ 1 ไปพบตำรวจเพื่อแสดงความสามารถ จำเลยที่ 1 ลงรายการในบัตรตรวจโรคเอกสารหมาย ล.13 เห็นว่า นายรัชชพงษ์ฯ เป็นพยานคนกลางคำเบิกความสอดคล้องกับพยานเอกสารหมาย ป.จ.1 (ศาลจังหวัดราชบุรี) และ ป.จ.2 (ศาลจังหวัดราชบุรี) จำเลยที่ 1 เองก็ให้การขึ้นสอบสวนตามเอกสารหมาย ล.60 รับว่าหมายเลขวิทยุติดตามตัวดังกล่าวเป็นของจำเลยที่ 1 ส่วนนางสาวสาวิตรีฯ เป็นพยานคนกลางได้เบิกความสอดคล้องกับพยานเอกสารหมาย จ.9 ภาพถ่ายหมาย จ.10 สอดคล้องกับคำเบิกความของนายบรรจบฯ และนายไพฑูรย์ฯ คำเบิกความของนางสาวสาวิตรีฯ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือสนับสนุนให้คำเบิกความของนายบรรจบฯ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายบรรจบฯ ได้โทรศัพท์ไปหาจำเลยที่ 1 ตามที่นายบรรจบฯ เบิกความจริง ส่วนคำเบิกความของนางเปรมฤดีฯ สอดคล้องกับเอกสารหมาย จ.13 ซึ่งจำเลยที่ 1 ก็เบิกความรับว่าได้ลงชื่อในเอกสารดังกล่าวจริง คำเบิกความนางเปรมฤดีฯ จึงสนับสนุนให้คำเบิกความของนายบรรจบฯ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น พยานจำเลยที่ 1 ที่นำสืบว่าไม่เคยรู้จักนายบรรจบฯ มาก่อน ไม่ได้จ้างวานให้นายบรรจบฯ ฆ่าผู้ตาย เป็นการนำสืบลอยๆ มีน้ำหนักไม่พอฟังหักล้างพยานโจทก์และโจทก์ร่วมได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยที่ 1 ได้จ้างวานใช้ให้นายบรรจบฯ กับพวกฆ่าผู้ตาย เมื่อนายบรรจบฯ กับพวกฆ่าผู้ตาย จำเลยที่ 1 จึงต้องมีความผิดตามที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยฎีกาจำเลยที่ 1 ฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน

นายสถิตย์ ไพเราะ
นายพรชัย สมรรถเวช
นายสมคิด ไตรโสรัส

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พันตำรวจโทพัฒน์ วสุธวัช
วันเดือนปีเกิด	8 สิงหาคม 2510
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (นรต.รุ่น24) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ.2532 นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2552
สถานที่ทำงาน	คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ตำแหน่ง	อาจารย์ (สบ 3)

